



Jesenicko – česko-polské pohraničí

Mapování území obcí
jesenického regionu

Iva Poslušná,
Vladimíra Šilhánková,
Michael Pondělíček
Pavel Struha

a studenti oborů
Management rozvoje
měst a regionů a
Bezpečnostní
management v regionech

Vysoká škola regionálního
rozvoje a Bankovní institut –
AMBIS

Praha 2019

Obsah:

1. Úvod.....	3
2. Percepce území a jeho rozvojové možnosti	7
2.1. Percepce české strany hranice.....	7
2.2. Percepce polské strany hranice - Nysko	8
2.3. Komparace rozdílů české a polské strany hranice	8
2.4. Mentální mapy	10
3. Percepce bezpečnosti v regionu.....	20
3. Podklady, mapovací technika a způsob tvorby mapovacího klíče.....	29
3.2. Mapovací technika.....	30
3.3. Značkový klíč.....	31
3.4. Mapy rozvojového potenciálu obce.....	32
4. Analýza vybraných obcí a jejich rozvojový potenciál.....	33
5. Závěr.....	92
Literatura	93

Obrázek na titulní stránce: Česko-polská hranice, v popředí obec Bílý Potok, Zdroj: vlastní (dron AMBIS)

1. Úvod

Jesenickým pomezím rozumíme nejsevernější výběžek Olomouckého kraje, jeho nejmenší a nejlesnatější okres, vymezený nížinou státní hranice s Polskou republikou, pásmem Rychlebských hor, Hrubým Jeseníkem a Zlatohorskou vrchovinou. Okres Jeseník se téměř celý nachází na území Českého Slezska, na severozápadě sousedí se dvěma polskými vojvodstvími – Opolským a Dolnoslezským, na jihu s okresem Šumperk a na východě s okresem Bruntál, který leží v Moravskoslezském kraji. Administrativně byl okres oproti ostatním okresům z roku 1960 zřízen dodatečně v roce 1996 vyčleněním z okresu Šumperk.

Jesenicko je charakteristické drsnějším a poměrně rozmanitým podnebím, což je dáno velkými rozdíly nadmořských výšek (Keprník 1423, Vidnava 233). Povrch z 80 % pokrývá dnes smrkový lesní porost, hluboce zaříznutými údolními překonávají soustavy kaskád a vodopádů četné přítoky nejvýznamnějších řek Vidnávky a Bělé. Těžko prostupný porost ukrývá bohatství podzemních pramenů, tajemných jeskyní, nerostného bohatství i unikátní květeny. O kvalitě zachovalého přírodního prostředí svědčí na části území vyhlášená chráněná krajinná oblast, národní přírodní památky a přírodní rezervace, vyhlášení památných stromů.

Typ osídlení se vyvíjel v závislosti na průběhu cest a vodních toků, zdrojů obživy a na strategické poloze hraniční oblasti. Převažují potoční ulicovky, s fragmenty zástavby původního tzv. jesenického domu, (přízemní roubený, později zděný dům se sedlovou střechou krytou šindelem, později břidlicí), v nejsevernější části pak typem pruského domu, postupně rozšířeného ve čtyřboký statek. Po roce 1945 pro nedostatečné dosídlení oblasti však byla většina staveb demolována a jediné území s dochovanou typickou lidovou architekturou reprezentuje vesnická památková zóna Rejvíz.

Vzdálenost centra regionu z Prahy je cca 250 km, předpokládaná doba cesty osobním automobilem 3,5 hodiny, vlakem pak skoro 4 hodiny. Nutno však připomenout, že poloha centra – Jeseníku není v těžišti území a že dosažení nejvzdálenější obce představuje dalších 40 km, tj. cca 40 minut autem, veřejnou dopravou s přestupem i přes hodinu. I tak dostupnost výběžku přes bariéru hor zůstává obtížná zejména v zimním období pro vysokou polohu tří přístupových sedel – Ramzovského, Červenohorského a Videlského.

Obr. 1 Mapa regionu Jesenicka



Zdroj: *Mapy.cz*

Historie Jesenicka je poměrně pestrá a pohnutá. Od úsilí prvních obyvatel získat obživu v nepřístupných horách, přes neustálé majetkové spory a útrapy během všech válek. Lidé sem přicházeli od doby kamenné za zdroji pazourku, kamene, rud a dřeva, lovili zvěř, později získávali půdu, využívali energie vodních toků. Rozhodující vliv na rozvoj osídlení mělo od roku 1000 Wroclawské biskupství, které kolonizovalo oblast pohraničního hvozdu a spravovalo ji např. v Javorníku až do roku 1945. S rozvojem těžby rud, kovů, kamene a souvisejícího řemesla ve 12.- 13. století vzniká trvalejší osídlení nastal a na strategických místech jsou zbudovány strážní hrady. Následující války v 15. – 18. století pustošily území, mnohá sídla byla vypálena nebo změnila násilně majitele, obyvatelstvo zasáhly i čarodějnické procesy, roku 1742 došlo k rozdělení Slezska mezi Prusko a Habsburskou monarchii – Jesenicko její součástí zůstalo až do roku 1918. V průběhu 18. století přináší Piaristé a ženské řády vzdělanost založením klášterů, kolejí a škol (Bílá Voda, Vidnava). 19. století spojuje vnitrozemí s Polskem železnicí, primárně pro potřebu pošty, dopravy surovin a provozu vzniklých Jesenických lázní. Rozvíjí turistika značením stezek, budují se rozhledny a turistické chaty.

Světové války přinesly další útrapy opět v podobě sporů o hranice a domovská práva obyvatel, nedaleko Mikulovic se stala továrna na výrobu munice sběrným střediskem pro odsun Němců. Kontinuita péče o sídla a krajinu, tradiční hospodaření a výroba byla přerušena následným znárodňováním průmyslu, doosídlováním obyvateli z vnitrozemí, stejně jako v celém tehdejší pohraničí. Izolovanost regionu posloužila k internaci řádových sester v 50. letech, kdy ještě probíhala úprava hranic s Polskem. Negativní dopad těchto i dalších procesů hospodářské centralizace se projevuje v samotném vědomí obyvatel, ztrátě pocitu sounáležitosti, sociální hrdosti a vazby s územím.

Region Jesenicka zejména v okrajových oblastech vykazuje stále vysokou míru nezaměstnanosti, úbytek obyvatel v důsledku stěhování za vzděláním a za prací, problémy s dopravní a technickou infrastrukturou a nedostupnou vybaveností. Celkově chybí dostatečná návaznost odborného školství na tradiční řemesla, vhodné podmínky pro velké investory.

Změny vlastníků přispěly k devastaci mnohých hospodářských i výrobních objektů a areálů, které se staly brownfieldy a jejich stav ukryla milosrdná zeleň. (vojenský areál Salisov, továrna na zpracování kaolínu u Vidnavy). V krajině jsou stále čitelné stopy budovaných svážnic, drážních těles, propustky, mosty, tunely obslužných úzkorozchodných tratí.

Rozvoji celého regionu přispívá široká nabídka aktivit cestovního ruchu založená především na kvalitním a nedotčeném přírodním prostředí, jeho bohatství, a historii. Hlavními zdroji podpory jsou dotační programy příhraniční spolupráce, fondy EU, Olomoucký kraj a jednoznačně místní obyvatelé, sdružení a místní samosprávy. Díky nim byly vybudovány např. naučné stezky odkazující na historii území (cesty živé vody, V. Priessnitze, kaolínu, zlatorudné), síť Rychlebských cyklostezek, většinou ve stopě historických loveckých stezek, (1. místo v anketě Sedm divů Olomouckého kraje za rok 2012), dále Balneopark Vincenze Priessnitze (nejinspirativnější projekt příhraniční spolupráce roku 2015), byl obnoven secesní objekt Tančírny v Račím údolí a postaveno Ekologické centrum Rychleby. To vše se záměrem posílení uvědomění si identity a lokálního patriotismu obyvatel, uchování a péče o přírodní a kulturně historické hodnoty regionu.

Cílem práce bylo analyzovat rozvojové předpoklady a rozvojové problémy vybraného území, zejm. s ohledem na rozvoj cestovního ruchu. Práce je založena na vlastním terénním mapování v rámci terénního cvičení studentů magisterského studijního programu Management rozvoje města a regionů Vysoké školy regionálního rozvoje a Bankovního institutu - AMBIS.

Cvičení proběhlo ve dnech 26. - 30. 9. 2018 a mělo následující program:

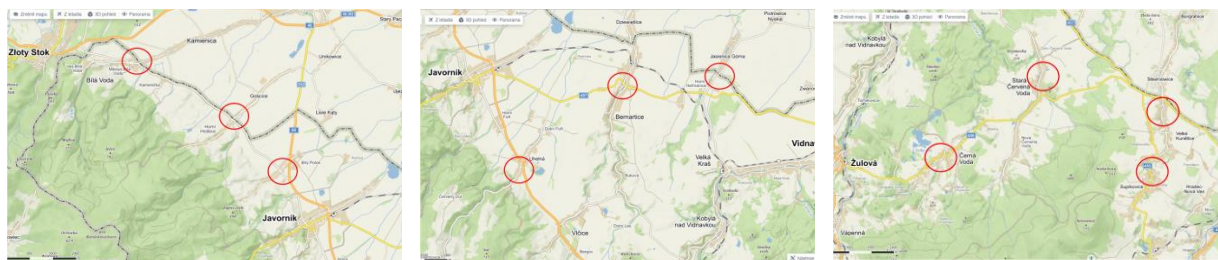
1. den Téma dne: Seznámení se s regionem Jesenicka
dopoledne seznámení s územím – přednáška o vývoji a stavu regionu, o situaci v ochraně přírody a krajiny
odpoledne návštěva lázní a města Jeseníku (pěšky)
večer úkol po skupinách
2. den Téma dne: Exkurze v terénu z české strany hranice
návštěva vybraných měst a obcí (Rejvíz, Zlaté Hory, Mikulovice, Vidnava, Javorník, Tančírna v Račím údolí, Žulová)
večer úkol po skupinách
3. den Téma dne: Exkurze v terénu z polské strany hranice
návštěva vybraných měst a obcí (Paczków, Otmuchów, Nysa, Glucholazy)
večer individuální úkol „percepce a komparace“ česko-polského pomezí
4. den Téma dne: Mapování stavu sídel a krajiny vybraných obcí Jesenicka
po skupinách: Bílá Voda, Horní Hoštice, Bílý Potok, Bernartice, Horní Heřmanice, Velké Kunětice, Uhelná, Stará Červená Voda, Černá Voda, Supíkovice
večer zpracování vymapovaných lokalit
5. den Téma dne: Vyhodnocení rozvojového potenciálu sídel a krajiny vybraných obcí Jesenicka
představení zpracovaných „projektů“, diskuse a vyhodnocení

Obr. 2 Pohled na Žulovskou pahorkatinu z Lánského vrchu



Zdroj: Pavel Struha

Obr. 3 Lokace vybraných obcí (měřítko výřezů přizpůsobeno čitelnosti)



Zdroj: mapy.cz/vlastní zpracování

K vlastnímu mapování byly vybrány jednak obce, jejichž vývoj poznamenala proměna linie hranice mezi historickým územím Čech/Rakouska a Polska/Pruska. Tím docházelo i k proměnám pozice vlastního centra původního sídla a rozdílnému rozvoji i pojmenování odtržených částí. Jejich urbánní struktura je zřetelně spojená a hranici (dnešní) avizuje jen informační tabule. Směrem od severozápadu se jedná o obce Bílá Voda/Kamienica, Horní Hoštice/Gościce, Bernartice/Dziewiętlice, Horní Heřmanice/Jasenica Górna, Velké Kunčice/Sławniowice.

Druhou skupinu pak reprezentují obce uvnitř hranice, ale v její relativní blízkosti – Bílý Potok, Uhelná, Černá Voda, Stará Červená Voda a Supíkovice. Každou obec mapovala tři až čtyřčlenná skupina studentů pod vedením akademických pracovníků školy. Mapovalo se od 10 do 16 hodin, za příznivého počasí. Skupiny měly k dispozici mapu katastrálního území obce v měřítku 1:10 000, do které zanašely údaje o občanské vybavenosti, dopravní a technické infrastruktuře, veřejné zeleni a další, podle mapového klíče. Na základě výsledků mapování, informací zjištěných z veřejně dostupných zdrojů a přímo v obcích např. na úřední desce, rozhovory se starosty obcí a s občany byla pro každou obec vytvořena SWOT analýza a navrženy možné rozvojové aktivity obce.

Obr. 4 Stezka z Rejvízu k Velkému mechovému jezírku



Zdroj: Pavel Struha

2. Percepce území a jeho rozvojové možnosti

Součástí cvičení bylo porovnání české a polské strany hranice a zjišťování vnímání - percepce obou stran hranice a jejich rozdílů. Studenti účastníci se terénního cvičení zpracovali dvě základní asociační analýzy percepce prostoru, a to samostatně českou a polskou stranu hranice. Analýzy byly založeny na komparaci sledovaného českého a polského prostoru a prováděny a hodnoceny přímo na místě, studenti měla samostatně zmínit pozitiva a negativa té, které strany hranice. Asociační analýzy byly vyhodnoceny shlukovou metodou s následujícími výsledky. Výsledky byly zpracovány ze 40 odpovědí studentů.

2.1. Percepce české strany hranice

Na české straně hranice výrazně převažovalo pozitivní hodnocení. První negativum bylo z pohledu pozitiv až na šesté pozici. Jednotlivé jevy se v hodnocení vyskytovaly s následující četností (uvedeny ty, jež byly zmíněny alespoň čtvrtinou respondentů tj. do četnosti 10):

Pozitiva	Negativa
1. Krásná příroda - 22x	
2. Dostupná a vybavená infocentra – 19x	
3. Dostupné obchody a služby – 18x	
4. Dobrý stav komunikací a dobrá dopravní obslužnost – 17x	
5. Probíhající rekonstrukce a revitalizace – 16x	1. Neupravené památky a historické objekty – 16x
6. Opravené památky a historické objekty – 15x	
7. Udržovaná centra měst a vesnic – 14x	
	2. Nedostatek zeleně v obcích – 11x
8.-10. Čistota	
8.-.10. Podpora turismu	
8.-10. Dostupnost a kvalita restaurací – 10x	

Zajímavé je, že stav památek a historických objektů se objevil, jak v pozitivním, tak i negativním hodnocení, a to přibližně se stejnou četností.

Výše uvedené ale neznamená, že by se negativa na české straně nevyskytovala. Jen jejich distribuce byla mnohem širší. Z uvedených negativ byla vícečetná tato: 9x chudý a pro investory nezajímavý region, 7x špatný stav komunikací, 6x málo restaurací a jejich špatná úroveň a časté poplatky (např. za parkování, WC apod.). Dále jako negativum bylo ještě zmíněno: nedostatek lidí v ulicích, málo volnočasových prostorů, zavřené kostely, nedostatečná propagace území a chybějící prvky pro zadržení vody v krajině.

Z dalších pozitiv byli vyjmenováni milí a ochotní lidé, lázeňství, bezpečné, moderní zázemí pro IZS a lokální produkty.

Z hodnocení vyplývá zajímavý fakt, že řada prvků se objevila i jako pozitivum, tak jako negativum. Důvodem pro tento rozpor může být skutečnost, vůči čemu ten který hodnotitel

prováděl komparaci. Tato skutečnost byla se skupinou diskutována. Byla-li komparace opřena o situaci v rozvinutých regionech Česka, pak měl hodnotitel tendenci situaci na Jesenicku hodnotit spíše negativně, byla-li ale komparace opřena o situaci v sousedním polském Nysku, převažovalo hodnocení české strany hranice spíše jako pozitivní.

2.2. Percepce polské strany hranice - Nysko

Hodnocení polské strany hranice bylo výrazně vyváženějším z hlediska uváděných pozitiv a negativ přičemž ale četnost odpovědí byla mnohem rozšířenější, než tomu bylo na české straně. Do vyšší, než čtvrtinové četnosti se dostalo v pozitivěch jen šest prvků. Situace v oblasti negativ byla s českou stranou relativně vyrovnaná (tři negativa s vyšší než čtvrtinovou četností).

Pozitiva	Negativa
1. Udržované kostely a památky – 31x	
2. Udržovaná zeleň ve městech – 25x	
	1. Necitlivá nová architektura vůči historickým objektům – 21x
3. Probíhající rekonstrukce a úpravy – 18x	
	2. Málo semaforů a přechodů pro chodce – 15x
4. Ochotní lidé – 13x	3. Neexistující nebo zavřená infocentra – 13x
5. Dostupná WC zdarma – 12x	
6. Čistota – 11x	

Z méně četných pozitiv se na polské straně vyskytovaly následující: 9x dostupnost obchodů a služeb a kruhové objezdy, 8x opravené domy a náměstí, 6x náboženství a 5x kvalitní komunikace. Vedle toho se ale vyskytla (poněkud paradoxně) i řada negativ, z nichž mnohá stála v přímém rozporu uvedeným pozitivům. Jsou jimi 9x chaotická doprava a agresivní řidiči, neopravené domy a špatná obsluha v restauracích, 7x špína a odpadky na ulicích, 6x zavřená a nedostupná WC, 5x nekvalitní komunikace a opilci a bezdomovci na ulicích.

7x bylo dále zmíněno, že v Polsku je dopravní značení odlišné od našeho, a dále pak skutečnost, že v Polsku se nenacházejí velkoplošná maloobchodní zařízení (supermarkety) a větrné elektrárny, což ale nelze zhodnotit jako negativum, ale spíše jako regionální rozdíl.

Z dalších pozitiv na polské straně je třeba zmínit dostupnost lékáren, kamerový systém, hrdość na Jana Pavla II, prvky na zadržení vody v krajině a upravená koryta toků a lokální produkty. Z negativ to pak je chybějící dostupnost pro handicapované, chybějící cyklostezky a nacistická hesla v podobě graffiti.

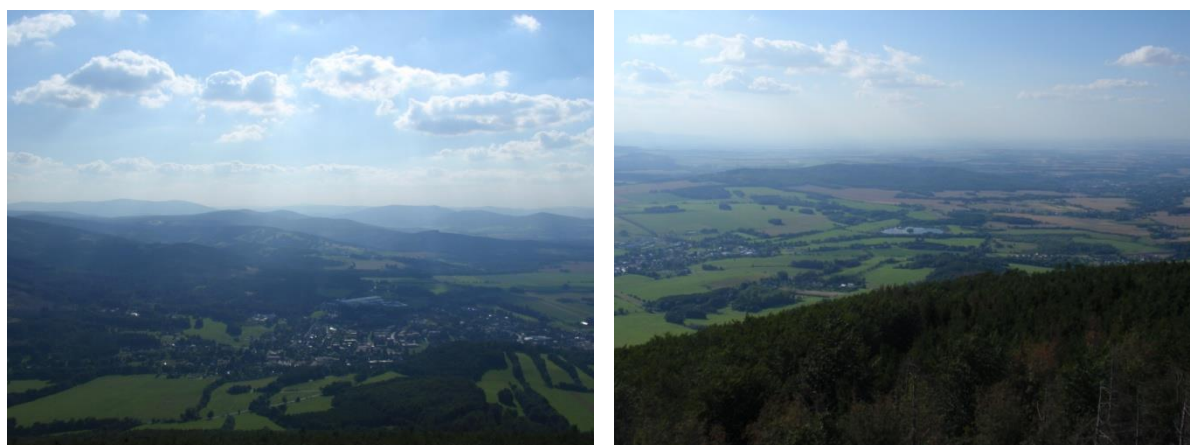
2.3. Komparace rozdílů české a polské strany hranice

Na základě asociativních analýz byla následně provedena komparativní analýzy percepce české a polské strany hranice. Ukázalo se, že přestože je Jesenicko v rámci České republiky periferní a zaostávající region, při komparaci s polským Nyskem je tento region hodnocen celkově lépe.

Z hlediska podmínek rozvoje může Jesenicko čerpat z krásné přírody, kterou podporuje síť dostupných informačních center a dalších informačních prvků v terénu, síť pěších a cyklistických tras i síť penzionů a dalšího vybavení pro návštěvníky. Krajina na polské straně

hranice rychle padá do ploché nížiny, která zdaleka nemá takový krajinně estetický potenciál, jako Jesenicko.

Obr. 5 Pohled z Biskupské Kupy - vlevo česká strana hranice, vpravo polská



Zdroj: Iva Poslušná

Pomineme-li geografické danosti tj. krásnou přírodu kopcovitého Jesenicka vs. ne právě vzhlednou Nyskou pánev, a budeme se soustředit jen na člověkem ovlivnitelné skutečnosti, pak zjistíme, že na polské straně hranice jsou v dobrém stavebně technickém stavu zejména kostely. Na české straně hranice, byl větší důraz kladen na úpravu veřejných prostorů náměstí a ulic, která byla ve většině zkoumaných lokalit již rekonstruována nebo se tato rekonstrukce právě dokončovala. Ve sledovaných městech v Polsku probíhala taková rekonstrukce pouze jedna a většina veřejných prostorů zatím upravena nebyla. Obdobná situace je i u dopravní infrastruktury, který opět není na české straně ideální, nicméně ještě stále výrazně lepší, než na straně polské. Přestože ani historické objekty nejsou v na Jesenicku zdaleka v dobrém stavebně technickém stavu, při komparaci s polskou stranou opět tato část vychází jako lépe upravená. Na polské straně je pak opakovaně výslovně zmiňována necitlivá nová architektura vůči historickým objektům, což situaci pozitivního vnímání prostoru dále komplikuje.

I když polská strana hranice působí chudším dojmem a bez naděje na větší rozvoj turistického ruchu, je třeba pozitivně hodnotit, jak přístup místního obyvatelstva, které bylo opakovaně označeno jako „milí lidé“ tj. ochotní ve službách i v běžném styku, tak i rozvinutou sítí maloobchodu a služeb, která na české straně v řadě míst chybí. Výrazně se zde projevují rozdílné vzorce chování Čechů a Poláků jako spotřebitelů, kde Češi jednoznačně preferují velkoobjemové méněčetné nákupy v levných supermarketech (které pak logicky způsobí odliv od maloobchodců a zánik jejich sítě). Naproti tomu Poláci raději nakupují v menších obchodech, jejichž síť je tak výrazně hustější a přímá dostupnost služby vyšší, a to i přesto, že jejich koupěschopnost je menší, než česká.

2.4. Mentální mapy

Pro sledování percepce mapovaného prostoru bylo dále využito tvorby mentálních map (blíže k mentálním mapám in Buzan, 2007, Pánek a Pázsto, 2016). Úkolem studentů bylo vytvořit mentální mapu vybraných lokalit. Každou jednotlivou lokalitu zpracovalo po deseti studentech. Studenti každou lokalitu navštívili po dobu cca 1-2 hodin a s odstupem jednoho až dvou dnů byli vyzváni, aby vytvořili mentální mapu tj. ručně kreslený „obraz“ toho, co jim z návštěvy města utkvělo. Zpracována byla následující města: Jeseník, Javorník, Zlaté Hory, Vidnava a Žulová na české straně a Nysa, Paczków, Glucholazy a Otmuchow na straně polské. Většina analyzovaných map se soustředila jen na nejužší centrum města (často jen na náměstí) a jen velmi málo z nich bylo holistických. Pokud se holistické mapy vyskytly, byly to mapy Jeseníku.

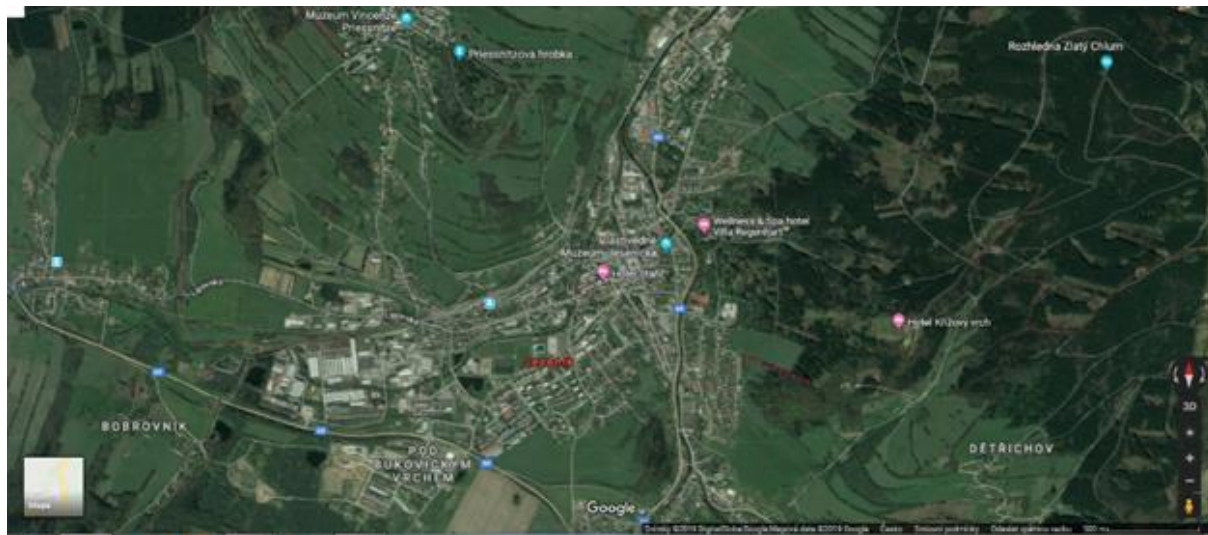
Z analýz mentálních map vyplynuly následující postřehy (uvedeny jsou jen ty jevy, které se objevily nejméně v polovině map):

Jeseník

- | | |
|-------------------------------|-----|
| 1. - 2. náměstí | 10x |
| 1. - 2. cukrárna | 10x |
| 3. radnice | 9x |
| 4. - 5. hotel Koruna | 7x |
| 4. - 5. vodní tvrz | 7x |
| 6. - 8. katovna (infocentrum) | 6x |
| 6. - 8. paneláky | 6x |
| 6. - 8. kostel | 6x |
| 9. lékárna | 5x |

Zajímavé je, že kašnu, která stojí uprostřed náměstí, zaznamenali jen 3 studenti, stejně tak jako velké sady, které se nad městem vypínají, které se, stejně jako lázně na druhé straně objevili pouze 2x. Pro porovnání uvádíme ortofotopamy a vybrané (typické) zástupce mentálních map studentů.

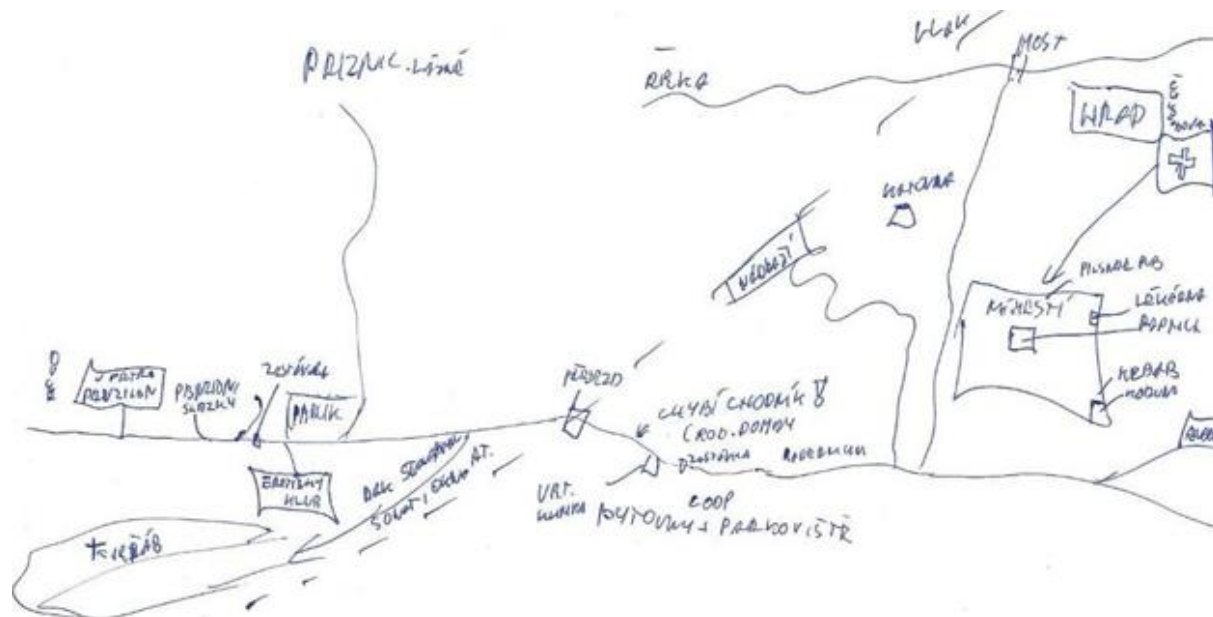
Obr. 6 Ortofotomapa Jeseníku



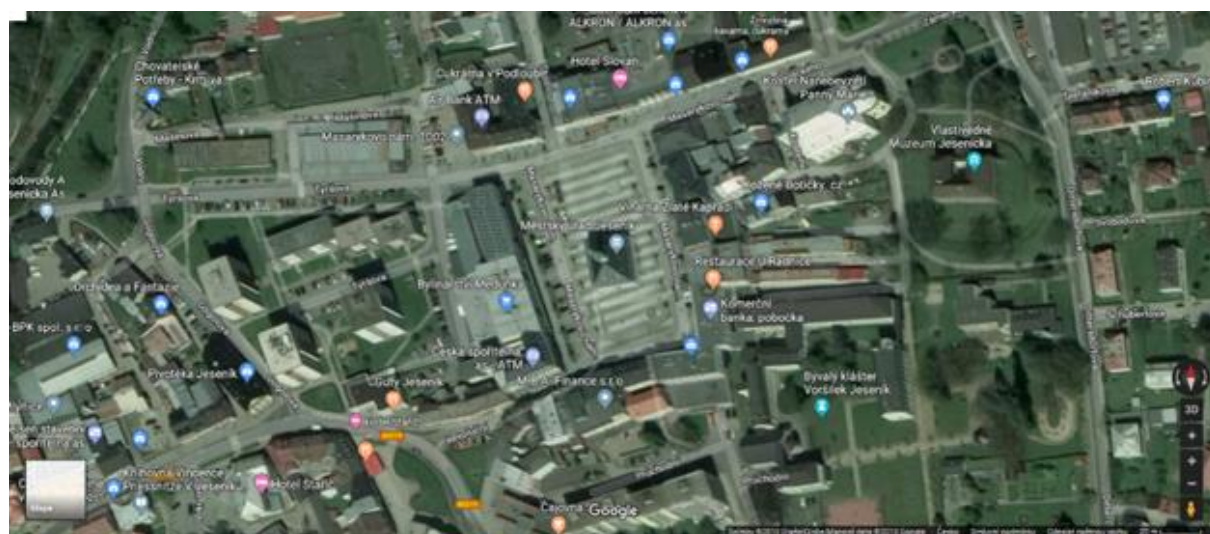
Zdroj: © Google maps 12.2.2019

Ze 48 mentálních map se na 46 z nich objevilo náměstí a na 44 klášter. Vlakové nádraží zobrazilo jen 41 studentů. Někteří studenti se ve své mapě totiž soustředili výhradně na zmapování prostoru náměstí, a to až do nejmenších podrobností popisu využití parteru jednotlivých domů. Naopak jiní studenti pojali mapu „velkoryseji“, takže se omezili pouze na

Obr. 7... a holistická mentální mapa

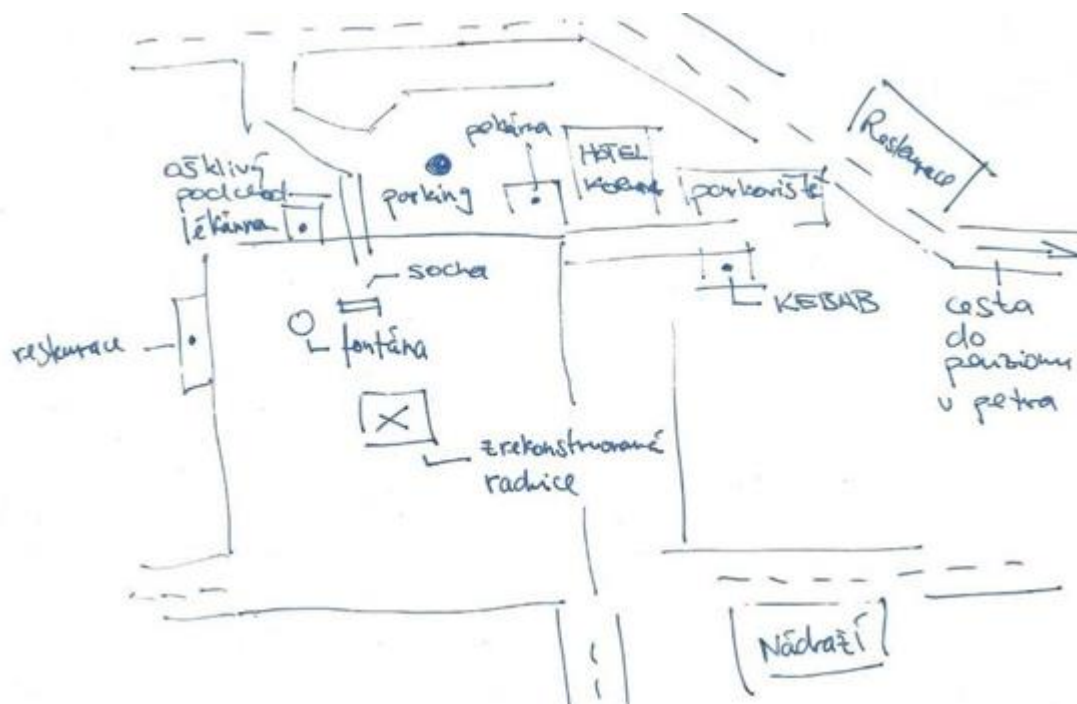


Obr. 8 Detail centra Jeseníku



11

Obr. 9 ... a mentální mapa náměstí

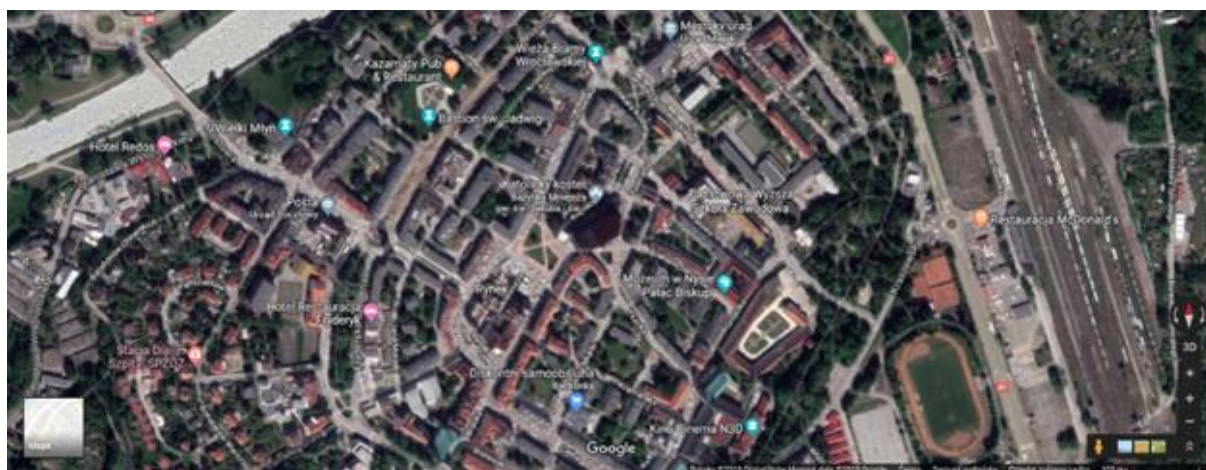


Zdroj: studenti

Zajímavé rovněž je, že u holisticky pojatých map studenti mnohem více dbali na jejich správnou severojižní orientaci.

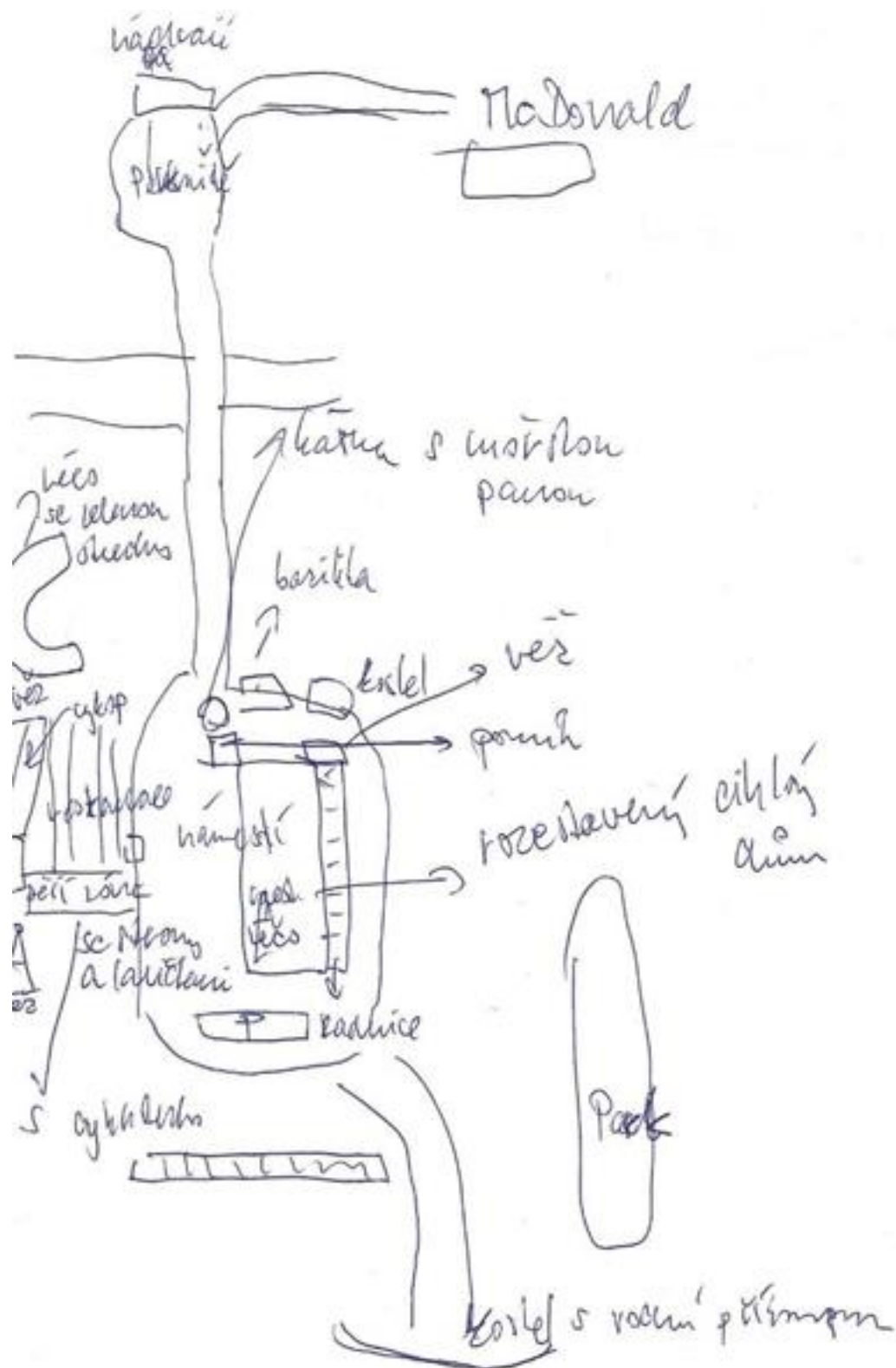
Regionálním centrem na polské straně byla Nysa. I zde se objevily holistické a dílčí mapy, nicméně četnost jednotlivých jevů, již nebyla tak přesvědčivá jako v případě Jeseníku. Nejčastěji zde byly zmíněny obchodní ulice a bazilika – oboje 6x a dále pak nádraží a kruhový objezd – 5x. Zajímavé je, že rynek (náměstí) se objevil jen na čtyřech mentálních mapách.

Obr. 10 Ortofotomapa centra Nysy



Zdroj: © Google maps 12.2.2019

Obr. 11... a mentální mapa Nysy



Zdroj: studenti

Z dalších českých sídel byly, jak je uvedeno výše analyzovány Zlaté Hory, Vidnava, Javorník a Žulová (seřazeny jsou podle pořadí, jak je studenti navštívili). Mentální mapy se u všech těchto sídel soustředí na úzké okolí centra a vykazují následující četnosti zobrazení:

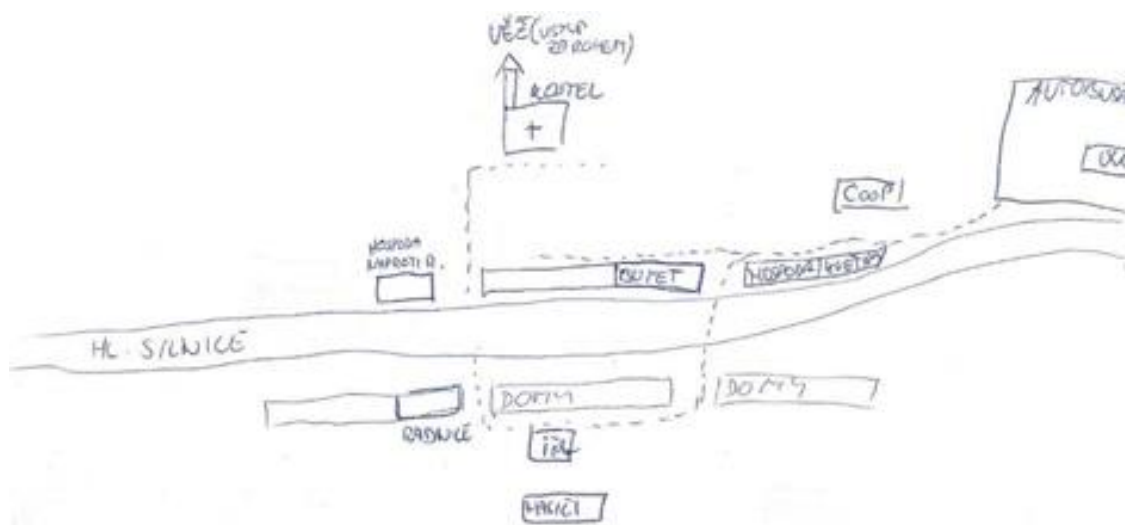
Tab. 1 Vyhodnocení četnosti jevů zobrazených na mentálních mapách českých měst

Četnost	Zlaté Hory	Vidnava	Javorník	Žulová
10x		náměstí/parkoviště	zámek náměstí	kostel náměstí/parkoviště
9x	kostel			most a řeka
8x	obchody na hl. ulici	obchody na náměstí škola/zámeček kostel		
7x	infocentrum autobusové nádrazí		schody a návrší	
6x	hřbitov kašna hasiči COOP křižovatka		radnice autobusové nádrazí	
5x			kavárna u zámku obchody v ulici k nádrazí	samoobsluha

Zdroj: vlastní vyhodnocení z dat studentů

S ohledem na skutečnost, že **Zlaté Hory** nemají vyvinutou urbánní strukturu a zůstaly de facto svou strukturou prostou ulicovkou, není divu, že se zde studentům nepodařilo identifikovat jednoznačné centrum města a většina z nich identifikovala jako centrální bod kostel – typická mentální mapa je na následujícím obrázku.

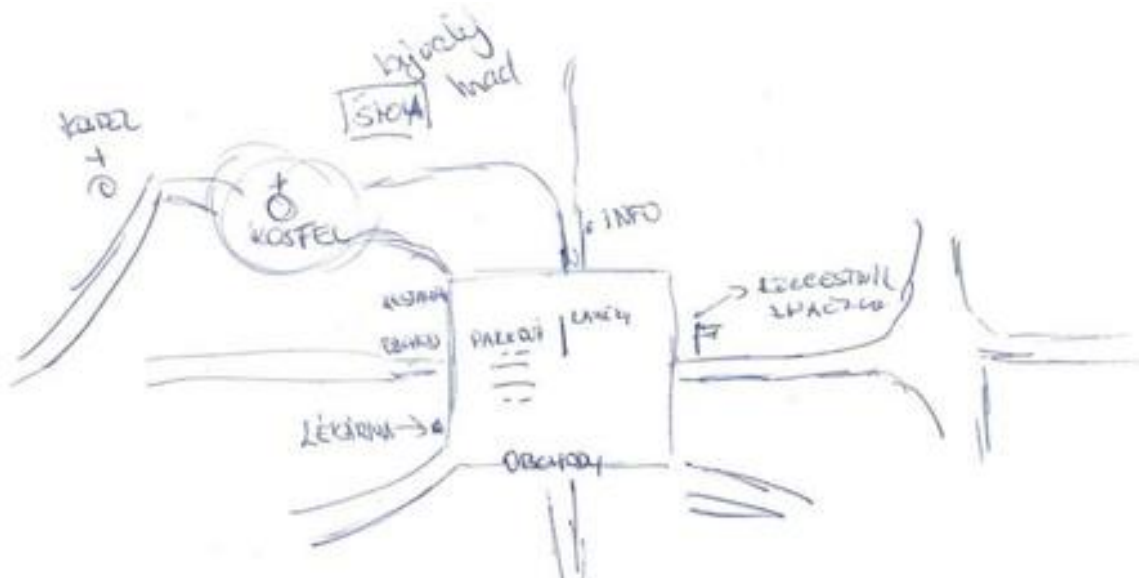
Obr. 12 Mentální mapa Zlatých Hor



Zdroj: studenti

Zcela odlišná situace je ve **Vidnavě**, která se rozrůstá od pevně založeného (a dnes i velmi pěkně upraveného) pravidelného náměstí. Zde samozřejmě všichni studenti náměstí ve svém mentálním obrazu identifikovali, nicméně již jen málo z nich bylo schopno upamatovat si jeho širší kontext. Na následujícím obrázku zcela typická mentální mapa tohoto městečka.

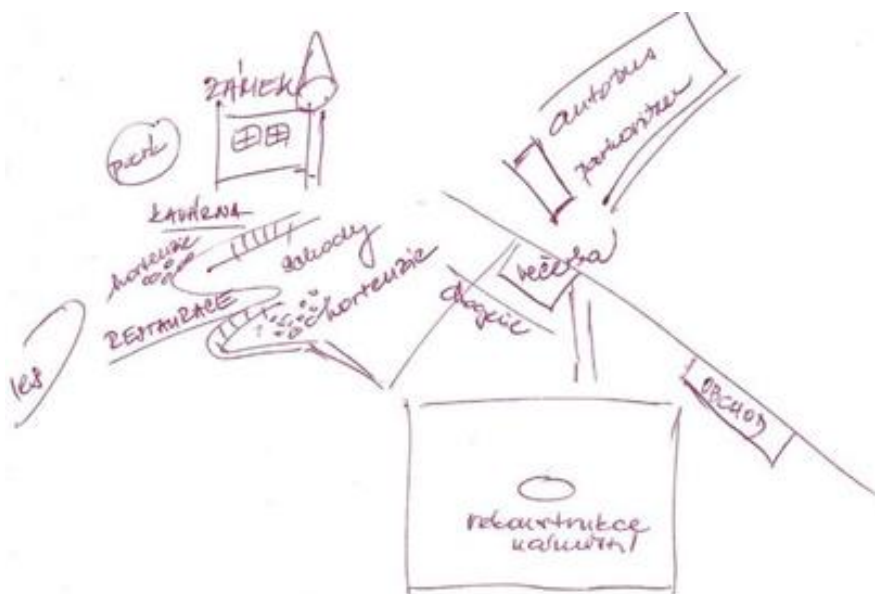
Obr. 13 Typická mentální mapa Vidnavy



Zdroj: studenti

Opět jiná je situace v **Javorníku**, kde nejvýraznějším a z dálky již patrným těžištěm města je Jánský vrch se zámek. U jeho paty se pak nachází víceméně nepravidelné (byť pravoúhlé náměstí). Všichni studenti identifikovali ve svých mentálních mapách zámek a náměstí (a to mj. i proto, že z vyhlídky u zámku byl na právě se rekonstruující náměstí velmi pěkný výhled). Zajímavé je, že radnici uprostřed náměstí zaznamenalo jen šest studentů. Z tohoto úhlu pohledu je zajímavé, že převýšení, schody a vyhlídku zaznamenalo jen 7 z nich. Typická mentální mapa Javorníku je uvedena níže.

Obr. 14 Mentální mapa Javorníku



Zdroj: studenti

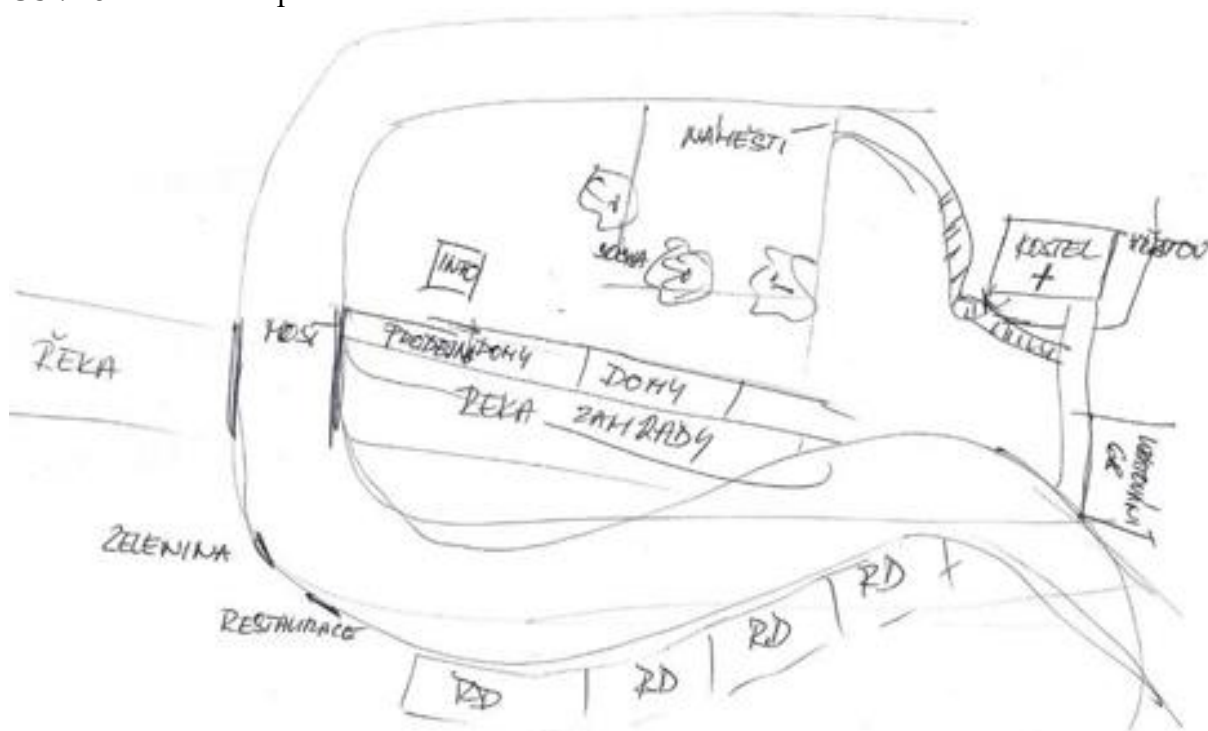
Posledním zkoumaným městem na české straně byla Žulová. I zde je jednoznačným těžištěm města věž na návrší. Jde o věž středověké tvrze přeměněnou na věž hřbitovního kostela. Přestože Žulová má poměrně velké víceméně pravidelné náměstí, jeho úprava a prolomení jižním směrem k autobusové zastávce způsobilo, že jen polovina studentů tento prostor označila za náměstí, druhá jej uvádí pod označením parkoviště. Jde o zajímavý rozpor mezi geometrickým plánem prostoru a jeho percepcí, jak lze vidět při srovnání ortofotomapy s typickou mapou mentální.

Obr. 15 Ortofotomapa náměstí v Žulové



Zdroj: © Google maps 12.2.2019

Obr. 16 Mentální mapa Žulové



Zdroj: studenti

Obdobně jako menší česká města byla vyhodnocena i tři menší sídla na polské straně hranice, šlo o městečka Paczków, Otmuchów a Glucholazy. I zde se mentální mapy soustředily na úzké okolí centra s následujícími četnostmi zobrazení jednotlivých jevů:

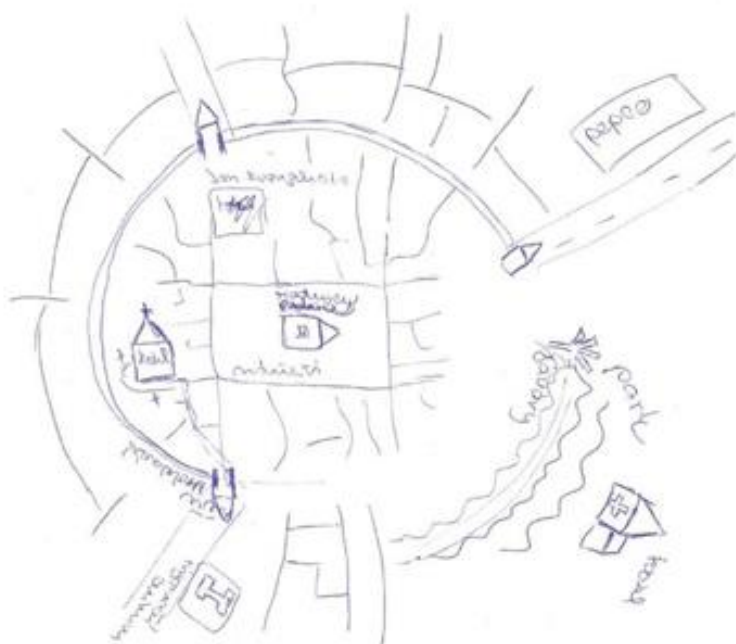
Tab. 2 Vyhodnocení četnosti jevů zobrazených na mentálních mapách polských měst

Četnost	Paczków	Otmuchów	Glucholazy
10x		náměstí/parkoviště kostel radnice	náměstí/park kostel
9x	náměstí kostel		
8x	hradby		radnice
7x		zámek obchody kolem náměstí	
6x	radnice	parčík WC	
5x	infocentrum městské brány	hotel/kavárna	lékárna obchody kolem náměstí

Zdroj: vlastní vyhodnocení z dat studentů

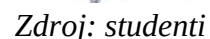
Ze zkoumaných měst má **Paczków** nejvýraznější urbánní strukturu založeného kolonizačního města s pravidelným náměstím a z něj vycházející sítí ulic uzavřenou v měkké oválné obalové křivce hradeb. Není proto divu, že se tato celková struktura města promítla i do většiny mentálních map studentů. Náměstí jako jádro měst a hlavní kostel se v mapách vyskytly 9x, hradby jako takové 8x a městské brány dále 5x. Všechny tyto prvky můžeme vidět i na následující typické mentální mapě.

Obr. 17 Mentální mapa Paczkowa

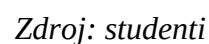


Zdroj: studenti

Obr. 18 Mentální mapa Otmuchowa



Obr. 19 Mentální mapa Gluchořaz



Z provedeného vyhodnocení mentálních map (nikoli překvapivě) vyplynulo, nejčastějšími body, se kterými skupina respondentů identifikovala jednotlivá sídla, byly náměstí, kostel a radnice, případně zámek/hrad či hradby (byl-li tento urbánní prvek v sídle zastoupen). Jako velmi nešťastné lze proto popsat takové zásahy do urbánní struktury, které přeměňují vzhled a vnímání většinou historických urbánních prostorů na parkoviště, jak se to ukázalo v Otmuchově a Žulové a částečně i ve Vidnavě.

Zdroje:

BUZAN, Tony. 2007. *Mentální mapování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 165 s. ISBN 978-80-7367-200-3

PÁNEK Jiří a Vít PÁSZTO. *Pocitové mapy v plánování měst a regionů* in Regionální rozvoj mezi teorií a praxí (4)2016, str. 48-63 [online] [cit. 28.6.2017] Dostupné z: http://www.regionálnírozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/2016_04_cel%C3%A9_cislo.pdf

3. Percepce bezpečnosti v regionu

Cílem této části výzkumné práce bylo na základě vlastní jednoduché obecně použitelné metody identifikovat percepce bezpečnosti Jesenicka a Nyska jako turistické destinace a komparovat českou a polskou stranu hranice (k metodice blíže in Šilhánková a kol., 2018).

Metodika zvolená pro zpracování vychází z metod analýzy rizik. Obecně je analýza rizik metoda rozboru situace či stavu, kterou jsou rizika včas rozpoznávána a vyhledávána (identifikována), vyhodnocována a informace o nich jsou předávány příslušné úrovni řízení k přijetí rozhodnutí o tom, jak vyřešit (minimalizovat) nebo vyloučit tato identifikovaná rizika (Procházková, 2011). Postup analýzy rizika je založen na několika navazujících krocích. Těmito kroky jsou: identifikace rizika, verifikace rizika, analýza pravděpodobnosti vzniku rizika, analýza nežádoucího dopadu rizika, stanovení významnosti (vlivu) rizika (Veličko, 2017). Procházková (2011) vyjmenovává 14 typů analýzy rizik, z nichž pro řešení zadaného úkolu byla vybrána metoda DELPHI, což je postup pro stanovení odborného odhadu budoucího vývoje nebo stavu pomocí skupiny expertů. V roli expertů zde vystupovali účastníci terénního cvičení v roli potenciálních turistů. Základem pro hodnocení bezpečnostní situace turistické destinace byl použit soubor hrozeb dle Antušáka (2009), který byl upraven a doplněn o specifické prvky územní / destinační bezpečnosti. Pro vlastní hodnocení byla zvolena čtyřbodová škála (+2,- vysoká relevance hrozby, +1 – nízká relevance hrozby, -1 – nízká nerelevance hrozby a -2 – vysoká nerelevance hrozby), aby byl hodnotitel „přinucen“ přiklonit se k jedné nebo druhé straně a předešlo se tak obecně známému efektu hodnocení „středem“. (Šilhánková a kol., 2018). V praxi to znamená, že čím nižších hodnot bude hodnocení hrozeb dosahovat, tím nižší bude výsledné matematické hodnocení.

Vlastní zjišťování percepce destinační bezpečnosti pro oblast Jesenicka a Nyska proběhlo na závěr týdenního cvičení, po důkladném prozkoumání území a zapojili se do něho všichni účastníci cvičení. Celkově tedy bylo analyzováno 40 odpovědních dotazníků pro každou stranu hranice. Souhrnné výsledky percepce destinační bezpečnosti na Neziderském jezeře byly sumarizovány a vyhodnoceny třemi způsoby. Z odpovědí pro jednotlivé typy hrozeb zmíněných v odpovědích byl vypočten medián, průměr a četnost odpovědí. Ze získaných výsledků se ukázalo, že hodnocení za pomoci mediánu není pro tento typ úlohy vhodné, a proto nebylo dále sledováno.

Hodnocení pomocí průměru vycházelo z prostého aritmetického průmětu všech odpovědí realizovaných na škále +2, +1, -1 a -2 – viz výše. Jednotlivé hrozby jsou pak rozděleny do pěti pásem, kdy za relevantní jsou považovány průměty od +2 do +0,5 a od -0,5 do -2. Střední hodnota v pásmu +0,5 až -0,5 byla ponechána v hodnocení stranou. Za velmi nízkou percepce míry rizika (označeno tmavě zelenou) byla považována hodnota v rozmezí -2 až -1, za nízkou percepce míry rizika (označeno světle zelenou) pak hodnota -1 až -0,5. Zvýšená percepce míry rizika (označena oranžovou) se pak nacházela v pásmu +0,5 až +1 a vysoká percepce míry rizika (označena červenou) v pásmu +1 až +2.

Hodnocení pomocí četnosti odpovědí je vypočteno jako podíl kladných odpovědí k celkovému počtu odpovědí. Jednotlivé hrozby jsou pak rozděleny do čtyř pásem, a to 0-25% - velmi nízká percepce míry rizika (označeno tmavě zelenou), 26-50% - nízká percepce míry rizika (označeno světle zelenou), 51-75% - zvýšená percepce míry rizika (označeno oranžovou) a 76-100% - vysoká percepce míry rizika (označeno červenou).

Tabulka 3 Hodnocení relevance hrozby dle četnosti odpovědí a průměru - Jesenicko

Typ hrozby	Hodnocení relevance hrozby v procentech					Průměr
	ano velmi	spíše ano	Percepce míry hrozby v %	spíše ne	Roz- hodně ne	
Přírodní hrozby						
Extrémy počasí						
Hrozí povodně a záplavy?	0	18	41	23	2	-0,21
Hrozí požáry vzniklé přírodními vlivy?	0	14	33	22	7	-0,51
Hrozí bouřky, vichřice, větrné poryvy, příválový déšť, krupobití?	14	24	88	5	0	1,09
Hrozí sněhové kalamity, námrazy, vznik ledových bariér?	23	14	86	5	1	1,23
Hrozí dlouhotrvající sucha?	3	13	37	23	4	-0,28
Hrozí extrémní vedra a vznik tepelných ostrovů?	0	3	7	30	10	-1,09
Tektonická činnost						
Hrozí zemětřesení?	0	1	2	25	17	-1,35
Hrozí sesuvy půdy?	2	20	51	19	2	0,02
Hrozí sopečné erupce?	0	0	0	5	38	-1,88
Nákazy						
Hrozí epidemie?	0	1	2	28	14	-1,28
Antropogenní hrozby						
Technogenní						
Je dopravní situace neklidná, nepřehledná a nebezpečná? (Stav dopravní infrastruktury, intenzita provozu, riziko dopravních havárií)	2	9	26	26	6	-0,58
Je energetická síť nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	4	9	27	12	-1,09
Je dodávka plynu a tepla nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	2	5	25	16	-1,28
Je telekomunikační síť (telefon, internet) nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	1	15	37	18	9	-0,44
Hrozí destrukce staveb (stavební fond je ve špatném stavu)?	1	16	39	22	4	-0,28
Hrozí nedostatek pitné vody? Nebo projevuje se už nedostatek pitné vody?	0	4	9	19	20	-1,28
Jsou dodávky pitné vody nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	2	5	18	22	-1,43
Ekologické (environmentální)						

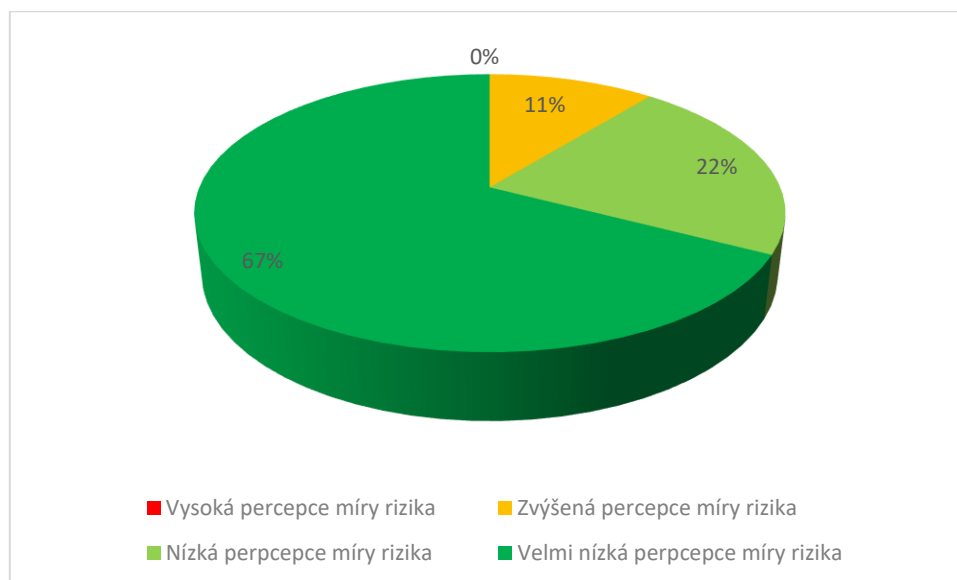
Je ovzduší ve špatném stavu? (Jsou velké emise škodlivých látek do ovzduší?)	0	3	7	18	22	-1,37
Je pitná voda nekvalitní? (např. vodu z vodovodu nelze pít)	0	3	7	20	20	-1,33
Je likvidace komunálního odpadu a čistota na špatné úrovni (je tam špína)?	0	3	7	26	14	-1,19
Sociogenní						
Je hygienická situace v ubytovacích zařízeních na špatné úrovni (je tam špína, hmyz apod.)?	0	1	2	14	28	-1,6
Je problém sehnat ubytování? (Způsob rezervace je nejasný a přehledný, cena neodpovídá kvalitě.)	0	4	5	17	22	-1,33
Je hygienická situace ve stravovacích zařízeních na špatné úrovni (je tam špína, hmyz apod.)?	0	1	2	25	17	-1,35
Vojenské a bezpečnostní						
Bezpečnostní složky zajišťují svobodu občanů, občanských a lidských práv jsou samy bezpečnostním rizikem?	1	2	7	12	28	-1,49
Existují sociální konflikty, protesty, demonstrace?	0	8	19	19	16	-1
Vyskytují se hromadné pouliční nepokoje, rabování?	0	3	7	13	27	-1,49
Je patrná činnost různých mafií a/nebo organizovaného zločinu?	0	3	7	18	22	-1,37
Existuje etnické, náboženské a kulturní napětí mezi různými sociálními skupinami?	1	8	21	17	17	-0,95
Hrozí riziko teroristického útoku?	0	1	2	12	30	-1,65
Hrozí pouliční kriminalita (krádeže, přepadení)?	1	15	37	22	5	-0,35
Je velká a obtěžující přítomnost sociopatů (žebráků apod.)?	1	7	19	27	8	-0,79
Ekonomické						
Dostupnost bankomatů je špatná, směnárny (a směnárnicki / vekslačí) jsou nedůvěryhodní?	0	10	23	23	10	-0,77
Ceny pro turisty nejsou fair (tj. jsou dvojí ceny)? (Ceny jsou pro cizince nepřehledné, nevím, za co platím.)	0	3	7	23	17	-1,26
Nabídka zboží pro turisty (suvenýry, místní výrobky apod.) neexistuje.	0	7	16	17	19	-1,12

Společenské						
Nezbytné turistické informace jsou špatně dostupné a jsou nesrozumitelné (místní zvyklosti, otevírací doby, jízdní řády apod.)?	0	3	7	19	21	-1,35
Informace jsou dostupné pouze v místním jazyce. Jako turista jin jen stěží rozumím?	1	6	16	14	22	-1,16

Zdroj: vlastní

Z výše uvedeného hodnocení vyplývá, že při hodnocení percepce míry rizika jsou ze 36 hodnocených položek vnímány metodou četnosti odpovědí jako vysoce rizikové pouze dvě, a to hrozba bouřek, vichřice, větrných poryvů, přívalových dešťů a krupobití a dále sněhové kalamity, námrazy, vznik ledových bariér. Tento výsledek odpovídá i hodnocení pomocí průměru. Zajímavé je, že všechny hrozby hodnocené jako rizikové spadají do oblasti přírodních hrozeb spojených s extrémní počasí. V pásnu mírného rizika nebyla identifikována žádná položka, a to ani jednou z metod hodnocení. Všechny ostatní hodnocené položky jsou vnímány jako více či méně bezpečné.

Graf 1 Podíl percepce míry rizika na Jesenicku (Česko)



Zdroj: vlastní

Celkově lze tedy podle četnosti odpovědí vyhodnotit Jesenicko jako destinaci, kde více než 94% hrozeb je vnímáno jako zcela nebo částečně nerelevantních. Odečteme-li dále skutečnost, že horské podnebí Jeseníků je pro své sněhové podmínky vyhledávanou turistickou destinací tj. sněhové bouře a větrné poryvy jsou přirozenou součástí tohoto prostoru, na které jsou zdejší složky IZS a další odpovědné orgány a organizace připraveny, pak můžeme Jesenicko vyhodnotit jako zcela bezpečnou destinaci.

Při zprůměrování percepce míry rizika dospíváme v případě Rakouska k hodnotě – 0,93, což lze opět vyhodnotit jako nadprůměrně bezpečnou destinaci.

Na polské straně hranice bylo hodnocením dosaženo následujících výsledků:

Tabulka 4 Hodnocení relevance hrozby dle četnosti odpovědí a průměru – Nysko

Typ hrozby	Hodnocení relevance hrozby v procentech					Průměr
	ano velm i	spíše ano	Percepce míry hrozby	spíše ne	rozhodn ě ne	
Přírodní hrozby						
Extrémy počasí						
Hrozí povodně a záplavy?	0	15	33	27	3	-0,4
Hrozí požáry vzniklé přírodními vlivy?	0	15	33	26	4	-0,42
Hrozí bouřky, vichřice, větrné poryvy, přivalový déšť, krupobití?	5	21	58	18	1	0,24
Hrozí sněhové kalamity, námrazy, vznik ledových bariér?	4	18	49	21	2	0,02
Hrozí dlouhotrvající sucha?	3	20	50	21	1	0,07
Hrozí extrémní vedra a vznik tepelných ostrovů?	2	12	31	23	8	-0,51
Tektonická činnost						
Hrozí zemětřesení?	0	0	0	26	19	-1,42
Hrozí sesuvy půdy?	0	9	20	28	9	-0,80
Hrozí sopečné erupce?	0	0	0	7	38	-1,84
Nákazy						
Hrozí epidemie?	0	3	67	26	15	-1,20
Antropogenní hrozby						
Technogenní						
Je dopravní situace neklidná, nepřehledná a nebezpečná? (Stav dopravní infrastruktury, intenzita provozu, riziko dopravních havárií)	4	27	69	14	0	0,47
Je energetická síť nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	1	2	7	38	4	-0,93
Je dodávka plynu a tepla nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	3	7	38	4	-0,96
Je telekomunikační síť (telefon, internet) nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	5	11	34	6	-0,91
Hrozí destrukce staveb (stavební fond je ve špatném stavu)?	3	15	40	22	5	-0,24
Hrozí nedostatek pitné vody? Nebo projevuje se už nedostatek pitné vody?	0	2	4	33	10	-1,13
Jsou dodávky pitné vody nestabilní? (Podle frekvence výpadků.)	0	0	0	34	11	-1,24

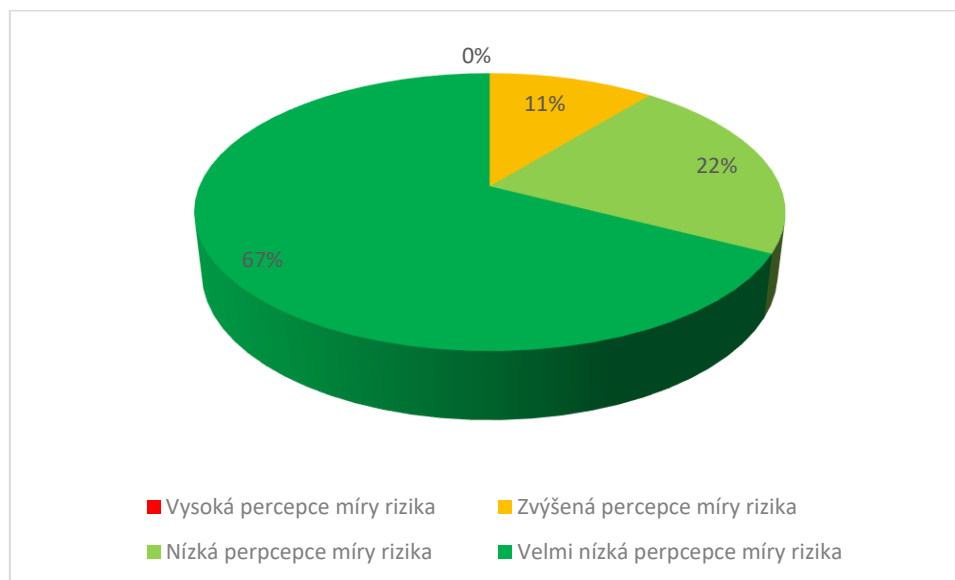
Ekologické (environmentální)						
Je ovzduší ve špatném stavu? (Jsou velké emise škodlivých látek do ovzduší?)	1	11	27	22	11	-0,69
Je pitná voda nekvalitní? (např. vodu z vodovodu nelze pít)	0	6	13	30	9	-0,93
Je likvidace komunálního odpadu a čistota na špatné úrovni (je tam špína)?	2	16	40	18	9	-0,36
Sociogenní						
Je hygienická situace v ubytovacích zařízeních na špatné úrovni (je tam špína, hmyz apod.)?	1	8	20	32	4	-0,67
Je problém sehnat ubytování? (Způsob rezervace je nejasný a přehledný, cena neodpovídá kvalitě.)	1	10	24	27	7	-0,64
Je hygienická situace ve stravovacích zařízeních na špatné úrovni (je tam špína, hmyz apod.)?	1	7	18	33	4	-0,71
Vojenské a bezpečnostní						
Bezpečnostní složky zajišťují svobodu občanů, občanských a lidských práv jsou samy bezpečnostním rizikem?	1	5	13	24	15	-1,04
Existují sociální konflikty, protesty, demonstrace?	0	9	20	27	9	-0,8
Vyskytují se hromadné pouliční nepokoje, rabování?	0	5	11	23	17	-1,16
Je patrná činnost různých mafií a/nebo organizovaného zločinu?	0	6	13	20	18	-1,14
Existuje etnické, náboženské a kulturní napětí mezi různými sociálními skupinami?	3	8	24	24	10	-0,67
Hrozí riziko teroristického útoku?	0	3	7	19	23	-1,38
Hrozí pouliční kriminalita (krádeže, přepadení)?	1	18	42	22	4	-0,22
Je velká a obtěžující přítomnost sociopatů (žebráků apod.)?	2	9	24	22	12	-0,73
Ekonomické						
Dostupnost bankomatů je špatná, směnárny (a směnárnicki / vekslačí) jsou nedůvěryhodní?	0	19	42	20	6	-0,29
Ceny pro turisty nejsou fair (tj. jsou dvojitá ceny)? (Ceny jsou pro cizince nepřehledné, nevím, za co platím.)	1	5	13	24	15	-1,04
Nabídka zboží pro turisty (suvenýry, místní výrobky apod.) neexistuje.	0	11	24	21	13	-0,8

Společenské						
Nezbytné turistické informace jsou špatně dostupné a jsou nesrozumitelné (místní zvyklosti, otevírací doby, jízdní řády apod.)?	2	19	47	16	8	-0,2
Informace jsou dostupné pouze v místním jazyce. Jako turista jim jen stěží rozumím?	3	15	40	17	10	-0,36

Zdroj: vlastní

Z výše uvedeného hodnocení vyplývá, že při hodnocení percepce míry rizika není ze 36 hodnocených položek vnímána metodou četnosti odpovědí ani průměrem jako vysoce riziková žádná hrozba. Z hlediska hodnocení hrozby v pásmu mírného rizika je pak pomocí černosti odpovědí identifikováno jako rizikové pět témat, a to bouřky, vichřice, větrné poryvy, přívalový déšť, krupobití, epidemie, dopravní situace, dostupnost a nesrozumitelné nezbytných turistických a dostupnost těchto informací pouze v místním – polském jazyce. Při hodnocení průměrem spadají do tohoto pásma naopak ceny, které nejsou pro cizince nepřehledné. Všechny ostatní hodnocené položky spadají do oblasti percepce nízkého nebo dokonce velmi nízkého rizika. Nicméně na rozdíl od české strany je jen jedna položka vnímaná jako riziková spojená s extrémní počasí. Další čtyři jsou spojeny s lidskou činností, ať již se jedná o riziko nákazy či dopravní situaci. Je také patrné, že polská strana hranice je méně připravena na turisty a řada procesů zde stále probíhá na poněkud „zvykových“ principech, které jsou pro turistu nepřehledné. (Česká strana hranice je v této oblasti lépe připravena, kdy většina turistických informací vč. jídelních lístků v restauracích má několik jazykových mutací – obvykle anglickou, německou a polskou.)

Graf 2 Podíl percepce míry rizika na Nysku (Polsko)



Zdroj: vlastní

Celkově ale i tak lze vyhodnotit polské Nysko jako destinaci, kde 67% hrozeb je vnímáno jako zcela nerelevantních a další 22% je hodnocených hrozeb jako spíše nerelevantních.

Při zprůměrování percepce míry rizika dospíváme v případě polského Nyska k hodnotě -0,69, což lze vyhodnotit rovněž jako nadprůměrně bezpečnou destinaci.

Při porovnání výsledků hodnocení pomocí četnosti odpovědí a průměrů lze ale konstatovat, že obě vykazovaly obdobné výsledky. Hodnocení metodou dle četnosti odpovědí se hodí spíše pro vnitřní analýzu situace v turistické destinaci, hodnocení za pomoci průměru lze naopak lépe využít v případě porovnání bezpečnosti mezi jednotlivými destinacemi navzájem. Můžeme proto využít i podrobnější škálování např.

Tabulka 5 Stanovení míry percepce bezpečnosti destinace

Výsledný průměr	Míra percepce bezpečnosti destinace
-2 až -1,5	Destinace je vnímána jako zcela bezpečná
-1,5 až -1	Destinace je vnímána jako velmi bezpečná
-1 až -0,5	Destinace je vnímána jako nadprůměrně bezpečná
-0,5 až 0	Destinace je vnímána jako spíše bezpečná
0 až 0,5	Destinace je vnímána jako bezpečná s drobnými problémy
0,5 až 1	Destinace je vnímána jako mírně nebezpečná
1 až 1,5	Destinace je vnímána jako spíše nebezpečná
1,5 až 2	Destinace je vnímána jako vysoce nebezpečná

Zdroj: vlastní

Při použití této škály nám pak obě destinace spadají mezi destinace vnímané jako nadprůměrně bezpečné. S využitím dalších výsledků z našich výzkumů se můžeme pokusit založit i jakýsi „žebříček“ percepce jednotlivých turistických destinací, jak ukazuje tabulka níže. (Samozřejmě při vědomí toho, že každé měření pracovalo s poněkud jinak velkou výzkumnou skupinou.)

Tabulka 6 Míra percepce destinační bezpečnosti ve vybraných lokalitách

Výsledný průměr	Míra percepce bezpečnosti destinace	Výsledky jednotlivých destinací
-2 až -1,5	Destinace je vnímána jako zcela bezpečná	
-1,5 až -1	Destinace je vnímána jako velmi bezpečná	-1,18 Burgerlandsko (A)
-1 až -0,5	Destinace je vnímána jako nadprůměrně bezpečná	-0,93 Jesenicko (CZ) -0,69 Nysko (PL) -0,62 Fertő a Hanszág (H)
-0,5 až 0	Destinace je vnímána jako spíše bezpečná	-0,28 Bavorský les (D) -0,11 Kolumbie (skutečná)
0 až 0,5	Destinace je vnímána jako bezpečná s drobnými problémy	0,31 Kolumbie (předpokládaná)
0,5 až 1	Destinace je vnímána jako mírně nebezpečná	
1 až 1,5	Destinace je vnímána jako spíše nebezpečná	
1,5 až 2	Destinace je vnímána jako vysoce nebezpečná	

Zdroje:

ANTUŠÁK, Emil. *Krizový management, Hrozby – krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR 2009. ISBN 978-80-7357-488-8

PONDĚLÍČEK, Michael a Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ. Rozvojový potenciál obcí v okolí Neziderského jezera [online]. *Regionální rozvoj mezi teorií a praxí* 4/2018, str. 29-44. ISSN 1805-3246. Dostupné na:

http://www.regionálnírozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/casopis_2018_4_0.pdf

PROCHÁZKOVÁ, Danuše. *Analýza a řízení rizik*. Praha: České vysoké učení technické v Praze 2011. ISBN 978-80-01-04841-2

ŠILHÁNKOVÁ Vladimíra, Jefferson ARIAS GOMÉZ, Gabriela ANTOŠOVÁ a Michael PONĎĚLÍČEK, Zjišťování percepce destinační bezpečnosti jako nástroj rozvoje cestovního ruchu (na příkladu Kolumbie). In KLÍMOVÁ, V. a V. ŽÍTEK. (eds.) XXI. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 603-610. ISBN 978-80-210-8969-3

ŠILHÁNKOVÁ Vladimíra a Michael PONĎĚLÍČEK. Hodnocení percepce bezpečnostní situace turistické destinace jako nástroj rozvoje cestovního ruchu (na příkladu oblasti Neziderského jezera) in *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké conference Region v rozvoji společnosti 2018*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 535-544 s. Dostupné na: http://www.icabr.com/respo/RESPO_2018_draft.pdf

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, Michael PONĎĚLÍČEK, Jefferson Enrique ARIAS GOMÉZ, Armando ALFARO VALERO a Diana Carolina VELASCO ROJAS The Barriers in the Mountanistic Tourism Development (an Example from Colombia) *GEOGRAPHIA CASSOVIENSIS* (v přípravě)

VELIČKO, J., (2015). Analýza rizika- poznámky z praxe. *Časopis 112*. vol. 14, no. 6. [online]. [cit. 2.3.2018]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-6-2015.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.

4 Podklady, mapovací technika a způsob tvorby mapovacího klíče

4.1. Kartografický podklad

Pro mapování v rámci terénních cvičení jsou běžně využívána data Základní mapy České republiky 1:10 000 (ZM 10).

Vzhledem k tomu, že mapované obce, resp. řešená zastavěná území leží částečně na polském území, bylo nutno zvolit jiný kartografický podklad, neboť rozsah ZM 10 končí na českých hranicích.

Jako podklad pro terénní mapování byla proto zvolena mapová data **OpenStreetMap**. OpenStreetMap je projekt, jehož cílem je tvorba volně dostupných geografických dat a následně jejich vizualizace do podoby topografických map (např. silniční mapa, turistická mapa, cyklomapa) a navigování v nich. Pro tvorbu geodat se jako podklad využívá záznamů z přijímačů GPS (např. tzv. Dataloggerů) nebo jiné, zpravidla digitalizované mapy, které jsou licenčně a kvalitativně kompatibilní. Projekt byl založen v roce 2004 a využívá kolektivní spolupráce spolu s koncepcí Otevřeného software. Data jsou poskytována pod licencí Open Database License (1). OpenStreetMap byl inspirován projekty jako je například Wikipedie, tzn. přispívat může každý. Projekt umožňuje jednoduchou editaci dat, uchovává kompletní historii provedených změn, výsledky práce jsou dostupné veřejnosti. Projekt využívá a vyvíjí vlastní souborový formát pro vektorová geodata postavený na XML. Jako referenční souřadnicový systém je použit WGS 84 (2), pro rychlou a jednoduchou vizualizaci dat pak často Mercatorova projekce (3). Data OpenStreetMap jsou systematicky pořizována dobrovolníky pomocí ručních GPS přijímačů (např. viz Obr. 20.) GPS data jsou poté zpracována na počítači v editační aplikaci a posléze nahrána do globální databáze OpenStreetMap. Mapovat lze při procházkách, na kole, v autě apod. Nedávné zpřístupnění leteckých a družicových snímků a dalších dat z komerčních či veřejných zdrojů přispělo ke zrychlení a zpřesnění mapových podkladů, např. využití půdy. Jsou organizovány tzv. mapping parties (jinak mapathony) zaměřené na skupinové mapování dané oblasti.

Veřejné zdroje dat - příklady:

Řada vládních organizací již uvolnila svá data pod licencí kompatibilní s OpenStreetMap. Velká část těchto dat pochází z USA, kde federální úřady poskytují často data jako veřejné dílo. Mezi takové zdroje patří např. satelitní snímky, které lze použít kvůli malému rozlišení pouze pro ověření dat nebo kreslení rozsáhlých objektů, v České republice je to např. katastrální mapa z produkce ČÚZK.

Komerční zdroje dat – příklady:

Některé komerční firmy se rozhodly část svých dat poskytnout pro potřeby OpenStreetMap, např. společnost Automotive Navigation Data (AND) poskytla kompletní silniční síť Evropy. Koncem roku 2010 se rozhodl Bing, patřící společnosti Microsoft, že uvolní používání jejich satelitních snímků pro účely obkreslování v OpenStreetMap. V roce 2014 poskytla pro mapování družicové snímky společnost Mapbox. Ta získala snímky od firmy DigitalGlobe, se kterou již dříve spolupracovala na získávání snímků pro potřeby Humanitarian OpenStreetMap Teamu (tzv. Humanitární mapování v rizikových oblastech).

V Česku poskytla společnost HELP SERVICE - REMOTE SENSING projektu úplnou síť silnic 1. a 2. třídy.

Obr. 20. Datalogger Canmore GP – 101



Zdroj: canmore.com

Zdroje:

- (1) RWeait. OSM Foundation, 12 September 2012 [cit. 2012-11-05]. Dostupné online
- (2) https://cs.wikipedia.org/wiki/World_Geodetic_System
- (3) https://cs.wikipedia.org/wiki/Mercatorovo_zobrazen%C3%AD

4.2. Mapovací technika

Mapování v terénu je realizováno pochůzkou a jedná se spíše o terénní šetření, neboť základní terénní prvky jsou již jednoznačně identifikovány v podkladové mapě. Na základě značkového klíče se v terénu vyhledávají prvky a objekty, důležité pro rozvojový potenciál obce. Tyto prvky se zakreslují do černobílého tisku mapového podkladu několika způsoby v závislosti na hustotě mapovaných prvků na dané ploše:

- Zákres prvků dle značkového klíče s využití barev.
- Zjednodušený zákres prvků jednou barvou (bod, linie, plocha (obrys) bez použití značkového klíče), jejich očíslování a vytvoření legendy dle čísel.

Takto vznikne pracovní mapa, která po naskenování na velkoformátovém skeneru a georeferencování na digitální mapovou předlohu, bude využita jako podklad pro digitalizaci mapovaných prvků v geografickém informačním systému (GIS), např. v SW ArcGIS nebo QGIS. Digitalizací prvků vzniknou vektorová data, spojená s databází dalších (negrafických) informací, která budou využitelná pro různé analýzy a rozvojové projekty.

Na mapování se podílel i školní dron **DJI Phantom 4 „AMBIS“**. Je to kvadrokoptéra, vybavená 4K kamerou, schopnou pořizovat letecké snímky vysokého rozlišení.

Některé parametry DJI Phantom 4:

- Hmotnost (včetně akumulátoru): 1380 g
- Max. rychlost vzestupu: 6 m / s
- Max. rychlost sestupně: 4 m / s
- Maximální rychlost: 20 m / s
- Maximální provozní nadmořská výška: 6000 m
- Maximální letový čas: Přibližně 28 minut
- Satelitní systémy: GPS / GLONASS
- Přesnost visení: Vertikálně: +/- 0.1 m
Horizontálně: +/- 0.3 m
- Systém detekce překážek - vzdálenost detekované překážky: 0.7 - 15 m
- Provozní prostředí: Jasně osvětlené (více než 15 luxů), povrchy s viditelnou texturou
- Senzor kamery: 1/2.3" Efektivní pixely: 12 M
- Objektiv: Zorný úhel 94°, ohnisková vzdálenost 20 mm (ekvivalent 35 mm formátu) f/2.8, ostření na ∞
- Rozsah ISO: 100 - 3200 (video), 100 - 1600 (foto)
- Rychlost závěrky: 8 - 1/8000 s

Obr. 21 Sestava dronu DJI Phantom 4 „AMBIS“ a kontroléru při kalibraci a aktualizaci firmware



Zdroj: Pavel Struha

4.3. Značkový klíč

Pro zakres prvků, důležitých pro rozvojový potenciál obce neexistuje normovaný značkový klíč – jedná se o tematickou mapu. Byl proto vytvořen pro práci unikátně s tím, že bude v praxi ověřen a dále případně upraven či pro další obdobné mapovací práce verifikován. Pro vytvoření mapovacího klíče byly využity Principy a pravidla územního plánování v oblasti mapování dat pro Územně analytické podklady (ÚÚR, 2016 a 2017) a vlastní starší práce (např. Šilhánková, Pondělíček, 2012). Některé prvky jsou součástí map velkého a středního měřítka (cyklo/turistické trasy, sakrální stavby, památníky, zastávky dopravní obslužnosti...), pro ně

jsou již vytvořeny mapové značky. Ostatní prvky jsou tzv. tematické, pro ně byly vytvořeny nové mapové značky (např. turistická atraktivita, mobiliář, historický objekt...).

Značkový klíč byl koncipován tak, aby obsahoval pouze 5 barev (černá, červená, žlutá, zelená, modrá) a značky jednoznačně identifikovaly mapovaný prvek.

Obr. 22 Značkový klíč pro mapy rozvojového potenciálu obce

občanská vybavenost	vybavení pro CR	dopravní infrastruktura	technická infrastruktura	zeleň v sídle	ostatní
škola (doplnit jaký typ)		zastávka BUS (doplnit frekvenci spojů, přístřešek?)	odpadkový koš	travnaté plochy, udržované (kosené), hřiště, dětské hřiště	brownfield (vč. typu)
úřad (vč. úředních hodin)		zastávka MHD (doplnit frekvenci spojů, přístřešek?)	nádoby na separovaný odpad (upřesnit typy)	soliterní větší strom (druh, stáří) průměr nad 80 cm	suburbánní typ výstavby
pošta (vč. otevírací doby)		zastávka ČD (doplnit frekvenci spojů)	Sběrný dvůr či jiné zařízení na odpad	předzahrádky u domů a staveb (ne předzahrádky před hospodou)	
obchod (doplnit otevírací dobu)		veřejná parkovací místa (kolik, zpoplatněná?)	technická opatření na vod. tocích (plochách)	květinové záhony a výzdoba obce	
hospoda, kde se nevaří (doplnit otevírací dobu)		vyhrazená parkovací místa (kolik)		keře vysazené, kultivované, doprovodné	
hospoda, restaurace s jídelnem (doplnit otevírací dobu) vč. předzahrádky		neoficiální parkování (pro kolik aut?)		liniová stromořadí - aleje	
dětské hřiště		chodník x chybějící chodník		veřejný (poloveřejný) park, zahrada, sad	
hřiště pro dospělé (např. posilovací)		cyklostezka, cyklotrasa, stojany pro cyklisty a kolik a s čím		Památník, strom, alej, skupina, strom vhodný k ochraně	
sportoviště		příčné prahy nebo jiná zpomalovací		historická zahrada nebo sad (farm, obecní, apod.)	
kostel, hřbitov, kaple, zvonice, mlýn, křížky malé/velké - Boží muka		lavička, kryté posezení pro poutníky		zajímavá výsadba, scénérie, zahrada	
historický objekt (upřesnit)		šerpací stanice PHM (otevírací doba)			
zářivotnická zařízení (upřesnit jaci lékárni + ordinární hodiny)		pěší turistické trasy	požární nádrž		
pož. zbrojnice		Potenciální nebezpečné místo			

Zdroj: vlastní

4.4. Mapy rozvojového potenciálu obce

V rámci mapovacích prací byla na základě výše uvedeného jednotného klíče vytvořena pro každou obec mapa rozvojového potenciálu obce. Mapovány byly intravilány obcí.

5 Analýza vybraných obcí a jejich rozvojový potenciál

5.1. Bílá Voda

Bc. Tomáš Brichta, Bc. Pavlína Daňková, Bc. Renata Hořáková, Bc. Filip Rabinský



počet obyvatel	314 (k 31. 12. 2017)
rozloha	14, 98 km ²
nadmořská výška	305 – 769 m n. m.
části obce	Kamenička, Městys Ves
pověřená obec	Javorník

Vývojově představuje obec typ potoční ulicovky s typickou sídelní strukturou dlouhých spádnicových řetězových vsí obklopených otevřenou zemědělskou krajinou. První zmínka o obci se objevuje v roce 1532, stavebně navazuje na obec Kamienica v Polsku, kde stáří sahá do 13. Století. Základ nynějšího farního kostela sv. Anny byl postaven roku 1604, poté samotná fara zanikla a Bílá Voda spadala opět pod faru v polské sousední Kamenici. Po obnově okolo roku 1723 byla odevzdána piaristům a byla zde zřízena Jakubem Arnoštem piaristická kolej a šestileté gymnázium. Zejména pak rychlý rozvoj koleje s sebou přinesl i rozkvět samotné Bílé Vody, který vyvrcholil roku 1748 povýšením části obce (zástavba domů kolem kláštera a koleje) na Městys. V důsledku válek o dědictví rakouské byla roku 1742 většina Slezska odtržena od habsburské monarchie a Bílá Voda se stala místem podepsání protokolu o rozdělení Slezska, ale rázem se změnila na enklávu, téměř ze všech stran omezenou státními hranicemi. V dalších desetiletích byla postavena rozsáhlá klášterní a školská budova, přestavěn a rozšířen i zdejší kostel Nanebevzetí Panny Marie. Škola se stala kromě vzdělávání také střediskem uměleckého života. V roce 1829 byla instituce zrušena a 1872 školy piaristů zčásti nahradily školy řádových sester.

Obec Bílá Voda po celou dobu od ukončení činnosti gymnázia a koleje stagnovala a upadala. V roce 1900 zde žilo 1277 osob, nežil zde ani jeden Čech. Po roce 1918 se zde usadilo jen několik českých rodin (31 osob). Po druhé světové válce se izolovanost Bílé Vody od okolního světa ještě prohloubila. Noví osídlenci sem přicházeli jen v malém počtu a nemohli nahradit odsunuté německé rodiny (vyliďňování až na číslo 465). Novou institucí se od roku 1954 stala psychiatrická léčebna zaměřená na léčení alkoholiků. Po celostátním násilném zrušení klášterů v roce 1950 sem byly převezeny řádové sestry z mnoha míst. Tak se v budově zdejšího kláštera vytvořila specifická církevní komunita, která přechkala všechny útrapy i překážky a ovlivnila ve všech směrech nejnovější historii Bílé Vody. Postupný odchod řeholnic na tradiční i nová působiště po roce 1989 vedl k novému demografickému poklesu a celkové změně obce.

Obr. 23 Piaristická kolej s kostelem v blízkosti Rychlebských hor



Zdroj: studenti

Pro území obce je charakteristická sídelní struktura dlouhých spádnicových řetězových vsí obklopených otevřenou zemědělskou krajinou (lesozemědělský a zemědělský typ krajiny) s dominantní zemědělskou funkcí, v úpatí výrazně přecházejících v krajinu lesozemědělskou.

Rozloha zastavěného území obce představuje pouze 10 ha z celkových 1500 ha. Převládá rozvolněná extenzivní zástavba rodinných domů venkovského typu. Stáří domovního fondu většinou překračuje 70 let. Bytové domy zauímají menšinu, jsou však udržovány a v dobrém stavu. V centru obce se nachází dominanta - barokní kostel Navštívení Panny Marie a piaristická kolej s udržovanou veřejně přístupnou zelení ve vlastnictví obce. V prostorách bývalého zámku na kopci se nachází psychiatrická léčebna se 150 lůžky a s přilehlým udržovaným obecním parkem. Rozsah jednotlivých zastavěných stavebních pozemků je ve většině případů jasně definován oplocením.

Nová obytná výstavba je v obci Bílá Voda směřována do proluk ve stávající zástavbě i na její okraje (mezi Městysem a Vsí). Ve volné krajině nejsou navrženy žádné nové samoty a není uvažována nová zástavba na plochách původních zemědělských usedlostí, které byly již v minulosti zbořeny. A to zejména z důvodu finanční náročnosti budování technické a dopravní infrastruktury.

V rámci občanské vybavenosti obec disponuje obchodem smíšeného zboží COOP, knihovnou, poštou, místním *Muzeem izolace, internace a integrace*, sportovním hřištěm, hospodou a domovem pro seniory. K základnímu vybavení zde schází zdravotní středisko a škola, které jsou v dostupné vzdálenosti 9 km ve městě Javorník, dále k rozvinutí rekreačního a turistického potenciálu i potřebná turistická infrastruktura (značené cyklotrasy, fungující ubytování a stravovací zařízení). Stávající plochy občanského vybavení jsou územním plánem stabilizovány a nedochází k navržení nových rozvojových ploch pro tuto funkci.

Obr. 24 Vybavenost obce

zleva nahoře: centrum obce, Psychiatrická nemocnice, Sudetská stezka, zleva dole: prodejna potravin, autobusová zastávka Bílá Voda – léčebna, ČOV Bílá Voda.



Zdroj: studenti

S periferní polohou obce souvisí vysoká nezaměstnanost (18,09 %), dominuje dojíždka za prací do blízkého Javorníku a Jeseníku. Mezi největší zaměstnavatele v obci patří Psychiatrická nemocnice Marianny Oranžské, kde pracuje na 123 osob, výrobní hostií *Unita spol. s r.o.* (jediná svého druhu v ČR) a také příležitosti v oblasti samosprávy, pošty, domova důchodců či prodejny potravin. V obci má zaregistrováno sídlo 15 firem.

Zemědělská půda na území obce zaujímá poměrně velkou plochu – 420 ha, což představuje cca 28 % z celku, která je obhospodařovaná externím subjektem (místní družstvo ukončilo činnost v roce 1963). Rozhodující část území však zabírají lesní pozemky (960 ha, tj. 2/3 celkové rozlohy).

Obcí prochází pouze jedna významnější komunikace III. třídy č. 4532 vedoucí přes Horní Hoštice, Bílý Potok až do Javorníka napojení do Polska na silnici č. 46. V centrální části obce je základní síť chodníků, ve zbylých částech zastavěného území je lze pro účely pěších využívat místní, málo frekventované komunikace. Stav všech komunikací je v překvapivě dobrém stavu. V obci jsou k dispozici dvě zastávky místní autobusové dopravy (zastávka u léčebny a zastávka ve středu obce), spojení s Javorníkem a Jeseníkem časté frekvence. Obcí není vedena železnice. Celkový význam obce z hlediska (nad)regionální dopravy je marginální.

Obec není plynofikována, v severovýchodní části řešeného území je navržena trasa VTL plynovodu Javorník – Bílá Voda, kterou zohledňuje i územní plán a to v podobě navrženého koridoru. S tímto koridorem souvisí i vymezená plocha pro realizaci regulační stanice plynu VTL/STL. Na západním okraji zemědělského areálu je uvažováno s výstavbou bioplynové stanice, která rovněž představuje zajímavé rozšíření možností pro vytápění některých objektů. V současnosti je vytápění plynem řešeno pomocí propan-butanových nádob. Teplofikace stávající bytové zástavby, dle územního plánu, by měla být prováděna diverzifikovaně, a to jak z hlediska otopných systémů, tak z hlediska použitých energií (pevná paliva, kapalná paliva, elektrina). Místní část Bílá Voda je zásobována pitnou vodou z veřejné vodovodní sítě. Místní část Kamenička, a také objekty rozptýlené obytné a rekreační zástavby, jsou zásobovány pitnou vodou z vlastních zdrojů (domovní studny). Centrální část obce Bílá Voda je odkanalizována kanalizačním systémem, se zneškodňováním splaškových odpadních vod v ČOV Bílá Voda. Místní část Kamenička zneškodňuje splaškové odpadní vody individuálně.

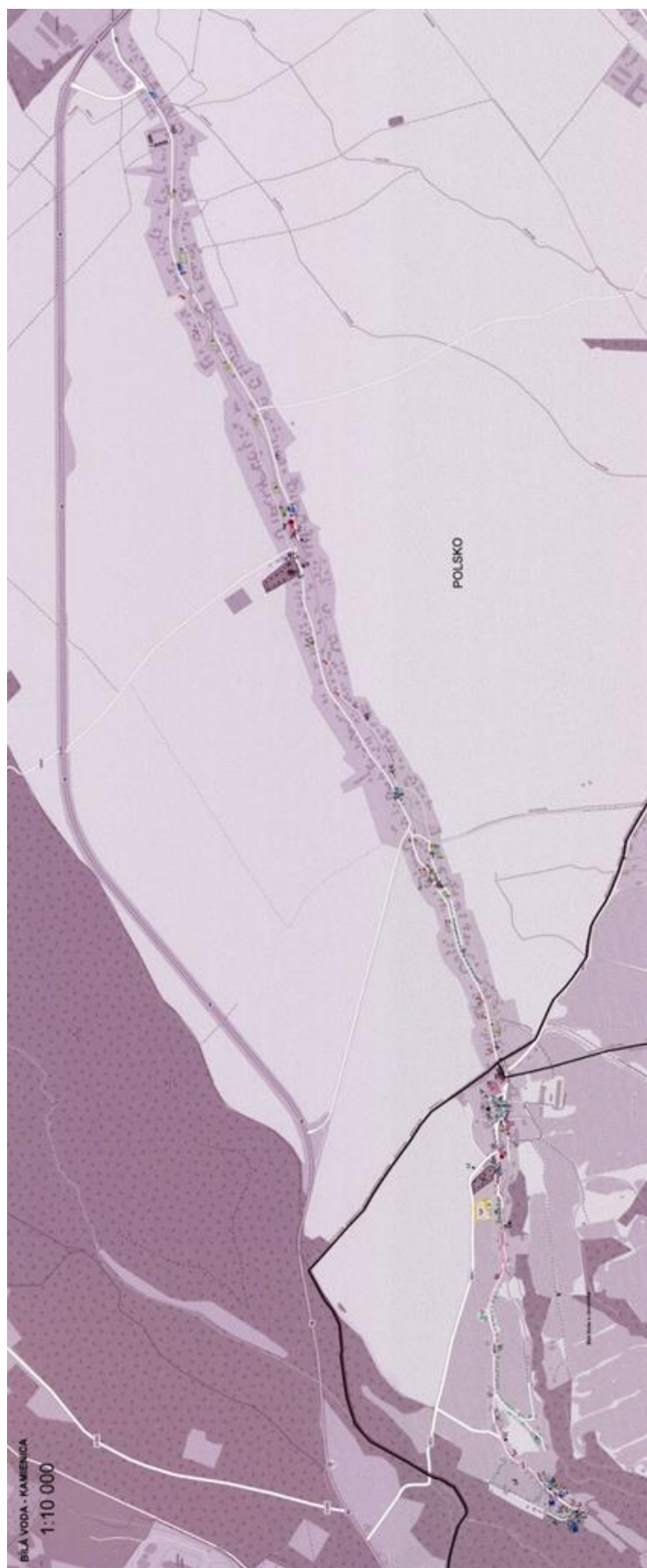
V řešeném území jsou vymezeny dvě základní kategorie sídelní zeleně: veřejná a vyhrazená zeleň. Plochy veřejné zeleně tvoří základ systému sídelní zeleně: prostor návsi, prostor okolo kostela Navštívení Panny Marie, okolí hasičské zbrojnice a Jednoty (smíšené zboží).

Jako vyhrazená zeleň jsou pojímány plochy u objektů občanského vybavení nebo areálové plochy občanské vybavenosti: zámecký park navazující na rozsáhlé budovy bývalého zámku, vnitřní plochy kláštera a navazujících charitních objektů, hřbitov a nově vybudovaný sportovní areál. Zeleň v sídle je povětšinou tvořena vzrostlými zdravými stromy, nižšími keři a okrasnými záhony kvetoucích květin, o které se obec náležitě stará. Převládají listnaté stromy.

Stávající plochy zemědělské a smíšené výroby zůstávají stabilizovány. S výjimkou nově navržené plochy pro bioplynovou stanici (výroba elektrické energie) a rozšíření areálu zemědělské výroby, není navrhován žádný další rozvoj výrobních ploch.

Pro eliminaci erozního ohrožení půdy a zvýšení diverzity území je potřebná výsadba liniové zeleně.

Obr. 25 Mapa rozvojového potenciálu obce Bílá Voda/ Kamienica



zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
- rozsáhlé lesní plochy Rychlebských hor - vlastní ČOV - dominantní jádro obce - bohatá historie obce - turistický potenciál	- poddolovaná území - vysoká nezaměstnanost - nízká míra podnikatelské činnosti - záporné migrační saldo - periferní poloha obce - absence kulturního zařízení pro setkávání, základní a mateřské školy, - absence brownfields a průmyslových ploch - absence značených cyklostezek, zázemí pro turisty
příležitosti	hrozby
- realizace KPÚ - nové využití opuštěných objektů - možná stabilizace obyvatelstva v ÚP připraveným plochám k výstavbě - využití turistických atraktivit na polské straně hranice - obnovení tradice piaristické koleje a gymnázia - naleziště nerostných surovin - příchod velkého investora - zvyšování zaměstnanosti v terciérním sektoru (např. ve formě rozšiřování sociálních služeb a služeb pro obyvatelstvo)	- malý zájem o plynofikaci obce - pokles počtu obyvatel - výtržnictví

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- na celém řešeném území posilovat podmínky pro rekreační využití území s ohledem na zachování kvalitního životního
- respektovat stávající tradiční typ osídlení a historický půdorys obce
- propojit autobusovou dopravu mezi oběma státy
- rozvíjet nabídku pracovních příležitostí
- nevytvářet žádné nové samoty
- vytvářet plnohodnotné venkovské prostředí s doplňkovými rekreačními aktivitami
- další stavební rozvoj obce směřovat mimo území s potenciální hrozbou záplav
- eliminovat hrozby záplav vyčištěním koryta potoka
- u stávající topologické aleje provést dendrologické vyšetření
- dbát na hospodářský rozvoj obce a sociální soudržnost obyvatel
- vytvořit společné místo k setkávání občanů a pořádání kulturních akcí
- prohloubit meziobecní spolupráce

Obr. 26 Zleva: Pozemek vhodný pro investora, Plynofikace.



Zdroj: studenti

Během terénního mapování se skupina zaměřila také na polskou stranu obce – Kamienica. Skupina sestavila tzv. komparativní analýzu, jejímž cílem bylo porovnat obě části obce. Výsledkem tohoto porovnávání je deskripce zkoumaných jevů.

ČR	PL
- dobrý stav silnic a chodníků - v centru obce udržovaný park a zeleň - kostel, na kterém se podepsal zub času - chybí společenské centrum - celkově zastaralá zástavba - méně podnikatelských subjektů - zastávky střeženy CCTV	- špatný stav silnic a chodníků - absence viditelného centra obce - velice udržovaný kostel - komunitní centrum s knihovnou - rozvoj výstavby venkovského typu - více podnikatelských subjektů - bez viditelného zabezpečení

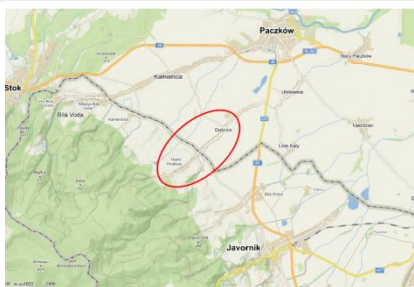
Obr. 27 Barokní kostel Navštívení Panny Marie v Bílé Vodě a. kostel sv. Jiří v Kamienici



Zdroj: studenti

5.2. Horní Hoštice

Bc. Alexandr Mikuláš, Bc. Přemysl Růžička, Bc. Lucie Svátková, Bc. Šárka Václavíková



počet obyvatel	75 (k 31. 12. 2011)
rozloha	1877 ha
nadmořská výška	311 m n. m.
součástí obce	Javorník
pověřená obec	Javorník

Obec vznikla v polovině 13. století, pravděpodobně na místě staré slovanské osady. První dochovaná zmínka o Hošticích pochází z roku 1290 jako o velkém, poměrně bohatém fojtství v majetku vratislavského biskupství. Už tehdy zde byla rychta, mlýn a patrně také kostel sv. Mikuláše (dnes v polské části vsi. V roce 1542 bylo fojtství s dvěma dvory a lesy prodáno městu Pačkov (Patschkau, Paczków); tehdy se zde dočasně těžila železná ruda pro místní hamr. Pod jeho správou zůstává až do roku 1848, některé pozemky až do roku 1945. V roce 1742 s poválečným dělením Slezska byla obec rozdělena hranicí podél císařské silnice (ve směru Javorník – Landek) na severní pruskou (Horní) a jižní rakouskou (Gosticz). V pruské části zůstal kostel, fara a škola. V Horních Hošticích byla škola vybudována až kolem roku 1820, roku 1789 kaple sv. Jana Nepomuckého.

Po druhé světové válce po odsunu německého obyvatelstva byla obec nově osídlena, majetek vratislavského arcibiskupství byl konfiskován a lesy rozděleny mezi různé státní lesní závody. Rakouská část dosahuje v roce 1836 vrcholného rozvoje a čítá 645 obyvatel. V letech 1850 – 1869, a později od roku 1963 byly Horní Hoštice připojeny k Bílému Potoku a s ním se v roce 1976 staly částí Javorníku. Horní Hoštice jsou typickou potoční ulicovkou. Zástavba je tvořena výhradně staršími venkovskými staveními, která dříve sloužila k zemědělským aktivitám. Výjimkou jsou pouze budovy bývalé školy, hospody se sálem, bývalé sídlo fořta a bývalá hasičská zbrojnice. Mnoho i obývaných stavení je ve velice špatném stavu. Z provedeného mapování bylo zjištěno, že řada objektů, vč. obecního úřadu, byla pro havarijní stav zbourána, mnoho budov je úplně opuštěno. Tyto pomalu chátrají a stávají se tak pro obec další zátěží. Současně ale nabízejí možnost nového využití k původní zemědělské funkci případně k rekreačním účelům. Např. areál bývalého družstevního včelína je nyní využíván k experimentálnímu zemědělství.

Obr. 28 Převažující zástavba původních hospodářských usedlostí



Zdroj: studenti

V Katastru nemovitostí evidováno celkem 51 budov a 41 ploch původních staveb dnes zbořeniště. Ze staveb jsou 2 občanské vybavenosti, 37 rodinných domů (část užívána k rekreaci), 3 rodinná rekreace. Zajímavé je, že 5 staveb rodinných domů má vlastníky v sousedním Polsku. s

Horní Hoštice jsou částí obce Javorník a nedisponují žádným institutem veřejné správy, školským ani zdravotnickým zařízením (jen „psychiatrická ambulance“ v hasičské zbrojnici). Obchod byl zrušen roku 1990, stejně tak ubytovací zařízení včetně restaurace, řeznictví a jatek (dnes slouží jen k bydlení), jediné sportoviště představuje přístřešek pro cyklisty se stojanem na kola, u kterého jsou dvě dřevěné lavičky a dvě houpačky pro děti. Jedině začínající kozí farma nabízí čerstvé mléčné výrobky. Rozvoj cestovního ruchu by mohla podpořit přítomnost kaple sv. Jana Nepomuckého, kříž připomínající osobnost zdejšího rodáka – olomouckého kněze Dr. Johanna Wache, žlutá turistická značka vedoucí vyhlídku Vysoký kámen a dále červená na Borůvkovou Horu a v lesním masivu na svahu Rychlebských hor bývalá uranová štolá Jelen, kde se v několika štolách těžila v letech 1958-1968 uranová ruda.

Obr. 29 Historické fotografie obce z roku 1925



Zdroj: <https://olomouc.rozhlas.cz/horni-hostice-odloucila-od-sesterskych-goscic-hranice-6373476>

Zkoumaná obec je ryze venkovskou obcí s minimem pracovních příležitostí. Obyvatelé musejí za práci dojíždět do okolních měst a obcí. Výraznější podnikatelskou aktivitou je tak pouze nově rozvíjená kozí farma, které rozvoj komplikuje vlastnictví vhodných pozemků.

Obr. 30 Vlevo: Zemědělský podnikatel – provozovatel kozí farmy - výrobce sýrů vpravo: prodej výrobků kozí farmy



Zdroj: studenti

Osou dopravní infrastruktury tvoří páteřní místní udržovaná komunikace, kolmá na silnici č. III/4531 Javorník – Bílá Voda, která je hlavním dopravním napojením obce na silniční síť. Dosažitelnost okrajových lokalit zástavby a jednotlivých nemovitostí je po šterkem zpevněných místních komunikacích nižšího řádu. Plochy pro parkování vymezeny nejsou, neřízené parkování je pouze v horní části obce před vjezdem do lesního masivu. Přes obec vede cyklotrasa č. 6041 Mikulovice - Bílá Voda (po výše uvedené silnici č. III/4531) a lesích Rychlebského hřebene cyklotrasa č. 6044 Bílá Voda – Hraničky. Obslužnost veřejnou dopravou v obci představuje autobusová linka č. 950120 Jeseník – Javorník – Bílá Voda, se zastávkou na silnici č. III/4531 (z horního konce obce vzdálenost 2,30 km). V pracovní dny 8, o víkendu 6 spojů, většina aktivních obyvatel obce však využívá svoje automobily.

Z veřejných rozvodů sítí technické infrastruktury je v obci zavedena pouze elektřina a to rozvodem vrchního vedení NN ze středu obce, kde je sloupová trafostanice. Zásobování vodou je z vlastních studní, splašky jsou po předčištění zasakovány v trativodech nebo vyústěny do vodoteče Hoštického potoka, který protéká celou obcí. Plynovod je veden podél silnice č. III/4531, s jeho rozvodem do obce se podle územního plánu neuvažuje. V obci je vytvořeno jedno sběrné místo s kontejnery na bílé sklo, plasty a papír.

Obr. 31 zleva: Svědek lepších časů obce – hostinec a taneční sál, prodejna, řeznictví a ubytování; Stožárová trafostanice a hasičská zbrojnice (psychiatrická ambulance”); Přístřešek pro turisty s mobiliářem



Zdroj: studenti

Zeleň ve zkoumaném sídle je spíše neudržovanými plochami keřů a stromů (původních sadů) bez výraznější aleje, skupiny či solitéru. V letech 2015-2017 provedeny Komplexní pozemkové úpravy (KoPÚ) spolu s digitalizací území, s návrhem opatření ke zpřístupnění pozemků (nové polní cesty a cesty k rekonstrukci), protipovodňových opatření (svodný průleh nad severní hranicí zástavby pro svedení povrchové vody z povodí mimo zástavbu), vodohospodářských opatření (biocentrum ve spodní části obce na původním mlýnském náhonu) a realizace prvků ÚSES.

Obr. 32 Mapa rozvojového potenciálu obce Horní Hoštice/Goscice



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• blízkost přírody, kvalitní životní prostředí • turistické trasy - významným bodem je rozhledna na Borůvkovém vrchu • prázdné objekty – možnost využití na rekreační bydlení, zemědělskou výrobu, řemeslnou dílnu • kvalitní lokální produkty – kozí farma • bezproblémové soužití usedlíků a chatařů • adekvátní počet i umístění nádob na tříděný odpad	• nedostatečná infrastruktura – chybí především kanalizace • malá dopravní obslužnost • špatná občanská vybavenost, v obci není ani občasná možnost nakoupit potraviny • nedostatek pracovních příležitostí • prázdné chátrající objekty – riziko úrazu, vizuální negativum
příležitosti	hrozby
• sousedství s Polskem – využití jejich nabídky služeb, společné turistické trasy apod. • Evropské dotace – rozvoj přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Praděd • podpora projektů skrze MAS Vincenze Priessnitz pro Jesenicko	• v případě vydatných srážek - riziko povodní • periferní poloha v rámci okresu i kraje • pouze část obce Javorník – hrozí nedostatečný zájem o rozvoj v okrajové obci

Obr. 33 Hlavní komunikace v obci je v udržovaném stavu; vpravo: Zarostlé strouhy zvyšující riziko povodní v případě přívalových dešťů.



Zdroj: studenti

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech. Rozvojová opatření jsou navržena tak, aby byl využit místní potenciál a taktéž, aby byla zachována charakteristika a poklidný ráz obce. Obec (místní část) je taktéž limitována skutečností, že nedisponuje žádným rozpočtem, a tudíž nejsou v obci prováděny téměř žádné investice. Tato skutečnost, tak brání jakémukoli rozvoji, neboť spoléhat se pouze na soukromé prostředky je problematické:

- ochrana stávajícího stavu - využití budov na stálé či druhé bydlení, předcházení možných povodní, tzn. čištění vodních propustků, údržba toku potoka atp.
- podpora alternativních služeb – např. pojízdne potraviny, telemedicína, sdílená ekonomika, sdílené přepravní služby
- podpora místní produkce – jablečné výrobky (cider, mošt), živočišná výroba (kozí farma, ovce)
- rozvíjet cestovní ruch za využití stávajících objektů
- přidělení samostatného rozpočtu

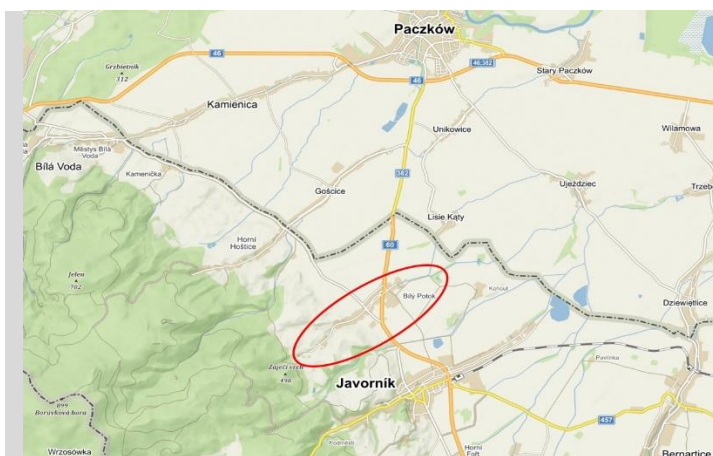
Obr. 34 Zachovaný ráz vesnické zástavby včetně kostela sv. Jana Nepomuckého klasicistní sakrální stavba s čtyřbokou hranolovou zvonící z roku 1832; vpravo: Chátrající budova bývalé školy



Zdroj: studenti

5.3. Bílý Potok

Bc. Alena Kočová, Bc. Denisa Moučková, Bc. Robin Juppa



počet obyvatel	230 (k 26. 03. 2011)
rozloha	1032 ha
nadmořská výška	375-287 m n. m.

Bílý Potok byl založen ve 2. pol. 13. století, kdy byl postaven původní kostel. První zmínky se však objevují až kolem roku 1310, ještě pod názvem Wyzbach v majetku vratislavského biskupství. Tehdejší rozloha obce se odhadovala mezi 20-26 lánů. K vesnici také přiléhaly dva svobodné statky Kohout (Hamberk/Hahnberg) a Lipový Vrch (Lindenberg). Obec prošla v roce 1348 morovou epidemií, roku 1428 ji vydrancovali Husité. Vojsko Jiřího z Poděbrad roku 1468 obec navíc i vypálilo. Po sto letech, kdy se z následků vzpamatovala, následovala třicetiletá válka, kdy část obce opět vyhořela (po bitvě v „Komáří dolince“ 13.7.1639). V polovině 17. století byl Bílý Potok nejchudší vesnicí Jesenicka. Další pustošení přinesly Slezské války (1740-1763) a sedmiletá válka (1759-1763).

Obr. 35 Bílý Potok



Zdroj: vlastní (dron AMBIS)

K roku 1806 se uvádí, že v Bílém Potoce bylo 120 domů, ve kterých žilo 738 osob. Tento počet se v roce 1836 navýšil na 126 obydlí a 926 obyvatel, v roce 1869 pak 996 obyvatel ve zhruba 150 domech. Mezi roky 1893-1895 pak dochází z kapacitních důvodů ke zbourání chrámu sv. Mikuláše, jenž je nahrazen kostelem současným, který byl vysvěcen sv. Vavřinci. Při sčítání lidu v roce 1900 bylo datováno 827 obyvatel a 163 domů. Od té doby však nastal zásadní a strmý propad v důsledku obou světových válek a následného odsunu Němců. V roce 1950 byl počet obyvatel pouze 453 ve 151 domech, který klesal až k dnešnímu stavu 230. Stávající zástavba v obci je rozložena po obou březích Bílého potoka. Jižní část obce ležící na

kopci je tvořena přízemními chalupami, jež volně obstupují komunikaci, která v severní části rozšiřujícího se údolí přechází do návsi, kde je zástavba více kompaktní a vícepodlažní.

Vybavenost obce je značně limitována nízkým počtem obyvatel. Obecní úřad, pošta, mateřská škola, základní škola, kulturní dům a kino byly před více jak patnácti lety zrušeny. V budově bývalého zámku je k dispozici restaurace a obchod s potravinami, s každodenním provozem. V obci jsou nově postavené dva domy pro seniory Domovina a Maruška. Na dění boce se aktivně podílejí sbor dobrovolných hasičů a Myslivecké sdružení. Na katastrálním území obce můžeme najít nově vybudovaný kemp s koupalištěm Červenka, který je vzdálen 1,3 km od autobusové zastávky v Bílém Potoce na výjezdu poměrně rušné silnice č. I/60.

Místní nabídku turistických atrakcí představuje na návsi novorománský kostel sv. Vavřince a Pomník Obětí 1. světové války. Další zajímavostí jsou hroby připomínající oběti pochodu smrti z koncentračního tábora Birkenau a také místního rodáka Rudolfa Rittnera, divadelního herce a dramatika, po němž v jihozápadní části obce zůstala vila Kozí hrádek. Podél hlavní cesty je pak možné spatřit několik křížů a božích muk. Nejatraktivnějším je nově vybudovaný komplex Ekocentrum Rychleby situovaný 1,5 km jihovýchodně od obce.

Obr. 36 zleva nahoře: kostel sv. Vavřince, Myslivecká klubovna (bývalý obchod), vila Rudolfa Rittnera (Kozí Hrádek);

zleva dole: Pomník obětem 1. sv. v., hasičská zbrojnice, Ekocentrum Rychleby



Zdroj: studenti

V obci se nenachází žádný větší zaměstnavatel, velká část obyvatel dojíždí za **prací** do přilehlého Polska, někteří dokonce až do závodu Škoda Auto v Mladé Boleslavi. Několik drobných podnikatelů a živnostníků (truhlářství, autoopravna, drobné chovy zvířat a zemědělské družstvo) přežívá v obavách a tak hrozí vznik nových brownfields.

Dopravní infrastruktura je stabilizovaná, v dobrém technickém stavu. To se týká nejen dvou hlavních silnic (č. I/60 z Jeseníku, přes Javorník, Bílý Potok, až do Polska; č. III/4351 od Bílého Potoka směrem k hranicím Polska) ale i místních obslužných komunikací. Pohyb pěších není řešen chodníky. Podél silnice č. I/60 je vedena cyklotrasa č. 6043 vedoucí přes hraniční přechod Bílý Potok směrem na Javorník a Žulovou. Silnici č. III/4351 kopíruje cyklotrasa č. 6041 vedoucí podél hranice do Mikulovic. Veřejná doprava je zajištěna autobusovou linkou č. 950120 z Jeseníku s obousměrnou zastávkou uvnitř obce s nízkou frekvencí o víkendu. Železniční doprava je dostupná až z Javorníku.

V obci Bílý Potok je vybudován veřejný vodovod, se zdrojem vody v prameništi Horní Hoštice. Povodí Bílého potoka je poměrně nově a dobře regulováno, průtoky jsou však na mnoha místech značně neudržované a hustě zarostlé. Na několika místech v obci je provozována dešťová kanalizace svedená do vodního toku. Splaškové vody jsou odváděny do septiků a žump s přepady do Bílého potoka, případně do povrchových vodotečí a tratí, dle ÚP Javorník je naplánováno vybudování tlakové kanalizace. Plynofikace zřízená není, ani není uvažována. Celé území obce Bílý Potok je napojeno na venkovní vedení VN 22 kV č.73. Nové plochy pak budou napojeny na stávající vedení nízkého napětí ze stávajících trafostanic (primárně vedeny podzemními kabely). Kapacita a kvalita sítě šíření signálu pro telekomunikační a datové služby není dle místních obyvatel dostatečná. Mírné zlepšení se projevilo v souvislosti s regulací mezinárodního roamingu v polovině roku 2017.

Odpadové hospodářství v obci je řešeno dvěma stanovišti na separovaný odpad - u klubovny a u autobusové zastávky. Vybavení odpadkovými koši není dostatečné na frekventovaných místech (u dětského hřiště a před obchodem).

Na celém území Bílého Potoka se nachází poměrně velké plochy travnatého charakteru, několik ovocných sadů a jako obec taková je obklopena loukami a poli. V rámci mapování bylo spatřeno několik stromů, které by bylo vhodné označit jako památné stromy.

Na severním okraji Bílého Potoka vznikly dvě nové vodní nádrže. Jedná se o lokální biocentrum, které patří k první etapě realizace opatření navržených **komplexní pozemkovou úpravou**.

Nádrže zachytávají srážkovou vodu z okolních pozemků a jsou do nich také vyústěny stávající drenáže, které odvodňují přilehlá pole a byly zaústěny do vodního toku. Jedná se o zadržování vody v krajině. Realizace tohoto biocentra přispěla výrazným způsobem k ekologické stabilitě v dané lokalitě.

Vodní tok je revitalizován a součástí je doprovodná výsadba stromů a keřů a stavba vedlejších přístupových polních cest, které slouží nejen k obslužnosti tohoto biocentra, ale také k obsluze zemědělských pozemků.

Celé biocentrum zcela přirozeně zapadá do přírodní scenérie dané lokality, zásadně se nezměnil krajinný ráz a byly zachovány veškeré přístupy na okolní pozemky. (zdroj: webové stránky města Javorník).

Obr. 37: lokální biocentrum na severním okraji obce Bílý Potok



Zdroj: vlastní (dron AMBIS)

Obr. 38 zleva: požární nádrž u kostela, nádoby na tříděný odpad, autobusová zastávka



Zdroj: studenti

Obr. 39 Mapa rozvojového potenciálu obce Bílý Potok



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• dobrý technický stav pozemních komunikací • kontejnery na separovaný odpad • obchod s potravinami otevřen 7 dní v týdnu • domy pro seniory • koupaliště v blízkosti obce • dostatek ubytovacích kapacit pro turisty • vlastní vodovod • okolní krajina a přírodní prostředí • aktivita SDH a Mysliveckého spolku při pořádání kulturních akcí	• špatná obslužnost veřejné dopravy • nedostatečné pokrytí telefonní sítě – slabý signál, a možnosti připojení k internetu (závislost na roamingu) • nedostatek laviček • žádná odpočinková místa, parky, okrasná zeleň • nedostatek odpadkových košů na frekventovaných místech • žádný stojan na kola v okolí kostela (před restaurací a obchodem) • kanalizace • propagace obce (žádné webové stránky, informace ke kulturním akcím) • neatraktivní dětské hřiště • vybydlené a neudržované nemovitosti • minimum chodníků • nedostatečné veřejné osvětlení
příležitosti	hrozby
• čerpání dotací (nové hřiště, osazení vytížených prostranství lavičkami, okrasnou zelení) • rozvoj cestovního ruchu (v blízkosti kulturní památky, dostatek ubytovacích kapacit, koupaliště) • vznik malých rodinných ekofarem a produkce domácích produktů • rozvoj cykloturistiky	• odchod mladých rodin z důvodu nepokrytí potřeb (mateřská škola, základní škola, vyžití, pracovní příležitosti) • vyliďňování obce • riziko lokálních povodní při přívalových deštích v důsledku zanesení průtoků potoka • vzrůstající závislost občanů na vybavenosti nejbližších měst (Javorník, Paczków) - vznik nových brownfields (areál JZD)

Obr. 40 zleva: svod splaškové vody, zarostlé koryto Bílého potoka,



Zdroj: studenti

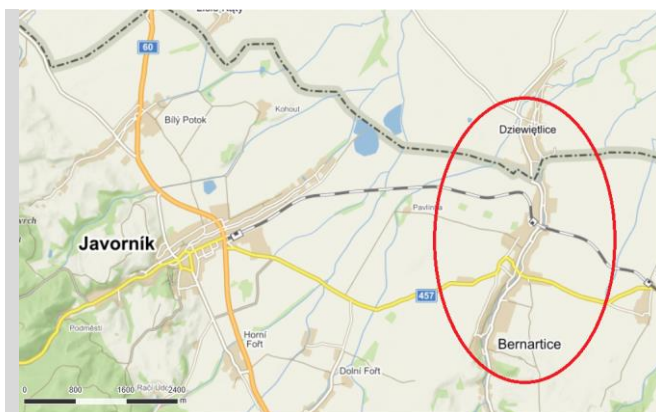
Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhují tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- vytvořit příhodné podmínky pro přistěhování zejména mladých rodin s dětmi, tím zvýšit nejen počet obyvatelstva, ale i obnovit první stupeň základní školy, mateřskou školu, poštu, kino a tím vytvořit i nová pracovní místa
- zřídit lékařskou ordinaci v obci s frekvencí v určité dny
- vybudovat nové dětského hřiště, kde by se mohli scházet nejen děti ale i třeba jejich rodiče a mohli na své ratolesti dohlížet a odpočívat
- navýšit počet městského mobiliáře – laviček (dnes pouze 2, které si nejspíše vytvořili sami obyvatelé obce), odpadkových košů (dnes 2 u potravin a restaurace), stojanů na kola (dnes u restaurace 1 stojan v havarijním stavu)
- zpracovat návrh a realizovat vyčištění Bílého potoka, který je velmi špatně udržovaný a zarostlý, přívalové deště hrozí způsobit lokální povodeň v důsledku ucpání průtoku

5.4. Bernartice

Bc. Daniela De Gray, Bc. Aiyim Kakimova, Bc. Jitka Kutmon, Bc. Milan Port, Bc. Tereza rašovská



počet obyvatel	929 (k 1. 7. 2017)
rozloha	2851 ha
nadmořská	
výška	254 m n. m.
nejvyšší bod	Stráž (361 m n. m.)

První zmínka o obci pochází z roku 1291. Název zřejmě odvozen od osobního jména zakladatele Bernarda nebo Bertolda. Roku 1850 připojeny obce Buková a Horní Heřmanice, vznikly osady Gotartovice a Pavlínka. Za třicetileté války ves několikrát vyplněna a roku 1633 podlehli téměř všichni osadníci moru. V 18. století se ves opět zalidnila, roku 1713 znovu morová nákaza. Největší rozmach obce na konci 18. a v 19. století (založen pivovar, lihovar, mlýn, cukrovar, v roce 1892 továrna na zápalky, 1896-7 vybudována železnice do Německa a Javorníka, postavena škola). V roce 1935 podniky převzali národní správci, 1948 i menší podniky a statky byly zestátněny a mnohé provozy zrušeny a zastaveny. Roku 1974 se staly Bernartice sídlem velkého zemědělského družstva, které spojilo JZD v Javorníku, Uhelné, Velké Kraši a Skorošicích. V roce 1980 ZD Javornicko obhospodařovalo celkem 4117 hektarů v podstatě souvislé půdy. V roce 1990 byla v obci také čistírna osiv Státního statku Javorník a granulační linka na krmiva Společného zemědělského podniku, které zde přestaly působit.

Obr. 41 Dálkový pohled



zdroj: studenti

Převládá jedno až dvoupodlažní zástavba rodinných domů, většinou z první až druhé poloviny minulého století. Nová zástavba se vyskytuje jen výjimečně - severně od centra obce na pravém břehu Vojtovického potoka (dvanáct řadových domů, osm dvojdomů, šest třípodlažních bytových domů).

Obr. 42 Původní a nová zástavba



Zdroj: studenti

Historii obce připomíná římskokatolický farní kostel sv. Petra a Pavla z třetí čtvrtiny 13. století, jehož jádro je z období přechodu románského k raně gotickému slohu s barokní věží a pozdně barokní zámek poznámenán přestavbami v 19. století. V přilehlém hřbitově se nachází novorenesanční hrobka rodiny Latzelů.

Občanskou vybavenost v Bernarticích zajišťují: jesle, MŠ, ZŠ (1. stupeň), pošta, knihovna, obecní úřad, hasičská zbrojnice, 3 obchody + pojízdná prodejna, 4 hostince, bowling, workout hřiště, fotbalové hřiště, ubytovací zařízení. Rozvoji cestovního ruchu slouží dva penziony a chalupa, jezdecký klub a úspěšně rekonstruovaná secesní Tančírna v Račím údolí (Georgshalle z roku 1907 postavena vatislavským biskupem Georgem von Koppem).

Pracovní příležitosti nabízejí v obci 2 větší firmy: Zemědělské družstvo "AGROHOLDING" a Kompozity Michalík a několik živnostníků. Většinou obyvatelé dojíždějí do Javorníku.

Obcí prochází silnice II. třídy č. 457 od hraničního přechodu Travná / Lutynia ke hraničnímu přechodu Osoblaha / Pomorzowiczki a silnice III. třídy č. 4573 od hraničního přechodu Bernartice / Dziewietlice do obce Buková, je napojena na železniční trať č. 295 na trase Javorník - Lipová Lázně, autobusovou linku Javorník - Vidnava a Javorník – Žulová. Také zde vede cyklostezka 6041 Bílá Voda – Mikulovice a 6042 Zlaté Hory – Bernartice. V celé obci je provedena kanalizace, plynofikace, veřejné osvětlení, ČOV, je zřízena požární nádrž.

Zeleň v obci je pravidelně udržovaná - stromořadí okolo hřbitova, topoly u fotbalového hřiště, květinová úprava v centru obce, citlivé začlenění záhonů, travin a dřevin s pomníkem, oživeno vodním prvkem (malá fontánka), břehy Vojtovického potoka.

Obr. 43 zleva: budova fary, obecní úřad, hostinec a obchod



Zdroj: studenti

Obr. 44 Mapa rozvojového potenciálu obce Bernartice



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• vyšší podíl rodinných domů • čisté životní prostředí a klidné místo pro bydlení s dětmi • krásná příroda • udržované veřejné prostory obce • dobré hospodaření obce • velká spokojenost občanů s děním v obci a důvěra a respekt ke starostovi	• vysoká nezaměstnanost • nižší kupní síla obyvatelstva • nízká úroveň ekonomické aktivity obyvatel • nedostatečné množství volných pracovních míst v obci • vzdálenost obce od větších měst • špatná dostupnost lékařské péče
příležitosti	hrozby
• podpora bydlení pro mladé rodiny • obnova a revitalizace brownfields vyskytujících se v obci • potenciál v oblasti příhraniční a přeshraniční spolupráce • rozvoj obce na základě podpory z dotačních programů • rozvinutí turismu • rozšíření cyklostezek	• vymírání obyvatel v postproduktivním věku • růst počtu obyvatel spojený s nedostatečnými kapacitami pro bydlení • nárůst emigrace obyvatel do větších obcí a měst kraje • obava občanů z narůstající romské komunity

Obr. 45 Zleva nahoře: Hrobka rodiny Latzelů, hřbitovní alej, úprava centra obce
Zleva dole: autobusové zastávky, krytý most přes potok



Zdroj: studenti

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- podpora podnikání na lokální úrovni (včelařství, bioprodukty atd.)
- rozvoj agroturistiky
- zlepšit dostupnost lékařské péče
- podpora bydlení
- úpravy podporující udržení vody v krajině s využitím vodotečí v jižní části obce
- úprava porostu terénního zlomu s náletovými dřevinami v jižní části obce na levém břehu Vojtovického potoka

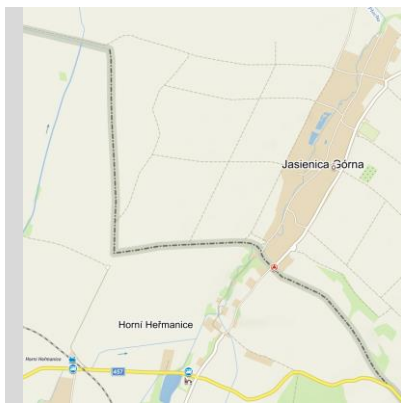
Obr. 46 Tančírna v Račím údolí



Zdroj: studenti

5.5. Horní Heřmanice – Jasienica Górna

Bc. Michael Havrlík, Bc. Rudolf Kos, Bc. Eva Kropáčová, Bc. Tereza Šmídová



Horní Heřmanice/Jasienica Górna

	55 / 405
počet obyvatel	
počet domů	34 / 77
rozloha	380 ha
nadmořská výška	241 m n. m.

Sledované obce vznikly jako jednotný celek ve 13. století. Horní Heřmanice se rozkládají podél Heřmanického potoka mezi obcemi Bernatice, Velká Kraš a Vidnava, přímo na hranici s Polskem (do roku 1945 se jednalo o hranici s Německem), kde jsou zbylé 2/3 obce pod názvem Jasienica Górna. V roce 1850 byly Horní Heřmanice připojeny k obci Bernatice, jejíž součástí jsou dodnes. Jednalo se, vzhledem k poloze ve Vidnavské nížině, o zemědělské sídliště. Zemědělská výroba tu převládala po celou dobu. Horní Heřmanice měly výměru 386 ha až do roku 1959, kdy došlo k malé úpravě hranic ve prospěch Polska. Fojtské statky v Horních Heřmanicích vlastnily největší pozemkový majetek, který reforma téměř nezasáhla. Zdejší statkáři byli iniciátory při zakládání různých zpracovatelských závodů, zejména lihovarů a likérky v Bernaticích a v Bukové.

Počet obyvatel se na celém území Bernatic od poloviny 19. století snižoval, v roce 1900 bylo v Horních Heřmanicích 53 domů a 308 osob. Obyvatelstvo bylo výhradně německé, teprve po roce 1918 se zde objevila skupina Čechů. Po odsunu Němců klesl počet obyvatel v Horních Heřmanicích na 60 osob a 19 domů v roce 1950. Obec byla postižena třicetiletou válkou a dvěma morovými ranami.

Obr. 47 Horní Heřmanice



Zdroj: vlastní (dron AMBIS)

Obr. 48 Jasienica Górna s nově založeným hřbitovem v pravé části snímku



Zdroj: vlastní (dron AMBIS)

Obec Horní Heřmanice je zastavěna rodinnými domy v rozvolněné struktuře. Nejvyšší čp je 61, tolik domů však na území pravděpodobně již nestojí, mnohé objekty jsou vybydlené a některé slouží pravděpodobně jen k přechodnému letnímu ubytování. V obci Jasienica Górna je zástavba podstatně hustší z převládajících rodinných domů a hospodářských stavení, nalezneme tu i několik bytových domů. Domy stojí podél vedlejší komunikace vedoucí paralelně s hlavní spojnici s českou stranou. Hlavní komunikace je zastavěna pouze z jedné strany, z druhé jsou jen hospodářské plochy.

Občanská vybavenost je na české straně v Horních Heřmanicích navázána na obec Bernatice, které jsou součástí. V obci nalezneme kapličku a hasičskou zbrojnicí a odloučené pracoviště střední školy s jezdeckým klubem. Polská strana Jasienica Górna je na tom lépe. V obci nalezneme zařízení pro předškolní i základní stupeň školy, domov seniorů, obchod, obecní úřad, kostel a fotbalové hřiště, dva hřbitovy. Cestovní ruch v obou částech obce prakticky neexistuje. Ani česká ani polská část nemá ubytovací kapacity, stravovací zařízení, ani jiné zázemí pro jakýkoliv druh cestovního ruchu.

Obr. 49 zleva nahoře: kostel sv. Mikuláše, Hasičská zbrojnice;
zleva dole: SOŠ – odloučené pracoviště, výklenková kaple



Zdroj: studenti

Pracovní příležitosti v obci Horní Heřmanice nabízí pouze jezdecký klub a SOŠ. Jinak musí obyvatelstvo za práci dojíždět, stejně jako v obci Jasienica Górna, kde ale bylo zaznamenáno dva drobní podnikatelé – opravář sekaček a truhlář, dále obchod, domov seniorů, školka a škola.

Obec Horní Heřmanice má na svém území jednu vlakovou zastávku a dvě autobusové. Ve spodní části obce vede komunikace č. 457, která je zároveň součástí cyklostezky. Při sčítání frekvence dopravy na této komunikaci u železničního přejezdu v mapované obci prováděného v roce 2010 bylo nasčítáno 60 cyklistů, 726 vozidel (z toho os. 609, těžkých 110 a jednostopých

7)¹. Obcí vede na polskou stranu jediná silnice, málo využívaná, ale v dobrém technickém stavu. Obec Jasienica Górna nemá železniční spojení, na svém území má tři autobusové zastávky.

Technická infrastruktura je podobně jako v ostatních kategoriích na české straně obce velmi mizivá. Obec má veřejné osvětlení ve velmi špatném stavu. Rozvody elektřiny, vody a plynu. Jasienica Górna má veřejné osvětlení, část obce využívá kanalizaci, velmi dobré je zasítování hydranty a zpevněné koryto potoka.

Zeleň v obci v české části je dostatečně přítomná, jedná se však o neudržovanou, náletovou a místy neprostupnou. O veřejné či organizovaně upravené zeleni nemůžeme hovořit. Polská strana obce je na tom podobně, udržovanou zeleň nalezneme pouze v rámci výzdoby Božích muk nebo zahrad u rodinných domů, místy i podél cest.

Obr. 50 Nahoře: téměř volně bující zeleň a pohybující se hospodářská zvířata
Dole: součásti dopravní infrastruktury



Zdroj: studenti

¹ Mapový server CRR. Dostupné na:
http://mapy.crr.cz/tms/crr_a/doprava/index.php#c=3657177%252C5586992&z=5&l=ajax_default,ajax_doprava_linie&p=poi_doprava&hs=1&

Obr. 51 Mapa rozvojového potenciálu obce Horní Heřmanice/Jasienica Góra



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• udržované komunikace • dopravní dostupnost • jezdecký klub • zasíťovanost hydranty • příhodné přírodní podmínky pro zemědělskou činnost	• odlehlost sídla • absence lékaře • absence hasičské stanice • absence pošty • absence zázemí pro cestovní ruch • nedostatečná/žádná kanalizace • malá občanská vybavenost (HH)
příležitosti	hrozby
• dostupnost Jeseníků (lázně) • okolní příroda • klidné prostředí	• špatná kanalizace • špatný stav veřejného osvětlení • množství brownfields • snižování počtu obyvatel • stárnutí obyvatelstva • málo pracovních příležitostí

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- zlepšit stav veřejné zeleně
- vyřešit otázku opuštěných a zdemolovaných budov
- zaměřit se na sociální aspekt v ohledu na kulturní akce (v současnosti velice omezený rozsah – fotbal a hospoda nedostačující)
- zřídit komunitní centrum
- vybudovat kanalizační systém
- aktivizovat přeshraniční spolupráci mezi obcemi

Vzhledem ke stavu a velikosti části Horní Heřmanice by bylo rozvojovým opatřením kompletní znovuzaložení obce, abychom o tomto území jako o obci mohli vůbec hovořit. V praxi se jedná pouze o okraj obce polské. Rozvojová opatření výše uvedená bychom doporučovali tedy spíše pro polskou část. Na místě by potom byla nějaká přeshraniční spolupráce ve smyslu možnosti využívání polského zázemí.

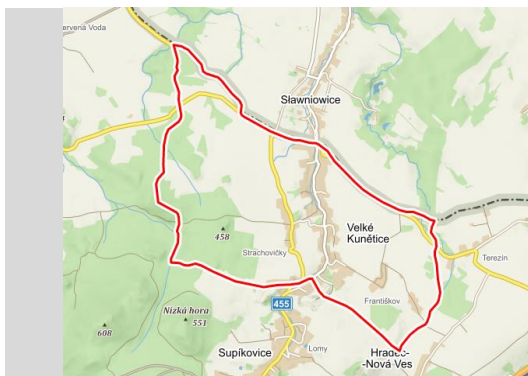
Postřehy z mapování

V rámci mapování bylo zjištěno několik nesrovnalostí s mapovým podkladem. Jedná se o nově postavené domy na české straně hranice, které v mapě nebyly zakresleny a také neprůchodnost vedlejší cesty podél potoka přes hranici.

V rámci české strany byly také zaznamenány vyschlé vodní plochy (původně rybníky), které vlivem sucha nebyly funkční. Na polské straně se přítomnost vodní plochy nepodařilo ověřit skrz nepropustnou zeleň. Zajímavé bylo množství hospodářských zvířat v rámci jednotlivých sídel.

5.6. Velké Kunětice

Bc. Michal Bezděk, Bc. Michaela Jirásková, Bc. Aleš Crkva, Bc. Martina Karbanová



počet obyvatel 562 (k 31. 12. 2017)

rozloha 9,81 km²

nadmořská výška 340 m n. m.

První písemné zmínky o obci Kunětice (Gross-Kunzendorf) se objevují v roce 1284. Je však velice pravděpodobné, že obec byla založena mnohem dříve. Patřila vratislavskému biskupství a dle počtu vysazených 60 lánů byla poměrně velká a majetná. O významu vsi svědčila i zdejší fara z konce 13. století, a samozřejmě kostel. Stávalo se často, že držitelem biskupského i fojtského statku byla jedna a táž osoba a od konce 14. století k nim patřil i další majetek v Borkendorfu (dnes Burgrabice v Polsku). V závěru 15. století zde byly lomy na vápenec a v okolí byla zřejmě dolována železná ruda; to vše pro vápenku a hamry nedaleko Borkendorfu. Na počátku 17. století se poddaní vzbouřili proti nesnesitelnému zvýšení robot a jejich vůdce Fabian Tunkel byl v roce 1608 v Nise popraven. Za třicetileté války byla ves velmi zpustošena. Od 19. století do poloviny 20. století určovala život obce těžba a zpracování žuly a mramoru, zejména v osadě Strachovičky. Postupně převládlo zpracování kamene. Na rozdíl od Supíkovice nebo Žulové však Velké Kunětice zůstaly převážně zemědělskou vsí. Po druhé světové válce a odsunu původního obyvatelstva kamenictví zaniklo a zemědělský charakter obce ještě posílil založením JZD. V roce 1974 byly Velké Kunětice vybrány za sídlo velkého JZD pro celé údolí Bělé pod Jeseníkem. I tak byla obec v období 1976 – 1990 přičleněna k obci Supíkovice.

Obr. 52 Kostel
Panny Marie Sněžné



zdroj: studenti

Rozvoj obce po roce 1989 je brzděn především velkou nezaměstnaností, zejména mezi početnou romskou menšinou. Pozitivní vliv však mělo otevření hraničního přechodu pro malý pohraniční styk a navázání partnerství se Sławniowicemi.

V obci převládá zástavba rodinných převážně dvoupodlažních domů s velkou a rozlehlou zahradou. Nová výstavba je patrná zejména podél cesty k obecnímu úřadu. Mnohé starší objekty působí velice opuštěně a zanedbaně (bývalý hostinec u autobusové zastávky, bývalá fara u kostela, aj.) Co se týče bytových domů, byly zaznamenány pouze dva celkem neudržované případy v blízkosti kostela.

Obec Velké Kunětice disponuje základní občanskou vybaveností: obecní úřad, pošta (od 1. 10. 2018 je přesunuta na Obecní úřad v rámci projektu Partner), mateřská škola, nově budovaná hasičská stanice (termín dokončení 31. 10. 2019), 2x Potraviny (1x COOP + 1x Místní prodejna o rozměrech cca 2m²), Římskokatolický farní kostel Panny Marie Sněžné, hřbitov, 1x dětské hřiště před Obecním úřadem a kulturní dům.

Co se týče vybavenosti pro cestovní ruch, nemá obec moc co nabídnout. V obci schází možnost ubytování a veřejného stravování (torzo bývalého hostince dalo jméno blízké autobusové zastávce). Přitom se zde nacházejí atraktivní cíle: dvě šachtové vápenky z druhé poloviny 19. století. Menší s šestibokým půdorysem a vnitřní kruhovou šachtou vysokou asi 10 m. Větší, unikátní dvoukomorová, má čtvercový půdorys, vnitřní šachtu ale kruhovou. Zajímavostí je přibližně 2 m vysoká chodba obíhající šachtu po obvodu. Kolem vápenek lze projít k částečně zatopenému dolu na mramor - suroviny pro tyto pece. Jedná se však o soukromý pozemek a vstup je zakázán. Druhým cílem zájmu je bezesporu kostel Panny Marie Sněžné.

Obr. 53 zleva: budova Mateřské školy a Obecního úřadu



Zdroj: studenti

Obec nabízí minimum **pracovních příležitostí** – autoopravna, truhlářská dílna a objekty zmíněné občanské vybavenosti. Za zmínku stojí, že na polské straně bylo nalezeno několik kamenických firem, s velkým množstvím připraveného materiálu. Dle údajů z roku 2017, území obce pokrývá z 69 % zemědělská půda (63,5 % orná půda, 2 % louky a pastviny) a z 23 % les (Risy, 2017). Obec je obklopena poli, pastvinami, loukami a také smíšenými lesy a remízky. Bylo možné zde nalézt jak listnaté tak jehličnaté stromy. Nad obcí se také nacházel rozlehlý areál pro zemědělskou činnost (balíky sena, zemědělské stroje, aj.). Většina obyvatel za práci dojíždí i do nejbližších měst, popřípadě také do Polska.

Komunikace uvnitř vesnice je ve velice dobrém stavu - zrekonstruovaná silnice II. třídy čí. 457 (spojující Velké Kunětice se Starou Červenou Vodou a Mikulovicemi a oddělující od polských Sławniowic) i silnice II. třídy číslo 455. Pohyb pěších je možný pouze v rámci vozovky, chybějí chodníky. Obcí projíždí linka autobusu vedoucí do Jeseníku. Na celém území obce najdeme celkem 3 autobusové zastávky. Na celém území obce jsou pouze 2 vyhrazené parkovací plochy před Obecním úřadem a prodejnou, nebyly však vůbec využity. Jedna se nacházela v blízkosti bytových domů (12 parkovacích míst), další se nacházely před Obecním úřadem.

Největším nedostatkem technické infrastruktury v obci je chybějící kanalizace (polská strana vybudovala díky evropským dotacím). Zejména dešťová voda je svedena do místní Kunětičky, jejíž koryto není regulováno a je velice zarostlé a hrozí tak v případě přívalových dešťů záplavy. Dalším velkým nedostatkem je nedostačující veřejné osvětlení (byly zjištěny pouze dvě lampy). Velké Kunětice jsou pokryté telefonní a internetovou sítí a to pomocí nadzemního vedení - v každé ulici se pak nachází přípojka nejčastěji umístěná na sloupu, ojediněle přímo na domě. Zdrojem vody jsou prameniště Louka, Les a Kunětice. V obci (kromě části Františkov) je zřízený vodovod, který pokrývá i obci Supíkovice. (Velké Kunětice – ÚP, 2015)

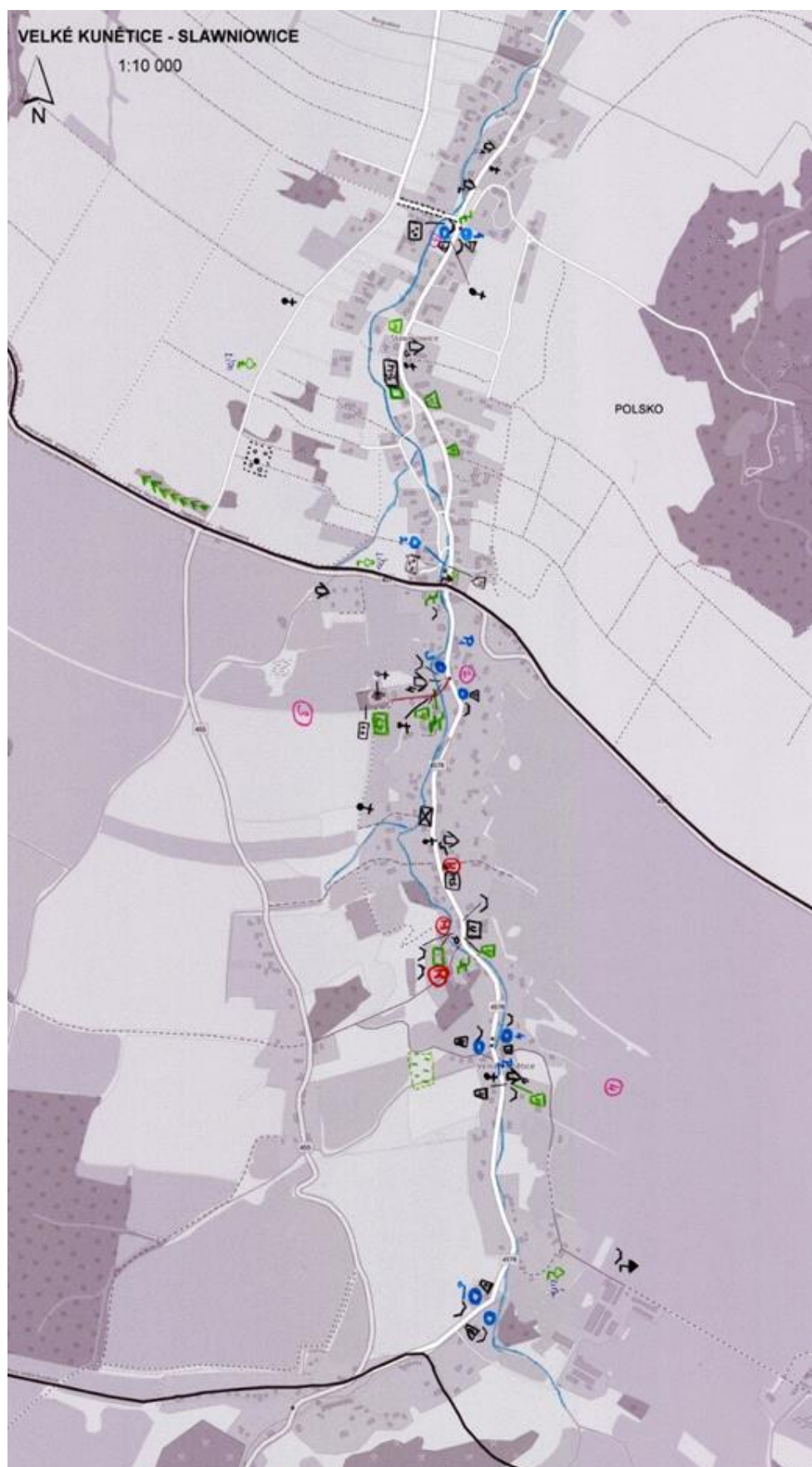
Velké množství zeleně v obci je přítomno díky rozlehlým upraveným zahradám (a sadům) rodinných domů. Za veřejnou zeleň uvnitř obce lze považovat v rámci dětského hřiště, potenciál má dnes zanedbaný starý altán.

Obr. 54 zleva: Nepřístupná vápenka a zarostlé koryto Kunětičky



Zdroj: studenti

Obr. 55 Mapa rozvojového potenciálu obce Velké Kunětice/Slawniowice



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• mateřská škola • nově budovaná hasičská stanice (termín dokončení 31. 10. 2019) • velké množství autobusových zastávek (celkem 3x v každém směru) • prodejna potravin COOP • pošta (součástí projektu Partner) • velké množství nádob na separovaný odpad • přívětivě zpracované internetové stránky obce • čistota obce	• chybějící chodníky (viz obrázek) • nedostatečná četnost veřejného osvětlení • chybí vybudovaná kanalizace • chybějící restaurace, hospoda • málo pracovních příležitostí v obci • chybějící společenský život
příležitosti	hrozby
• vybudování chodníků a veřejného osvětlení • budování kanalizace obce • pořádání kulturních akcí pro místní – obnova společenského života v obci • vybudování více laviček • dětské hřiště/ sportoviště (pouze jedno malé u obecního úřadu, viz obr.) Atraktivní kostel a vápenky	• úpadek staveb (viz obrázek rozpadajícího se záměčku) • stěhování místních (zejména mladých) za prací a studiem

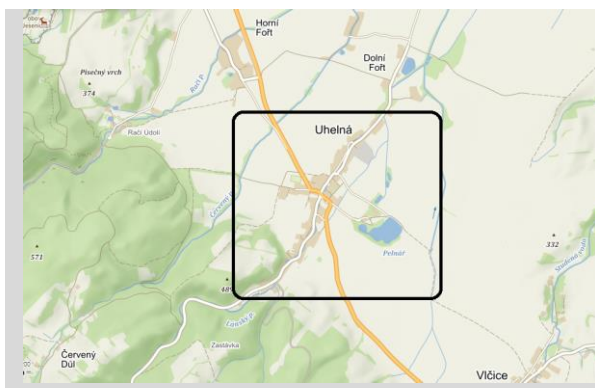
Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- zaměřit se na oblast infrastruktury, zejména na vybudování chodníků v celé obci, neboť je občas nebezpečné chodit po vozovce. Vzhledem k tomu, že obec disponuje krásnou mateřskou školou, bylo by dobré zaměřit se zejména na bezpečnost těch nejmenších obyvatel obce (popřípadě dojíždějících), s tím souvisí také vybudování četnějšího veřejného osvětlení, které je v některých místech velice řídké
- vybudovat kanalizační síť, neboť všechna dešťová voda byla sváděna do místního potoka, který byl regulován pouze úpravou koryta, v současnosti velice zarostlého. V případě přívalových dešťů nebo lokálních záplav může hrozit problém. (např. v navazující polské obci Sławniowice byla vybudována nová tlaková kanalizace a to z Evropských dotací).
- vybudovat malé restaurační zařízení, které by pomohlo rozvoji cestovního ruchu (návštěvníci vápencových pecí).

5.7. Uhelná

Bc. Kateřina Vočková, Bc. Tereza Dermeková, Bc. Jakub Kotek, Bc. Richard Ptáček



počet obyvatel	474 (do r. 1945 Němci a jen 4 Češi)
rozloha	2250,8 ha
nadmořská výška	276 m n. m.

Český název Uhelná (dříve Serksdorf, něm. Sorgsdorf) má obec od roku 1948 a připomíná dnes již neexistující těžbu hnědého uhlí či lignitu v katastru. Správní struktura Uhelny zahrnuje několik katastrálních obcí a osad. Serksdorf vznikl ve druhé polovině 13. století. Patřil k Javorníku, resp. k Jánskému Vrchu. Bylo zde fojtství s dvorem, jehož součástí byl i Dolní Fořt, při vysazení této vsi v roce 1372. Část pozemků tohoto dvorce byla roku 1557 rozdělena mezi osadníky, domkáře označované dle majitele Priebnerovi lidé (Priebnerleute). Horní Fořt vznikl později po vykloučení části lesa kolem Javorníku, který byl v majetku vatislavského biskupa a roku 1669 vystavěním dvora dosáhl povýšení statku na rytířské fojtství. Osada Zastávka vznikla na území sporném mezi páni z Vlčic a biskupstvem a její území se nesmělo do vyřešení sporu využívat (proto název Stillstand). Až roku 1735 po přiřazení k Jánskému Vrchu zde noví osadníci předli a nádeničili, později se zabývali i hrnčířstvím a v roce 1801 byla ustavena ve vsi samostatná fara, postaven kostel sv. Kateřiny a škola. Roku 1836 bylo v Serksdorfu 98 domů a 682 obyvatel.

Obr. 56 celkový pohled na Uhelnou



zdroj: uhelna.cz.

Po roce 1848 připadly všechny lokality k soudnímu okresu Javorník a k hejtmanství ve Frývaldově. Většina obyvatel se i nadále věnovala zemědělství, ale postupně díky těžbě hrnčířské a cihlářské hlíny zde vznikla cihelna, v Horním Fořtu roku 1855 huť na zpracování arzénové rudy z dolu u Javorníku, ale ta měla jen krátké trvání, stejně jako na ni navazující stoupa na kostní moučku a nakonec výroba umělých hnojiv. Po roce 1913 byl vybudován v Horním Fořtu komplex pily a lihovaru se sušárnou brambor. První pozemkové reformě zdejší statky nepodléhaly. Po druhé světové válce a po odsunu německého obyvatelstva se vedle zemědělství podařilo udržet i průmyslové závody. Povrchový lignitový důl Pelnář skončil těžbu v roce 1957, byl zatopen a přeměněn na dnešní rybník Pelnář, cihelna zanikla a lihovar se soustředil po roce 1961 na sušení brambor. Bývalé fojtské statky převzal již v roce 1949 Státní statek v Javorníku, který se nakonec stal jediným zemědělským závodem v celé obci. Škola byla po roce 1976 zrušena. V roce 1990 byla v obci pošta, obchod a dva hostince.

Počet obyvatel obce od druhé poloviny 19. století spíše klesal, byly značné rozdíly mezi jednotlivými částmi. V roce 1900 zde bylo celkem 1020 obyvatel a 207 domů, z toho měl Serksdorf 614 obyvatel a 119 domů, Zastávka 37 obyvatel a 11 domů, Dolní Fořt - Domkáři 170 obyvatel a 33 domů a Mlatci 15 domů s 56 obyvateli, Horní Fořt pak 141 obyvatel a 29 domů. Všechny části bývalého Serksdorfu byly až do roku 1945 německé. Po příchodu nových osídlenců v roce 1950 bylo evidováno v celé obci již jenom 188 domů a 676 obyvatel a tyto počty dále klesaly. Dělení na dvě části u Dolního Fořtu ztratilo praktický význam a osada Zastávka nakonec zcela zanikla. (Obec Uhelná, online). Zástavba obce je tvořena rodinnými domy (nachází se pouze 1 obecní bytový dům).

V obci Uhelná funguje v rámci občanské vybavenosti: obecní úřad, mateřská škola, veřejná knihovna, kulturní centrum, obchod COOP, domov pro seniory, pošta + poštovní spořitelna, sportovní zařízení – tělocvična, posilovna, hřiště, dobrovolní hasiči. Město Javorník zajišťuje následující služby – stavební úřad, úřad práce, matrika, policie, základní škola. Děti dojíždějí jak do základních tak středních škol v Javorníku a Bernarticích. Turistické značení je v obci v dostatečné míře – směrové označení, označení na sloupech. Velmi přehledně je označen i rybník Pelnář.

Obr. 57 zleva: kostel sv. Kateřiny, socha sv. Jana Nepomuckého, informační tabule



Zdroj: studenti

Pracovní příležitosti nabízí v obci pouze pár drobných podnikatelů (rodinné podniky) a Zemědělské družstvo, které spadá pod Bernartice. V současnosti zde není žádná průmyslová výroba. Obyvatelé za práci dojíždějí do přilehlých obcí nebo měst (Javorník, Bernartice, atd.).

Tab. 7 Nezaměstnanost (počet osob)

2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
66	69	-	69	87	56	49	50	47	54	69

Zdroj: Statistiky- Uhelná(obec), online

Katastrálním územím obce procházejí následující státní silnice:

Silnice I / 60 je páteřní komunikací jesenického regionu z hraničního přechodu Bílý Potok přes Javorník, Žulovou do Lipové Lázní.

Silnice II / 457 z Bílé Vody přes Javorník, Bernartice, Vidnavu do Mikulovic a kopíruje částečně státní hranici s Polskem. Na tuto silnici navazuje cesta III / 4536 a dále místní komunikace.

Silnice III / 4535 je páteřní silnicí podél Lánského potoka proti proudu v zástavbě domů do části Nové Vilémovice a dále na Hraničky s odbočením do části Červený Důl.

Silnice III / 4536 od křižovatky se silnicí I/60 je vedena opět podél Lánského potoka po proudu a v zástavbě domů. Končí na křižovatce do části Dolního Fořtu Mlatci-Zahradníci. Od tohoto bodu navazuje místní komunikace po křižovatku se silnicí II/457.

Obec není napojena na železniční dopravu (nejbližší stanice Javorník). Veřejná hromadná doprava je zajišťována autobusy (počet spojů v pracovní dny dostatečný, o víkendu jen v sobotu). Problémem je technický stav místní komunikace v obci, i přes vydané stavební povolení v roce 2016 silnice stále nebyly uvedeny do vyhovujícího stavu.

Obec má vlastní vodovod ze 70. let minulého století. Prameniště je zřízeno na jižním okraji části Červený důl, pomocným zdrojem – vzhledem k nestejnomyšlnému jímání vody v uvedeném prameništi – je Lánský potok nad částí Uhelná. Obec nemá vybudovanou dešťovou ani splaškovou kanalizaci (vyjma centrální části), není zaveden plyn. Hlavním důvodem je pravděpodobně lokalizace v podhůří zalesněných Rychlebských hor a finanční nákladnost. Negativním důsledkem může být však zhoršující se kvalita ovzduší, zejména v zimních měsících. Obec likviduje odpady pomocí separace – kontejnery (pouze na sklo a textil) situovány u obecního úřadu a prodejny COOP. V obci však chybí nádoby na ostatní separovaný odpad (plasty, papír).

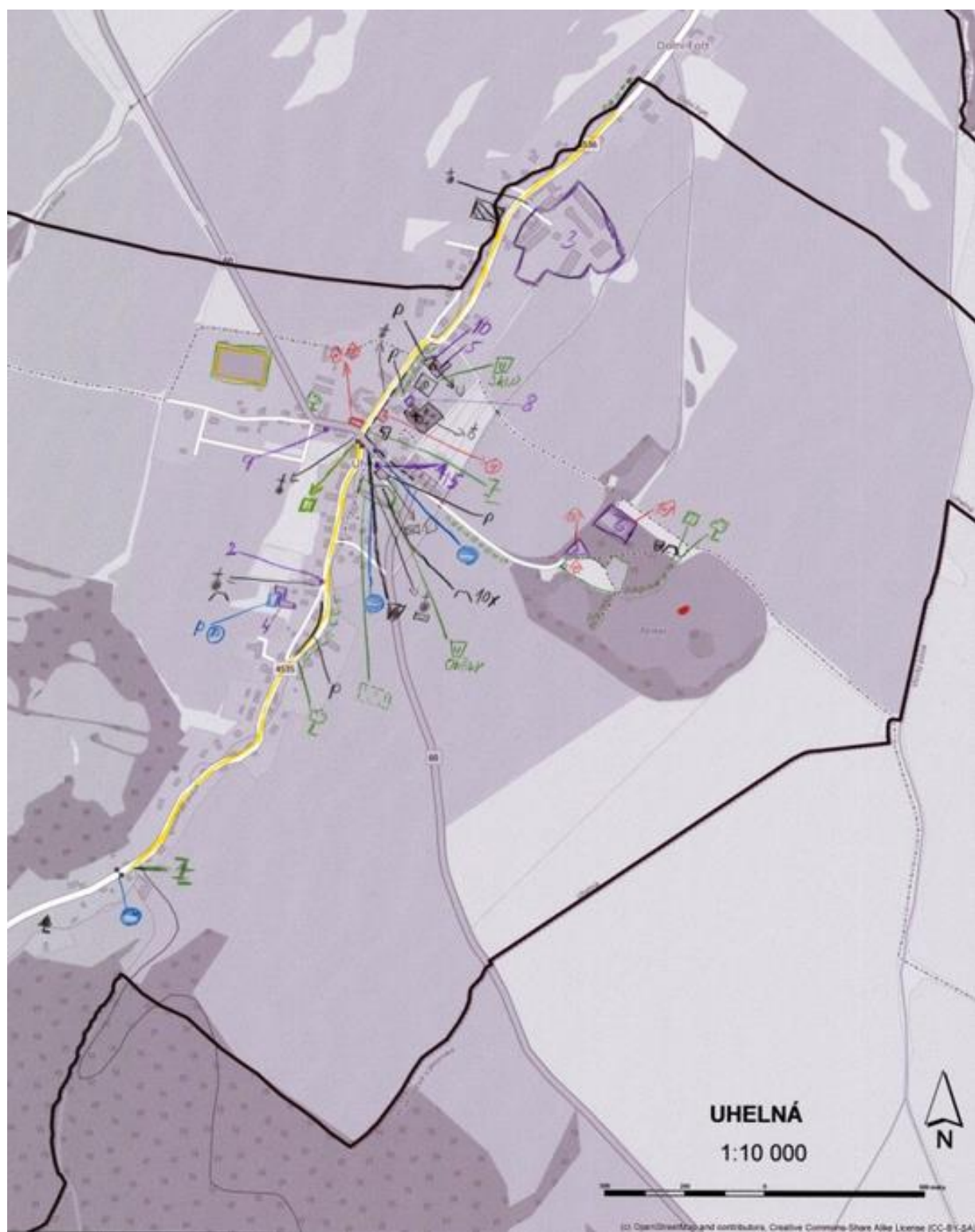
Veřejnou zeleň v obci představuje park za obchodem COOP vybavený lavičkami a odpadkovými koši. Linie vysazených stromů se nacházela v okolí rodinných domů a u příjezdové cesty k rybníku Pelnář. Ostatní zeleň byla zastoupena v upravených předzahrádkách většiny rodinných domů.

Obr. 58 zleva: Obecní úřad, Mateřská škola



Zdroj: studenti

Obr. 59 Mapa rozvojového potenciálu obce Uhelná

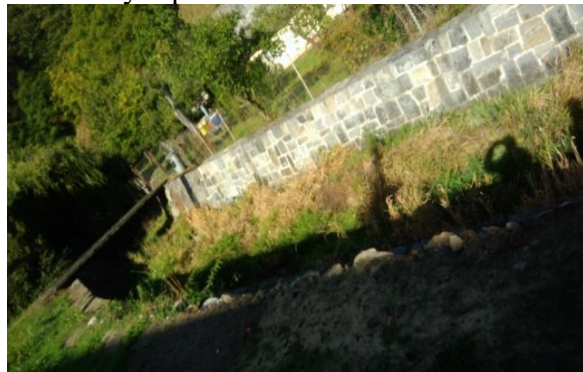


Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• klid v obci • bezpečno • čistý vzduch • občanská vybavenost • činnost dobrovolných hasičů • vodovod • hřbitov • rybník Pelnář	• nedostačující veřejné osvětlení • chybějící chodníky • nezaměstnanost v obci • nedostatek parkovacích ploch • hromadná doprava • malé množství veřejných odpadkových košů • zanesené koryto Lánského potoka • chybějící zdravotnické zařízení
příležitosti	hrozby
• výroba včelího medu • veřejné odpadkové koše • parkoviště u obchodu COOP • zřízení ordinace praktického lékaře • vybudování míst pro tříděný odpad • prostory pro podnikání • příjezdové cesty k rybníku a chatové osadě • zatraktivnění rybníka Pelnář • turistické trasy • plynofikace	• možné zvýšení hladiny vody v korytě Lánského potoka v důsledku jeho zanesení • riziko zdravotních komplikací spojených s dosažitelností zdravotní péče • postupný úbytek obyvatel (stárnutí, pracovní místa)

Obr. 60 zleva: místní komunikace bez chodníků, zarostlé koryto potoka



Zdroj: studenti

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- doplnit stávající veřejné osvětlení a veřejné odpadkové koše
- zvýšit množství nádob na tříděný odpad, přidat kontejnery i na plast a papír a zároveň tyto nové nádoby umístit na vhodná místa např. v blízkosti prodejny COOP
- v celé obci vybudovat chodníky v okrajových částech obce pro zvýšení bezpečnosti pohybu pěších
- v rámci rozvoje obce zrekonstruovat příjezdové cesty k rybníku Pelnář a k chatové osadě
- rekonstruovat hřiště u rybníka Pelnář
- zřídit parkoviště zejména v blízkosti prodejny, kostela či hřbitova a u obecního úřadu
- zřídit ordinace praktického lékaře
- věnovat péči veřejným prostranstvím - například provést výsadbu nové zeleně
- zabývat se brownfields a více podporovat stávající podnikatele v jejich regeneraci

Obr. 61 Místní park



Zdroj: studenti

5.8. Stará Červená Voda

Bc. Adéla Kavalírová, Bc. Barbora Mikešová, Bc. Lenka Flossmannová, Bc. Petra Štěpánová



počet obyvatel	621
rozloha	2668 ha
nadmořská výška	304 m n. m.
osady	Stará, Nová a Dolní Voda

První písemná zpráva o obci je z roku 1266. Obec vznikla v roce 1291, v období kolonizace Jesenicka a Slezska. Své jméno Červená voda neboli „Ruttaaqua“ získala dle místního potoka, který jí protéká. Přívlastek „Stará“ získala obec až v 16. Století po vzniku obce Nová Červená Voda. Za třicetileté války zde tábořila vojska a obec byla včetně kostela zasvěceného Nanebevzetí Panny Marie kompletně vyrabována. Po rozdělení Slezska se ocitla na rakousko-pruské hranici. Převažovala zde převážně zemědělská funkce, a to včelařství a ovocnářství. Těžily se zde nerosty nebo kaolín. Fungoval i kamenolom, který byl umístěn ve vedlejší Nové Červené Vodě. Vyrábělo se zde i zemědělské nářadí. Po 2 sv. válce se obec po odsunu německých obyvatel zmenšila z původních 2500 na necelých 700. Kromě zemědělství se v obci udržel jen kamenický průmysl (postupně regulován a zbyl pouze lom na žulu).

Pro obec je charakteristická nízkopodlažní zástavba rodinných domů, velkých statků. Obecní úřad a prodejna COOP sídlí v původně bytových domech, které jsou v obci výjimkou.

Obr. 62 Historický pohled centrum obce



zdroj: staracervenavoda.cz.

K občanské vybavenosti v obci patří Obecní úřad, kde je možné využít Czech Point, mateřská škola a 1. stupeň základní školy, s dětským hřištěm nepřístupným veřejnosti. Dále se zde nachází pobočka České pošty s poštovní spořitelnou, knihovna, kadeřnictví, dvě prodejny potravin a smíšeného zboží, soukromá prodejna medu, instalatérství a kozí farma. Obec disponuje plochami sportu a rekreace - fotbalové hřiště (TJ SOKOL) a tělocvična ZŠ. Jediné stravovací zařízení „Hospoda Na rozcestí“ nabízí pouze konzumaci nápojů.

Zemědělské družstvo Agroholding provozuje prodej kvalitních a prověřených potravin z vlastní produkce (např. pečivo, maso, vejce apod.).

Na podporu cestovního ruchu se nabízí v obci možnost ubytování a pohostinství. Penzion a kozí farma „U Nýdrlů“, ubytování NAPOLI, ubytování „Na Statku“, Apartmán Na Johance.

Obr. 63 zleva: kostel sv. Kateřiny, socha sv. Jana Nepomuckého, informační tabule



Zdroj: studenti

V současné době většinou obyvatelé obce dojíždějí za prací do větších měst nebo drobně podnikají. V obci Stará Červená Voda je celkem 23 nezaměstnaných, z toho 15 žen a obec nabízí pouze 2 volná pracovní místa. Zhruba kolem 100 obyvatel je živnostníky. Sídli zde zemědělský podnik AGRO A.R.W. (agroarw.cz), který se zabývá zemědělskou činností, nákupem a prodejem zboží, zemědělských strojů, opravami motorových vozidel, dopravou a stavební činností, dále firma Reinold s.r.o. (reinold.cz) zabývající se dřevovýrobou a výrobou speciálních palet na přepravu plastových profilů. Dále se specializuje na mezinárodní a vnitrostátní kamionovou dopravu a od roku 2008 založila farmu Reinold na chov skotu.

Obcí procházejí dvě silnice II. třídy (č. 456 z Velkých Kunětic na Černou Vodu a Žulovou a č. 457 z Osoblahy, Zlatých Hor a Velkých Kunětic podél státní hranice směrem na Vidnavu, Javorník a dále na přechod směr polský Ladek Zdrój). Silnice III. třídy procházejí zejména severojižním směrem od Stachlovic skrze celou obec a dále přes Sokolí hřbet do Supíkovic.

Stav vozovky je v dobrém stavu naproti tomu stav svodidel je alarmující.

Autobusová doprava je celkem frekventovaně obsluhována spoji 118 (Jeseník – Žulová – Vidnava) a 119 (Jeseník – Vidnava – Velká Kraš) na cca 5 zastávkách.

V obci chybí výstražné dopravní značení, upozorňující na možnost výskytu chodců ve vozovce a na možnost vběhnutí dětí do vozovky, zejména v okolí ZŠ, MŠ a fotbalového hřiště.

V obci Stará Červená Voda je vybudována tlaková splašková kanalizace s tím, že splaškové odpadní vody jsou přivedeny tlakovým potrubím na čistírnu odpadních vod, která se nachází v severní části obce Stará Červená Voda. Jedná se o splaškové odpadní vody z domácností a z občanské vybavenosti. Obec se účastní společného nakládání s bioodpady v rámci regionu Jesenicka.

V obci jsou převážně soukromé pozemky, které jsou ohraničeny plotem, jedná se o zahrady okolo každého rodinného domu. Nachází se zde i mnoho soukromých sadů – pozůstatek minulosti, kdy se obec živila ovocnářstvím. Zeleň, která se v obci nachází, lze charakterizovat jako nespecifikované zelené plochy. Jedinou udržovanou zelení v obci je prostor u mateřské školy a naproti obecnímu úřadu.

Obr. 64 zleva: Hasičská zbrojnice, Základní a Mateřská škola



Zdroj: studenti

Obr. 65 Mapa rozvojového potenciálu obce Stará Červená Voda



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• dostatečná občanská vybavenost • výskyt soukromých ovocných sadů a zahrádek • činnost sdružení včelařů • Kozí farma „U Nýdrlů“ • chov hospodářských zvířat • dostatek kontejnerů na separovaný odpad • lokalita – krásná příroda, v okolí mnoho zámků a památek	• četný výskyt brownfields (z druhé světové války) • absence chodníků a přechodů pro chodce (zejména před základní a mateřskou školou) • nedostačující počet dopravních informativních značek o chodcích ve vozovce a označení „pozor děti“ • nedostatečné veřejné osvětlení v obci • absence veřejného dětského hřiště
příležitosti	hrozby
• vybudování veřejného dětského hřiště • zajištění nových volnočasových aktivit • rozšířit ovocné sady a jejich využití (sběr jablek, výroba moštu a cideru) • vybudování kontaktní mini ZOO • umístění přechodu pro chodce před MŠ a ZŠ	• nebezpečí povodní v okolí Červeného potoka • stěhování obyvatel do jiných vesnic nebo měst • úbytek a stárnutí obyvatelstva • nebezpečí úrazu v bezprostřední blízkosti brownfields

Obr. 66 zleva: odpočinková plocha, lávka vs. strom, informační značka



Zdroj: studenti

Postřehy z mapování

- alarmující je cedule „Pozor děti“ napsaná místními obyvateli na kus dřeva, vyvěšená obydlené části
- lávka přes potok ústící do stromu
- umístění lavičky pod elektrické vedení
- výstavba nových domů ve spojení s brownfields, často na jednom pozemku nově postavené nebo zrekonstruované domy a ruiny, zbytky základů nebo celé rozpadlé/nefunkční budovy

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- vyhledat a doplnit vlastníky pozemků, na nichž se nacházejí brownfields a zahájit s nimi jednání; obec by mohla za určitou část pozemky odkoupit a rekultivovat nebo s pomocí evropských dotací ruiny opravit; případně alespoň prostor oplotit a zabezpečit vzhledem k hrozbě zřícení pozůstalých objektů
- vybudovat větší a modernější dětské hřiště přístupné pro veřejnost i pro potřeby ZŠ a MŠ
- upravit prostor místa k odpočinku a relaxaci – situování lavičky (stojí v bezprostřední blízkosti sloupu elektrického vedení)
- zřídit osvětlení autobusových zastávek
- využít produkty ovocných sadů a četných chovů domácích zvířat (např. výkup jablek, případně prodej na mošt či pálenku; využít na vytvoření mini ZOO s domácími zvířaty)
- opravit stará a zrezivělá svodidla, jejichž stav nedovoluje plnit původní funkci
- rozšířit silnice II. třídy
- obohacení sportovních aktivit pro zvýšení turistického zájmu

Obr. 67 Brownfields obytných a výrobních objektů (vpravo nahoře bývalý mlýn)



Zdroj: studenti

5.9. Černá Voda

Bc. Jana Adamcová, Bc. Eva Frnková, Bc. Radomíra Martinová, Bc. David Štěp



Zdroj: www.mapy.cz

počet obyvatel	560 (k 1. 1. 2018)
rozloha	997 ha
nadmořská výška nejvyšší bod	340 m n. m. Zelená hora 475 m n.m.
pověřený obecní úřad	Javorník
ORP	Jeseník

Zdroj: www.risy.cz, www.csu.cz

Český název i jeho německá podoba Schwarzwasser je odvozen od barvy vody či dna místního toku. Administrativní, sídlištní a katastrální členění této obce bylo dříve dost složité. Po zrušení poddanství existovaly do roku 1869 dvě samostatné a správní obce, a to Černá Voda a Šropengrunt (německy Schroppengrund - v roce 1948 přejmenován na Rokliny). Dále k obci patřila osada Nový Kaltenštejn (Neukaltenstein) a část Starého Kaltenštejna (Altkaltenstein) s bývalým hradem (druhá část náležela k Vápenné - Zigharticím); obě poslední lokality byly v roce 1948 přejmenovány na Staré a Nové Podhradí.

Černá Voda i s osadami se nalézá na východním okraji Žulovské pahorkatiny a severozápadně od Sokolského hřbetu, který jako výběžek Rychlebských hor odděluje tuto oblast od údolí řeky Bělé a města Jeseníku. Celková rozloha katastrů Černé Vody a Roklin činila 1011 hektarů (v roce 1991 jen 996 ha); patří do něj také Velký rybník (10 ha). Vlastní Černá Voda leží ve střední nadmořské výšce 340 m při Černém potoce, a táhne se podél silnice, která směřuje na severovýchod do Roklin a dále přes Starou Červenou Vodu buď na sever k Vidnavě, nebo na východ k Velkým Kuněticím dále do Polska. Černá Voda patřila v moderní době k mimořádně velkým obcím vesnického typu na Jesenicku; v roce 1900 počtem 2159 obyvatel a 346 domů. Protože obec byla až do konce druhé světové války německá (v roce 1930 se zde hlásilo jenom deset osob k Čechům), snížil se po novém dosídlení do roku 1950 počet obyvatel na polovinu, na 1030 osob ve 421 domech. V roce 1991 zde bylo při sčítání registrováno jenom 647 osob a 191 trvale obydlených domů. Bývalé osady v této době ztratily svůj původní význam a nebyly považovány ani za relativně samostatné části obce.

Obr. 68 Dálkový pohled na obec



Zdroj: www.obeccernavoda.cz

Nejstarší historie Černé Vody je spojena s rozsáhlým hradem Kaltenštejnem (zmiňován od roku 1284), který se stal střediskem rozsáhlého panství vratislavských biskupů a byl často zastavován. Za válek v 15. století ztratil ve zpustošené krajině na významu a byl zbořen, zanikly i hradní pivovar a mlýn. Po roce 1617 obec získal do rukou rod Mikuschů, v průběhu 17. století vznikla menší osada Šropengrunt. Osada Starý Kaltenštejn byla vysazena na biskupské půdě před rokem 1781 a osada Nový Kaltenštejn zase na pozemcích fojtství po roce 1802. Černovodský rytířský či fojtský statek měnil několikrát majitele. Do roku 1848, kdy byla Černá Voda i s osadami připojena k soudnímu okresu Vidnava a ke správnímu okresu Frývaldov, se ves i s osadami rozšířila do nebývalé velikosti. V roce 1836 bylo v Černé Vodě již 1248 lidí ve 180 domech, i když čtyři roky předtím si ještě musel vyžádat v této vsi 70 obětí. Byl zde menší zámek a dvůr. Obyvatelé se vedle zemědělství zabývali přádláctvím, pracovala zde pila, objevili se první kameníci. Starý Kaltenštejn měl v uvedeném roce 45 domů a 279 obyvatel; v jeho okolí se lámal vápenec a pálilo vápno. Nový Kaltenštejn měl v téže době již 52 domů a 389 obyvatel, Šropengrunt 32 domů a 223 obyvatel. V této osadě byly umístěny také fojtské podniky: pivovar, pálenice a pila; jinak se lidé živili i zde zemědělstvím a přádláctvím, případně též háčkováním čepců.

Zcela nová situace nastala pro Černou Vodu v druhé polovině 19. století, zejména po roce 1870, kdy se obec stala jedním z prvních a nejvýznamnějších středisek dobývání i zpracování žuly a mramoru v Žulovské pahorkatině. V roce 1908 zde pracovalo dokonce 12 kamenických závodů. Pro lepší odbyt a dopravu byla postavena v roce 1919 železniční vlečka z Frýdberku do Černé Vody. Po roce 1918 se počet závodů kamenoprůmyslu ještě rozšířil a teprve hospodářská krize v třicátých letech tento vývoj zastavila. Za války české podniky byly germanizovány pod názvem Frýdberská žulová a. s. Mezi zdejšími kameníky měla po roce 1918 napřed největší vliv německá sociální demokracie a později také komunisté, ale po hospodářské krizi a příchodu Hitlera k moci získala i zde nejvíce hlasů ve volbách roku 1935 Henleinova Sudetoněmecká strana.

Po roce 1945 se v Černé Vodě žulový i mramorový průmysl udržel, ale ve značně koncentrovanější podobě i v menším rozsahu, nejprve pod národní správou, potom od roku 1947 pod národním podnikem Konstruktiva a nakonec po dalších organizačních změnách od roku 1966 pod národním podnikem Českomoravský průmysl kamene se sídlem v Hradci Králové. V posledním období (1991) se závod tohoto podniku v Jeseníku osamostatnil a v Černé Vodě převzal lom a dopravní středisko. Bývalé brusírny kamene v letech 1945 až 1952 zanikly. Vedle toho zde jen dočasně působil provoz MEZ Postřelmov. Statek někdejšího fojtství byl společně s Kobylou předán státním statkům, kam se v roce 1964 dostal i majetek JZD Černá Voda, takže od té doby zde hospodařil na zemědělské půdě jenom Státní statek Žulová. Lesy patřily pod lesní správu Lesního závodu v Javorníku. (www.obeccernavoda.cz)

Vzhledem k výše popsanému historickému vývoji je lehce odvoditelné, jak zástavba v této obci probíhala. Jedná se o klasickou postupnou a přirozenou výstavbu jednotlivých budov a rodinných domů, nikoli o zástavbu kontrolovanou. Dvě události, z našeho pohledu, téměř vyvrcholily právě takovou výstavbou.

Zprvce se jednalo o rozvoj kamenného průmyslu, který se projevil v obci nárůstem pracovních pozic ve výrobě a zpracování, ale s úpadkem tohoto se i pracovní pozice rapidně snížily a ke kontrolované

Černá Voda disponuje zařízeními základní občanské vybavenosti: obecní úřad, pošta, 2 prodejny smíšeného zboží, mateřská škola, základní škola, dětský domov, hasičská zbrojnice, 4 restaurace, cukrárna, kostel, hřbitov, kulturní dům, 2 sportovní areály (nově zrekonstruované fotbalové hřiště) a řada provozoven služeb umístěných v obytné zástavbě (např.: kavárna s cykloservisem, sprchou pro cyklisty a dvěma pokoji pro hosty – zařízení komerčního typu – TRAIL HOUSE). V obci chybí ordinace praktických lékařů, nejbližší lékárna či zdravotnické zařízení je v nedaleké Žulové. Návštěvu lékaře lze telefonicky objednat (dle inzerátu na vývěsní tabuli Kulturního domu). Černá Voda se stala základnou ucelené sítě cyklostezek Rychlebské stezky. Disponuje informačním centrem a nezbytným zázemím pro cyklisty (ubytování, stravování, servis, půjčovna, úschovna kol, výuka jízdy na MTB, apod.)

[illegible]

V Černé Vodě jsou celkem velké pracovní příležitosti v oblasti cestovního ruchu, které jsou bohužel podle slov místních pouze sezónní (i když sezóna zde trvá až 8 měsíců). Velké množství obyvatel si zřídilo ubytovací zařízení v podobě různých penzionů či ubytoven.

Obcí prochází silnice II. třídy č. 456, která se napojuje v blízké obci Žulová na komunikaci I. třídy, č. 60. Dále místní a účelové komunikace, které jsou v dobrém technickém stavu. V téměř celé obci chybí chodníky, pouze u budovy základní a mateřské školy směrem k „centru“ obce a u půjčovny kol směrem ke kostelu je vybudováno cca 100 m. Chůze po frekventované hlavní silnici II/456 je

pro chodce velice nebezpečná a nepříjemná. Autobusová doprava je zajišťována 10 spoji v obou směrech v pracovní dny, o víkendu 2/3 na celkem 7 zastávkách v obci.

Dle získaných informací pracovníce Obecního úřadu Černá voda, se v obci nacházejí rozvody telekomunikačních sítí, které nejsou ve vlastnictví ani ve správě obce. Dále je zde veřejný vodovod, který je ve vlastnictví i správě obce, která současně spravuje i vodovod v blízké obci Stará Červená Voda. Plynovod – není v obci zaveden, dešťová ani splašková kanalizace a ČOV vybudovány nejsou.

Pro obec by bylo přínosem dobudovat chybějící technickou infrastrukturu, ale vzhledem k výši investice není realizace pro obec s rozpočtem 10,5 mil. Kč v podstatě možná. I s použitím dotací a úvěru, by zadlužení obce zastavilo jakékoli další potřebné investice v budoucích letech.

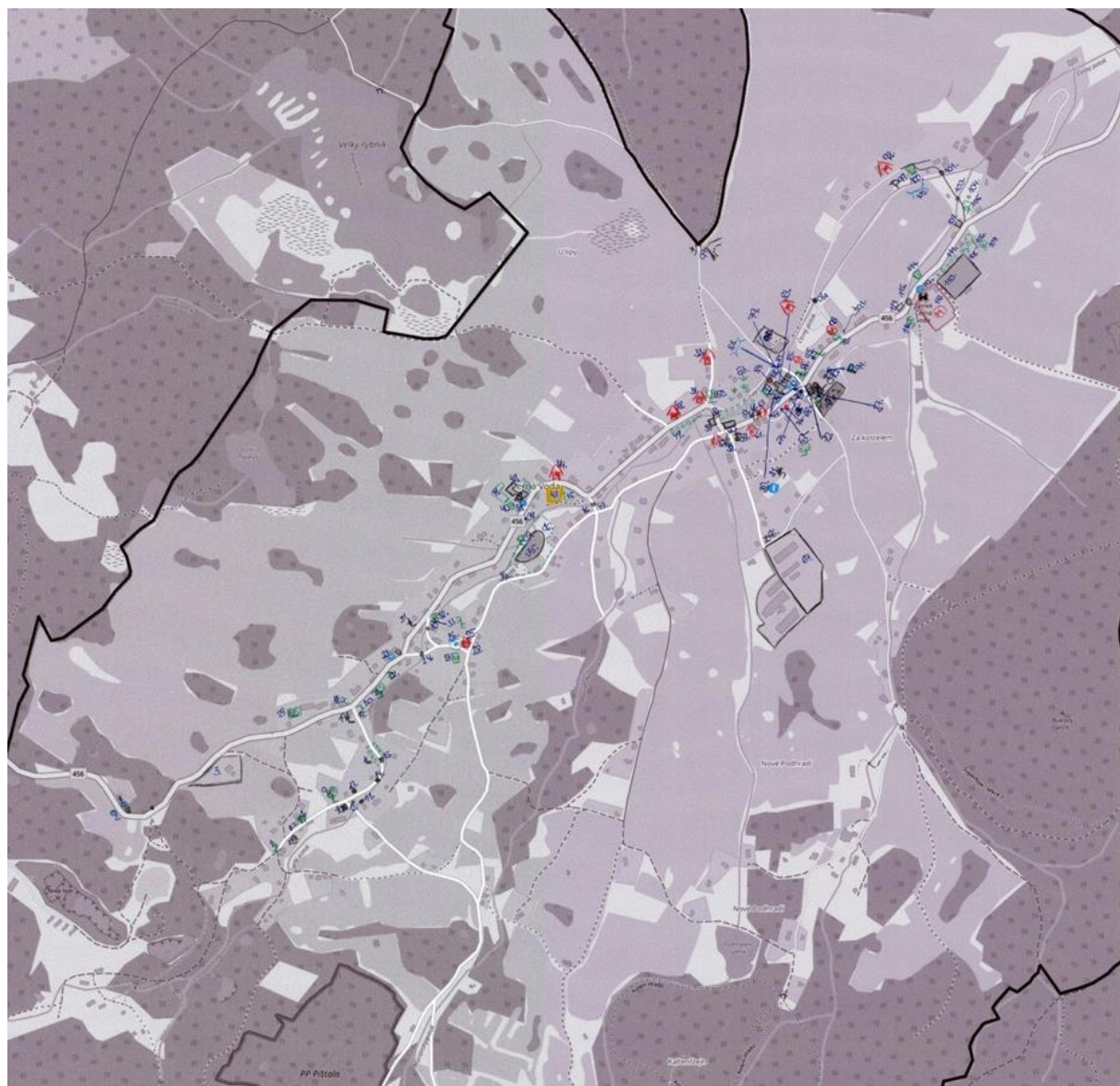
Obec se pyšní velmi dobře udržovanou veřejnou zelení od nového fotbalového hřiště po liniové stromořadí, které lemují hlavní silnici. Nalezneme zde převážně rozsáhlé plochy lesů (cyklostezky), hájů, zahrad, sadů, luk a polí stejně jako volně rostoucí solitéry nebo hospodářsky nevyužívanou zeleň. Dále zeleň rozptýlenou, keře, stromy, zelené pásy podél cest i květinové koše a mísy. V obci se nachází minimum zeleně okrasné. Zajímavostí je stožár v bezprostřední blízkosti kulturního domu, který je celý porostlý břečťanem a z dálky je lehce zaměnitelný se solitérním stromem.

Obr. 70 Vybavení pro cyklisty



Zdroj: studenti

Obr. 71 Mapa rozvojového potenciálu obce Černá Voda



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• kvalitní komunikace • Rychlebské cyklostezky • občerstvení, restaurace	• absence chodníků • nedostatek odpočinkových zón – posezení, lavičky • chybějící technická infrastruktura (pouze obecní vodovod)
příležitosti	hrozby
• dobudování technické infrastruktury • nové stavební parcely • přistěhování nových obyvatel • spolupráce s okolními obcemi v rámci cestovního ruchu	- dlouhodobé zadlužení obce následně po vybudování TI

Návrh rozvojových opatření

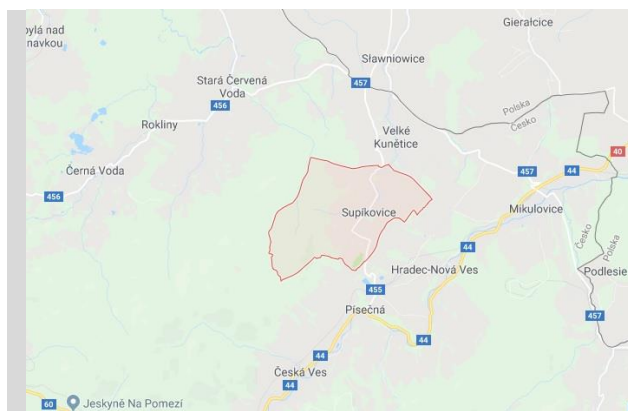
Z průzkumu provedeného studenty mezi obyvateli Černé vody bylo patrné, jak jsou zde místní spokojeni, jejich informovanost o plánech obce do budoucna a nebyl jediný nedostatek, který by kdokoliv vytkl.

I přes tuto skutečnost studenti navrhuji rozvojová opatření týkající se především cestovního ruchu:

- popularizovat svým příkladem a úspěšností i okolní obce v rámci okruhových Rychlebských cyklostezek, a tím zvýšit návštěvnost celého pohraničí
- rozvinout spolupráci s okolními vesnicemi, které z dlouhodobého hlediska mohou pomoci Černé Vodě v jejím vlastním rozvoji.

5.10. Supíkovice

Bc. Nicola Plachá, Bc. Zuzana Smolková, Bc. Marie Ťažká, Bc. Kateřina Tremlová



Zdroj: Google (© 2018b)

počet obyvatel	675
rozloha	927 km ²
nadmořská výška	407 m n. m.

Zdroj: Obec Supíkovice, © 2018a

Název Supíkovice (německy Saubsdorf) má slovanský základ a je pravděpodobně odvozen od zakladatele Šupíka, první písemná zmínka pochází z roku 1284. Obec se táhne podél silnice, která odbočuje v Písečné od komunikace Jeseník – Mikulovice směrem na sever k Velkým Kuněticím. Katastr o rozloze 927 hektarů zaujímá severovýchodní svahy pásma Rychlebských hor, které je označováno jako Sokolský hřbet, a západní část Bělské pahorkatiny nedaleko od údolí řeky Bělé. Součástí obce byla osada Lomy (do roku 1949 Geislerfeld) a v letech 1976 až 1990 také Velké Kunětice s osadami Strachovičky a Františkov. Od první dochované zprávy z roku 1284 byly Supíkovice uváděny jako biskupský majetek. V roce 1836 bylo v Supíkoviciích 113 domů a 758 obyvatel. Ve 2. polovině 19. století se obec dostala na přední příčky v dobývání a opracování mramoru a žuly (Slezská Carrara). Koncem 19. století bylo v tomto místě 31 kamenických závodů a to bylo v té době nejvíce na celém Frývaldovsku. Roku 1885 zde byla otevřena odborná škola pro mramorový průmysl, která byla později přejmenována na Školu pro opracování kamene. Po roce 1945 byly supíkovické kamenické závody zabaveny a podřízeny národní správě. V roce 1947 ji začal vykonávat národní podnik Konstruktiva. Některé zpracovatelské závody a lomy byly postupem času rušeny, nakonec zůstal jen jeden lom a 3 provozy uvedeného podniku. (Obec Supíkovice, © 2018b)

Obr. 72 Letecké foto



zdroj: Vít Machara (© 2014)

V Supíkovicích je celkem 184 obydlených domů a 239 obydlených bytů, 28 neobydlených domů a 51 neobydlených bytů. Pouze 11 domů a 12 bytů slouží k rekreaci. Jsou zastavěny nízkopodlažní zástavbou rodinných a bytových domů. Ke každému domu náleží zahrada s květinovou a stromovou výsadbou, zajímavé je, že skoro každý dům má velice nízký plot. Můžeme zde nalézt také chatovou osadu a v dolní části obce řadové domy, rovněž doplněné malou předzahrádkou (Obec Supíkovice, 2017).

V obci Supíkovice se nachází obecní úřad s knihovnou, kde je možné využít počítače s internetem. Ve stejné budově sídlí i pošta. Je zde také mateřská škola s dětským hřištěm a základní škola nižšího i vyššího stupně se školním hřištěm. Další hřiště pro děti s prolézačkou a houpačkami na začátku obce bylo realizováno za finanční spoluúčasti firmy TOUAX a Obce Supíkovice. Historii připomíná římskokatolický farní kostel svatě Hedviky z 16. Století a přilehlý hřbitov. Smíšené zboží lze zakoupit ve dvou prodejnách. V centru obce je provozována místní „Hospoda U Parku“. Mezi nejvyužívanější místo obce se považuje fotbalové hřiště, kde se konají fotbalové zápasy a je zde možné využít zakoupit i občerstvení. Dále se v obci nachází hasičská zbrojnice. Mezi dopravní služby můžeme zařadit Pneuservis a Autoopravnu.

Pracovní příležitosti přímo v obci poskytuje firma na opracování kamene Kámen Becke a.s., která vyrábí desky ze žuly, mramorů nebo pískovce, ale i z materiálů dovážených z celého světa. Dalším tradičním zaměstnavatelem je nejrozsáhlejší firma v obci Agroprodukt Supíkovice spol. s r. o. (založena roku 1992, hospodařící na 700 ha). Jedná se o firmu, která se zabývá zemědělskou produkcí - pěstováním řepky, žita, pšenice, triticales, máku a hlavně brambor za účelem prodeje. V živočišné výrobě pak chovem prasat a skotu. Několik pracovních míst nabízí např. v pneuservisu, pekařství, kamenictví a místní vybavenost. Většina obyvatel musí dojíždět do větších měst či obcí.

Obr. 73 zleva nahoře: Budova Obecního úřadu, kostel sv. Hedviky;
zleva dole: Hospoda U parku, Dětské hřiště



Zdroj: studenti

Supíkovice prochází silnice II. třídy č. 455 z Písečné, směrem na Velké Kunětice a na státní hranici s Polskem (Jiří Šolar a kolektiv, 2015). Autobusová doprava je zajištěna linkou č. 950121 a č. 950119 zhruba jednou za hodinu a o víkendu 7x denně, což značí, že se jedná o velmi dobré spojení. V obci se nacházejí tři zastávky – Kolonky, Národní dům a ČMPK. Převládá však individuální automobilová doprava, a to z důvodu dojíždění za prací či vzděláním. Nejbližší železniční stanice se nachází v Písečné vzdálené 4 km.

V současné době probíhá v obci oprava mostu směrem na Velké Kunětice a od Velkých Kunětic vede objízdná trasa. Silnice jsou řízeny semaforem a z tohoto důvodu je přesunuta autobusová zastávka. Vjezd je povolen pouze rezidentům a autobusům. Při mapování obce si mnoho občanů stěžovalo na dopravní zatížení z důvodu, že řidiči neberou ohledy na špatnou komunikaci a jezdí poměrně rychle. Objízdná je vedena okolo dětského hřiště a je to velmi nebezpečné. Z důvodu rekonstrukce komunikace je silnice na začátku obce ve velmi špatném stavu, a to i včetně chodníku. V obci je chodník veden pouze na levé straně a u základní školy není chodník vůbec vybudován. Od obecního úřadu je komunikace opravena a je ve velmi dobrém stavu. Na rekonstrukci místní komunikace čekají 3 úseky v okrajových částech obce. Je zohledněna nová plánovaná lokalita pro individuální výstavbu, a jsou zde navrženy nové přístupové a zásobovací komunikace.

Zásobování vodou a provoz vodovodu si obec zajišťuje sama a dostatečně. Chybí splašková kanalizace, odkanalizování obce je navrženo do vlastní čistírny odpadních vod na okraji obce. Plynofikace obce je z velké části provedena a v současné době nejsou plynofikovány pouze odlehlé a technicky hůře dostupné části obce. Rozvod elektrické energie pokrývá téměř celé zastavěné části území, ale je staršího provedení a vyskytují se časté poruchy. V současnosti zde probíhá rekonstrukce veřejného osvětlení spolu s výstavbou chodníků.

Obec je zcela vybavena pevnou telekomunikační sítí. Mobilní telekomunikační sítě fungují na celém území katastru obce. Příjem televizního signálu je v některých částech nedostačující, ale kabelová síť není v obci zřízena a s její výstavbou se do budoucna ani nepočítá. Přístup k internetu je možný prostřednictvím pevné telekomunikační sítě a mobilních operátorů.

V okolí Supíkovic je velice krásná zeleň. Na území obce nalezneme mnoho luk, polí, solitérní nebo hospodářsky nevyužívané zeleně. V centru obce v blízkosti místní hospody se nachází park. Bylo zjištěno i stromořadí, udržované trávníky, zahrady, květinové mísy nebo záhony. Rozvoj sídelní zeleně je možný na současných plochách zejména veřejných prostranství a ploch zeleně krajinné, která se vyskytuje nejen v zastavěném území, ale prolíná se s územím nezastavěným, často tvoří propojující prvky s lesem (většinou jde o zeleň v bývalých lomech).

Obr. 74 zleva: Místní komunikace, Autobusová zastávka



Zdroj: studenti

Obr. 75 Mapa rozvojového potenciálu obce Supíkovice



Zdroj: studenti

SWOT analýza

silné stránky	slabé stránky
• kvalita přírodních podmínek • kvalita klimatických podmínek • rozptýlená zástavba • zeleň v obci • klidné prostředí • příznivé podmínky pro zemědělství • příznivé podmínky pro chov zvířat • existence kamenolomu	• nedostatečná technická infrastruktura • špatný hospodářský rozvoj • vysoká nezaměstnanost (konkrétně k nedávnému zrušení firmy Touax a propuštění cca 300 zaměstnanců) • úbytek obyvatel (způsobeno migrací mladých rodin) • neúčinné řešení problémů se sociálními skupinami
příležitosti	hrozby
• vytvoření pracovních příležitostí • využití příznivého životního prostředí • zhodnocení technické infrastruktury • dostatek pracovní síly • posílení hospodářských podmínek • podmínky pro rekreační využití (s ohledem na zachování kvalitního životního prostředí)	• pokles obyvatel v důsledku odchodu mladých lidí za prací • zhoršení podmínek pro zemědělce - chátrání budov

Obr. 76 zleva: Dřevěné sochy v zeleni, průhled na louku



Zdroj: studenti

Návrh rozvojových opatření

Pro další rozvoj obce studenti navrhuji tato rozvojová opatření, která by mohla vést k větší atraktivitě místa a zajištění stability vývoje i v dalších letech:

- renovovat zchátralé rodinné domy a společenských prostorů – jde především o podporu majitelů rodinných domů v renovaci zchátralých částí či celků jejich domů, a také o renovaci společenských prostorů jako je například pivnice, která je ve velice špatném stavu. Dále je zde na místě i renovace kulturního domu, která patří k pivnici.
- výsadba nových stromů a veřejné zeleně

- propojení Rychlebské stezky přes obec Supíkovice – tato stezka začíná v obci Černá voda a vede přes Lipovou-lázně, Javorník, Vápennou, Žulovou a po železničním přejezdu vede zpět do Černé vody, vedení této stezky přes Supíkovice by bylo příznivé pro obec a její služby
- přestavět objekt 2. stupně základní školy a rozšířit školní hřiště – ZŠ je rozdělená do 2 budov (pro 1. a 2. stupeň), přičemž budova pro vyšší stupeň (původně kamenická škola), je zchátralá a vyžaduje modernizaci
- zavést více kulturních akcí (například týdenní trhy s ovocem, dodržování tradic masopustu, máje a podobně)
- posílit technickou infrastrukturu – vybudovat chodníky na obou stranách komunikace (zejména v blízkosti základní školy) a zrychlit opravy hlavní silnice
- zřídit muzeum mramoru a vápence – v obci se nacházejí 2 kamenolomy, které jsou známé těžbou mramoru a výrobou vápna, a proto by bylo příhodné zde postavit menší muzeum, tím také zvýšit a posílit cestovní ruch obce
- vystavět penzion či ubytovnu – v rámci propojení Rychlebské stezky a výstavby muzea vytvořit zázemí pro návštěvníky

6 Závěr

Z mapování rozvojového potenciálu vybraných 10 obcí jesenického pomezí vyplývá, že všechny tyto obce mají zemědělský charakter a vedle zemědělství je jejich hlavní rozvojový potenciál založený na rozvoji cestovního ruchu s využitím především krásné přírody a na kulturním odkazu předků.

Všechny obce se potýkají s nedostatkem pracovních příležitostí, stárnutím obyvatel a postupujícím odchodem mladých rodin. Z vybavenosti chybí zejména lékařská péče vzhledem k frekvenci obsluhy veřejnou dopravou, což souvisí s vedením tras silnic I/60, II/457, 456, 457. Jediné spojení severozápadního výběžku - obcí Bílá Voda a Horní Hoštice - silnicí III/4532 se zbytkem okresu umocňuje jejich odlehlost. V menší či větší míře všechny obce řeší stav kanalizace, veřejného osvětlení, stav komunikací a chodníků. Velice četný výskyt brownfields, jak obytných tak výrobních funkcí, včetně rozlehlých pozemků (bývalá zemědělská družstva, mlýny, pily) představuje v současnosti bariéru rozvoje území, ale může se stát příležitostí k obnově zaniklé tradiční výroby či nabídce pro potenciálního investora.

Indikované silné stránky dostupné krásné přírody podporují existující turistické trasy a naučné stezky. Pro jejich uživatele však chybí v obcích potřebné zázemí – ubytovací a stravovací kapacity, informační centra, mnohde ztížená dostupnost z obce (Uhelná/zatopený lom, Bílý Potok/koupaliště, Ekocentrum).

Velkou příležitostí tvorby pracovních míst a současně obnovení tradiční péče o krajinu je zakládání farem a zpracování lokálních produktů (včelařství, zpracování ovoce – Horní Hoštice, Stará Červená Voda).

U skupiny vybraných obcí - stavebně navazujících na polskou stranu hranice představuje velký potenciál společná historie a zapojení turistických atraktivit na polské straně na základě příhraniční spolupráce. Jediná z mapovaných obcí této skupiny - Horní Heřmanice zůstala oddělena hranicí od těžiště původní obce, postrádá i náznak centra (na rozdíl od např. Horních Hoštic) a stala se součástí 3 km vzdálených Bernartic.

Skupině obcí mapovaných ve vnitrozemí pak dominuje jednoznačně po všech stránkách obec Černá Voda. Blízkost okolních obcí, jejich navazující katastry i stejná komunikace, přesto neznamená provázanost v rámci aktivit cestovního ruchu, který právě obec Černá Voda využívá naplno. Stala se základnou a východiskem Rychlebských stezek.

Terénní průzkum se stal praktickým ověřením označení „**odlehlý, periferní**“ region. Docházková vzdálenost, odkaz na veřejnou dopravu, absence základních služeb, špatný stav komunikací, vylidnění v pracovní dny, tajemnost opuštěných domů. Prvotní dojem však překrývá všudypřítomná nádherná příroda a její bohatství, které ukryté připomínky dovednosti statečných předků nenechají zapomenout. A právě ke kořenům a tradicím, společné historii obyvatel území obou stran hranice vedou přeshraniční programy a projekty aktivující jak obyvatele, tak příchozí investory, tak zájem návštěvníků.

Z analýz i návrhů na rozvoj jednotlivých obcí vyplývá, že obce v regionu trápí víceméně stejné rozvojové problémy, a proto by pro další rozvoj bylo třeba více propojit jejich rozvojový potenciál nejen v oblasti propagace.

Literatura

- AUGUSTIN, Josef. *Velká encyklopedie měst a obcí České republiky*. 1. vyd. Sokolov: Arbor, 2001. 992 s. ISBN 80-901534-1-0
- BUZAN, Tony. 2007. *Mentální mapování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 165 s. ISBN 978-80-7367-200-3
- DSO Broumovsko: Czech Republic [online]. [cit. 2017-10-13]. Dostupné z: <http://www.dsobroumovsko.cz/clenske-obce/adrspace/>.
- Obec Bílá Voda. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: <http://www.bilavoda.cz>
- Obec Javorník, místní část Horní Hoštice, místní část Bílý Potok. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit. 2018-10-08]. Dostupné z: www.mestojavornik.cz
- Obec Bernartice a místní část Horní Heřmanice. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.bernartice.eu
- Obec Velké Kunětice. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.velkekunetice.cz
- Obec Uhelná. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.uhelna.cz
- Obec Stará Červená voda. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.staracervenavoda.cz
- Obec Černá Voda. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.obeccernavoda.cz
- Obec Supíkovice. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.supikovice.cz
- Obec Bernartice. *Oficiální stránky obce* [online] © 2018 [cit 2018-09-29] Dostupné z: www.bernartice.eu
- PÁNEK Jiří a PÁSZTO, Vít. *Pocitové mapy v plánování měst a regionů* in Regionální rozvoj mezi teorií a praxí (4)2016, str. 48-63 [online] [cit. 28.6.2017] Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/2016_04_cele_cislo.pdf
- ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a PONDĚLÍČEK, Michael. *Metodika vyhodnocování udržitelného využití území pro potřeby územního plánování* [online]. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2012, 72 s. [cit. 2017-03-28]. ISBN 978-80-904671-9-4. Dostupné z: [www.civitas-group.cz/soubory/Metodika_RURU a VURU_F_web.pdf](http://www.civitas-group.cz/soubory/Metodika_RURU_a_VURU_F_web.pdf)
- Ústav územního rozvoje. *Principy a pravidla územního plánování*. 2017-02-21 online [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/pap-komplet-pro-tisk-2017.pdf>
- Ústav územního rozvoje. *Pořizování aktualizací územně analytických podkladů obcí a krajů*. 2016-09-08 online [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/32b39c20-74b5-4134-a56f-dd3275623108/2016_V_09_Metodika-UAP.pdf?ext=.pdf
- Veřejná databáze ČSÚ k 31. 12. 2016

Název: Jesenicko a česko-polské pohraničí.
Mapování území obcí Jesenického regionu.

Autoři: doc. Ing. arch. Iva Poslušná, Ph.D.
doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Mgr. Michael Pondělíček, Ph.D.
Ing. Pavel Struha
a studenti oborů Management rozvoje měst a regionů a
Bezpečnostní management v regionech

Počet stran: 94

Vydavatel: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS, a.s., Praha

Vydání: první

Rok vydání: 2019

ISBN 978-80-7265-236-5